

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 53 · 27. februar
Sesjonen 2019–2020

Møte torsdag den 27. februar 2020 kl. 10
Voting kl. 14

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 53):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring av bestemmelser om sikkerhetslovens anvendelse for Stortingets administrasjon – regulering av forholdet til sikkerhetslovens forskrifter (Innst. 165 S (2019–2020))
2. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om grønn ny deal: mer bærekraftig fiskefôr (Innst. 147 S (2019–2020), jf. Dokument 8:150 S (2018–2019))
3. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken, Karin Andersen og Arne Nævra om framtidens oppdrettsnæring (Innst. 159 S (2019–2020), jf. Dokument 8:185 S (2018–2019))
4. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om regulering av hundeoppdrett (Innst. 157 S (2019–2020), jf. Dokument 8:177 S (2018–2019))
5. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Faste-raune og Marit Knutsdatter Strand om å styrke fjellandbruket og videreutvikle forskningsstasjonen Løken i Valdres (Innst. 154 S (2019–2020), jf. Dokument 8:183 S (2018–2019))
6. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om styrket dyrevelferd (Innst. 153 S (2019–2020), jf. Dokument 8:10 S (2019–2020))
7. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 210/2019 av 27. september 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2017/625 om offentlig kontroll og annen offentlig virksomhet som gjennomføres for å sikre anvendelsen av næringsmiddel- og forvarerregelverket samt regler for dyrs helse og velferd, plantehelse og plantevernmidler (kontrollforordningen) (Innst. 164 S (2019–2020), jf. Prop. 7 S (2019–2020))
8. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om informasjonstilgang mv. for Kommisjonen som skal granske fornorskingspolitikk og urett

overfor samer, kvener og norskfinner (Sannhets- og forsoningskommisjonen)
(Innst. 144 L (2019–2020))

9. Interpellasjon fra representanten Bjørnar Moxnes til kunnskaps- og integreringsministeren:
«Statsråden uttalte i 2017: «Det er all grunn til å si at åpningen for velferdsinnovatører på barnehagefeltet har vært en suksess.» En BDO-rapport bestilt av regjeringen viser at eiernes oppsamlede fortjeneste steg fra 250 mill. kroner i 2007 til 4 mrd. kroner i 2016. Rapporten konkluderer med at markedet for private barnehager fungerer så dårlig at det er til stor fordel for de største aktørene. Da rapporten ble publisert, sa tidligere kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner: «Overskuddene i de private barnehagene gjør at vi må se på regelverket på nytt. Dagens regelverk er utdatert.» Mens kommersielle konsern vokser seg stadig større, skvises de ideelle ut av barnehagesektoren i raskt tempo. Siden 2005 har det ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå blitt 58 000 flere kommersielle barnehageplasser, mens 19 000 ideelle barnehageplasser er lagt ned.
Hva vil statsråden gjøre for å stanse kommersialiseringen av barnehagesektoren?»
10. Interpellasjon fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde til kunnskaps- og integreringsministeren:
«Aftenposten hadde 8. desember 2019 og 17. januar 2020 lengre reportasjer om barn som sliter med skolevegring og alvorlig skolefravær. Det er om lag 12 000 barn som lider av skolevegring, og bak disse tallene er det mange bekymrede familier som ønsker hjelp og veiledning. I dag opplever flere foreldre at det er mangelfull kompetanse og rutiner i kommunene for å forebygge og håndtere skolevegring. Det tar for lang tid før skolen og kommunen avdekker høyt fravær, og i flere tilfeller igangsetter man uhensiktsmessige tiltak. Barn som av ulike grunner ikke klarer å dra på skolen, opplever isolasjon, lav selvfølelse og at det blir store kunnskapshull. Mindre problem og mindre fravær kan vokse seg større over tid.
Hva tenker statsråden vi bør gjøre for å følge opp elever som av ulike årsaker sliter med langtidsfravær og skolevegring i grunnskolen?»
11. Interpellasjon fra representanten Mona Fagerås til kunnskaps- og integreringsministeren:
«De siste seks årene, hvor Høyre har hatt kunnskapsministeren, er det lagt ned 162 offentlige skoler i Norge. Samtidig er det innvilget oppstart av 65 nye privatskoler i landet. Kunnskapsministeren har også godkjent flere private skoler i tilfeller hvor

kommunene har motsatt seg denne utviklingen. Denne privatiseringen av skolevesenet skjer i hele landet, og utviklingen er alarmerende fordi fellesskolen har hatt og burde også i fremtiden ha en trygg og sentral plass i Norge. I en tid hvor forskjellsutviklingen i samfunnet øker, er fellesskolen nøkkelen til at alle barn skal ha like muligheter til å lykkes. Sosialistisk Venstreparti er også redd for en utvikling hvor flere private skoler trekker ressurser ut av den offentlige skolen.

Kan statsråden redegjøre for om utviklingen med å gi et så stort antall nye private skoler plass i landet er en villet utvikling fra statsrådets side, er statsråden overhodet ikke redd for en utvikling hvor fellesskolen mister sin sentrale plass i landet, og hvordan arbeider statsråden for at ikke de mange nye private skolene skal trekke ressurser ut av fellesskolen?»

12. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentant Inger Dag

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Inger Dag, tidligere Inger Dag Steen, har gått bort i en alder av 86 år. Hun var den første stortingsrepresentanten for SV fra Vestfold og var valgt inn for perioden 1989–1993.

Inger Dag hadde mange års politisk virke for SF og SV, både før og etter stortingsperioden 1989–1993. Hun var med da Sosialistisk Folkeparti ble startet. Inger Dag representerte SV i Sandefjord bystyre fra 1967 til 1979, fra 1983 til 1989 og deretter en periode fra 2003 til 2007. Hun representerte også SV i Vestfold fylkesting fra 1983 til 1989, deler av denne perioden som gruppeleder.

Inger Dag ble født i Kristiansand i 1933. Hun var utdannet ved tekstillinjen ved Statens håndverks- og kunstindustriskole fra 1951 til 1955. Etter hvert bosatte hun seg i Sandefjord. Hun var gift med billedhogger Knut Steen.

På Stortinget satt Inger Dag i landbrukskomiteen, der hun talte småbøndernes sak. Som innehaver av småbruket «Støkket» var hun leder i Vestfold Bonde- og Småbrukarlag fra 1997 til 2002. Fra 2000 til 2002 virket hun også i styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag, og i denne organisasjonen var hun æresmedlem fra 2006. Hun deltok også aktivt i Nei til EU og Forum for utvikling og miljø, tillitsverv som fulgte naturlig av hennes interesse for en landbrukspolitikk som tar vare på jorda. Ut fra sin faglige bakgrunn engasjerte Inger Dag seg naturlig i styret for Vestfold Billedkunstnere og Kunsthåndverkere.

Inger Dag ble tildelt Kongens fortjenstmedalje i sølv i 2007.

Inger Dag var et fargerikt, utpreget engasjert og arbeidsomt menneske. Som politiker trodde hun på verdien av kunnskap og leste saksdokumenter, stortingsmeldinger og utredninger nøyere enn de fleste. Hennes politiske hovedsak gjennom mange år var arbeidet for utbygging av dobbeltspor på Vestfoldbanen.

Vi vil minnes hennes humør og hjertevarme, omsorgen hun viste andre mennesker, og hennes brennende engasjement for natur, miljø og rettferdighet. Vi lyser fred over Inger Dags minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representanten Karin Andersen vil fremsette et representantforslag.

Karin Andersen (SV) [10:04:03]: På vegne av stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård og meg sjøl vil jeg sette fram forslag om oppfølging av uriktig straffedømte asylsøkere på tilsvarende måte som i Nav-sakene.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård vil fremsette et representantforslag.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:04:39]: På vegne av representantene Solfrid Lerbrekk, Karin Andersen og meg selv vil jeg sette fram et forslag om tydeliggjøring av folketrygdlovens regler og forpliktelser til internasjonale avtaler.

Presidenten: Representanten Petter Eide vil fremsette et representantforslag.

Petter Eide (SV) [10:05:11]: Tusen takk, og god morgen!

På vegne av representantene Karin Andersen, Freddy André Øvstegård, Solfrid Lerbrekk og meg selv vil jeg legge fram et forslag om å styrke og utvide ordningen med gratis rettshjelp til dem som har vært ofre for trygdeskandalen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:05:45]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring av bestemmelser om sikkerhetslovens anvendelse for Stortingets administrasjon – regulering av forholdet til sikkerhetslovens forskrifter (Innst. 165 S (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 1.

Etter ønske fra næringskomiteen vil sakene nr. 2 og 3 behandles under ett.

Sak nr. 2 [10:06:17]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om grønn ny deal: mer bærekraftig fiskefôr (Innst. 147 S (2019–2020), jf. Dokument 8:150 S (2018–2019))

Sak nr. 3 [10:06:31]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken, Karin Andersen og Arne Nævra om framtidens oppdrettsnæring (Innst. 159 S (2019–2020), jf. Dokument 8:185 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:07:20] (ordfører for sakene): Først vil jeg takke komiteen for et veldig godt samarbeid i behandlingen av disse sakene.

SV har levert to representantforslag som berører fiskeri- og sjømatnæringen, som vi skal stemme over i salen i dag.

Fiskeri- og sjømatnæringen er svært viktig for Norge. De er våre viktigste eksportnæringer etter olje og gass. De skaper jobber og aktivitet i hele landet. På tampa av 2019 ble det satt ny rekord for eksport av sjømat – 107 mrd. kr. Det er en dobling siden 2012. Det viser at sjømatnæringen er en framtidsnæring. Det betyr at vi må ta vare på sjømatnæringen på en god måte som fortsatt gjør den konkurransedyktig, men også bærekraftig.

I representantforslaget i Dokument 8:150 S foreslås det at det skal innføres et krav om at oppdrettsnæringen skal erstatte soyaproteinet i dagens fiskefôr med bærekraftig fôr innen 2028. I forslaget ønskes også et omsetningspåbud for bærekraftig fiskefôr for oppdrettsnæringen.

Næringen har tidligere vist stor evne til omstilling når det gjelder å finne alternative føringredienser, og nye råvarer er allerede tatt i bruk av fiskefôrprodusentene. Fôrindustrien har allerede innført en rekke krav til sine leverandører når det gjelder bærekraft og soya. Inn-

holdet av soyaprotein i fiskefôret i dag ligger på maksimalt 25 pst.

Flertallet i komiteen, inkludert Fremskrittspartiet, er enig med forslagsstillerne i at det er viktig at havbruksnæringen reduserer sitt miljømessige fotavtrykk, bl.a. gjennom å utvikle og ta i bruk mer bærekraftig fiskefôr. Men representantforslaget sparker i stor grad inn åpne dører. Det pågår allerede et arbeid både i næringen og i forvaltningen om å redusere miljøavtrykket fra oppdrettsnæringen. Å gå inn for SVs forslag vil være å påføre næringen ytterligere pålegg i et arbeid som i stor grad er igangsatt. Det synes å være svært unødvendig.

I representantforslaget i Dokument 8:185 S fremmes 18 ulike forslag som skal øke norsk oppdrettsnærings bærekraft. Oppdrettsnæringen har flere utfordringer som må løses, noe representantforslaget peker på. Næringen selv og forvaltningen er veldig bevisste på disse utfordringene, og det jobbes kontinuerlig med å løse dem.

All matproduksjon setter fotavtrykk i miljøet. Vi må jobbe med at det er så lite som mulig, men samtidig må oppdrettsnæringen ha konkurransedyktige og forutsigbare rammevilkår – de forholdene må balanseres. I fiskeriministerens kommentar til representantforslaget skriver han at det legges opp til en omfattende omlegging av norsk havbruksnæring. Flertallet i komiteen, inkludert Fremskrittspartiet, mener at en radikal omlegging av norsk havbruksnæring kun få år etter behandling av Meld. St. 16 for 2014–2015, Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett, i svært liten grad vil være i tråd med formålet om forutsigbare rammevilkår for oppdrettsnæringen.

Særlig mener jeg det vil være problematisk at det i forslaget bes om en gjennomgang av trafikkløssystemet for å belyse om systemet er miljømessig forsvarlig og i tråd med eksisterende miljølovgivning. Trafikkløssystemet ble nylig innført, og i år er det andre gang regjeringen skal fargelegge produksjonsområdene. Etter bare to ganger er systemet ennå ikke skikkelig utprøvd. Det vil være uheldig å legge til flere miljøindikatorer før man får vurdert effekten av dette systemet.

På samme måte som for andre næringer er det utfordringer innenfor sjømatnæringen, men jeg vil berømme sjømatnæringen for den jobben den gjør for å utvikle næringen for framtiden. I en tid da landet står foran store omstillinger, er det stadig flere som peker på mulighetene i havet, og sjømatnæringen er klar til å bruke de mulighetene når vi har politikere som stiller seg bak og støtter opp om den viktige jobben de har framover.

Vi støtter ikke de to Dokument 8-forslagene.

Cecilie Myrseth (A) [10:11:51]: Først vil jeg ønske ministeren velkommen til salen. Det er vel første gang

han er her som minister – det har vært mye annet å styre med de siste dagene.

Den næringen vi nå behandler, er en viktig framtidsnæring. Den leverer viktige og store, fantastiske resultater. Derfor er det helt på sin plass at vi nå har en debatt om hvordan næringen i større grad skal bidra til fellesskapet, men også hvordan man skal gjøre den mer bærekraftig.

Det er stor enighet om at denne næringen skal vokse. Den er viktig for framtiden, den er viktig for inntektene til Norge, og ikke minst er den viktig for å skape aktivitet langs hele kysten vår. Da må den være bærekraftig og framoverlent, og det må stilles politiske krav og forventninger, samtidig som man skaper forutsigbare rammebetingelser for næringen. Da er det bra og viktig at næringen gjør mye selv, og det gjør den. Den gjør mye for å få ned miljøavtrykkene i dag. Det er viktig med kunnskap og forskning og at det brukes ressurser på det, men også for å få nye, bærekraftige løsninger som inkluderer teknologi.

Denne næringen må også forvente at det blir stilt strengere krav framover. Derfor er det viktig f.eks. at trafikksystemet utvikles med flere indikatorer, faktorer som næringen selv kan påvirke og gjerne også utvikle sammen med næringen.

Det hadde vært klokt å få en helhetlig sak til Stortinget der vi nettopp kan behandle disse sakene på en skikkelig måte, ikke stykkevis og delt. Derfor ber Arbeiderpartiet og Senterpartiet regjeringen om å legge fram en stortingsmelding om rammevilkår og bærekraft i oppdrettsnæringen. Det burde være mulig å støtte det – det burde vi kunne være enige om. Det ville være bra for næringen – da kan vi lage rammebetingelser og utvikle næringen sammen på en skikkelig måte.

Med det tar jeg opp forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Cecilie Myrseth har tatt opp det forslaget hun viste til.

Tom-Christer Nilsen (H) [10:14:18]: Høyre vil i denne saken stille seg bak bemerkningene fra saksordfører Bengt Rune Strifeldt fra Fremskrittspartiet, og ønsker en kunnskapsbasert og bærekraftig tilnærming til næringen. Vi snakker om en næring som kanskje er det mest fantastiske industrieventyret vi har hatt i Norge, ved siden av kraftkrevende industri og oljeindustrien. Det er også en næring som har store muligheter framover, og som leverer klimagode løsninger, klimagode produkter og bærekraftige produkter til verdens konsum.

Praksis i næringen er å bruke energien i havet til å sørge for et godt vannfjøs for de husdyrene som lever i merdene rundt omkring i Norge. Det er litt forunderlig

at vi stadig ser forslag som innebærer at klimaavtrykket fra denne næringen skal øke – enten ved å endre praksisen som er i dag, eller ved å føre det opp på land, der en må bruke større energimengder, noe som vil resultere i større utslipp med tanke på klima – for å kunne håndtere de samme mengdene med produksjon.

Igen leverer SV et ganske kraftig angrep på en distriktsnæring. Kombinert med tidligere forslag som SV har stemt over eller fremmet selv i denne salen, er dette et forslag som innebærer at norsk havbruk slik vi kjenner det, ikke lenger kan praktiseres. Vi ser samlet sett på forslagene SV har her og tidligere har stemt for, at man legger til grunn en helt annen standard for denne bransjen enn for andre bransjer.

Jeg vil slutte meg til bemerkningene fra Cecilie Myrseth om kravene vi må stille til næringsvirksomheten i havbruk, på samme måte som i alle andre næringsområder vi skal utvikle i Norge. Det skal være strenge krav. De kravene skal både dra og følge teknologiutviklingen. Men det er ikke sånn at vi skal ha egne standarder for hver næring, slik at det er forskjellige miljøkrav og miljønivåer knyttet til hver enkelt næring.

Ingen andre næringer har den typen krav som SV foreslår i disse forslagene og tidligere forslag, og det finnes i dag få, om noen, næring eller kjent løsning for akvakultur som er uten utslipp i en eller annen form, direkte eller indirekte, selv om SV tidligere har stemt for et totalt utslippsforbud fra denne næringen.

Skal vi nå forby deler av maten fisken spiser, må vi forby alle kjente former for avlusning. Vi må forby de samme stoffene som er lovlig på skip, fartøy og andre installasjoner, og som man allerede har fått svar om at det ikke er mulig å forby i dag. Vi må forby tilførsel av næringssalter til fjorden, uten at det er påvist negativ effekt av det. Vi må trekke inn alle oppdrettstillatelser dersom disse miljøkravene brytes, altså null utslipp, ingen rømming, ingen avlusning, intet før. Det blir bare spøkelsesfisk som svømmer rundt i norske merder etter dette, kan jeg nesten litt uhyggelig si.

I praksis betyr det at nesten all eksisterende akvakultur i sjø i Norge vil måtte stoppe. Paradokset er at det eneste som nesten eller ikke helt når disse miljøstandardene, er landanlegg med settefisk – jeg sier nesten fordi det er utslipp til sjø og luft fra disse anleggene. Da kan vi få det paradokset at Norge vil levere settefisk og smolt til andre land, som vil ta den mest lønnsomme delen av verdikjeden, mens vi i Norge går glipp av en stor del av verdiskapingen og kystens folk går glipp av arbeidsplasser og verdiskaping tilknyttet dette i slakterier, brønnbåter, havbruksanlegg, leverandørindustri osv. Våre konkurrenter i Chile, Canada, Skottland, Færøyene og på land i USA og i gulfstatene ville, hvis disse forslagene hadde blitt vedtatt, ledd hele veien til banken.

Så vil jeg knytte noen kommentarer til soya. Jeg er ikke overrasket over at en bringer fram soya som den store forbyrteren når det gjelder fôret til oppdrettsfisk, men en skal være veldig klar over at selv om forslaget har gode intensjoner, ville konsekvensen av forslaget ikke nødvendigvis bli det forslagsstillerne ønsker, nemlig større bærekraft. Dersom tellemåten man bruker for å registrere soyaens klimaavtrykk, hadde blitt brukt på norsk landbruk, ville også det hatt betydelig høyere klimautslipp enn det vi registrerer offisielt i dag. Den forutsetter egentlig at når en ikke kjøper soya, vil det plantes skog på det området soyaen har vært dyrket på. Det er ikke tilfellet. Hvis en ser litt mer realistisk på hva slags reduksjon i utslipp en får dersom en avvikler bruken av soya i norsk landbruk og havbruk, er realiteten – iallfall per i dag og muligens med unntak av høsting på lavere trofisk nivå av marine arter – at alle andre metoder gir et større avtrykk. Samtidig ser vi at oppdrettsnæringen er i ferd med å redusere sin bruk av soya, og ett av selskapene, på både førsiden og produksjonssiden, har avsluttet bruken av soya fra Brasil og importerer i dag fra andre kilder.

Geir Pollestad (Sp) [10:19:39] (leiar i komiteen): Eg vil takka SV for å ta opp desse sakene, så me får ein debatt om det. Oppdrettsnæringa er ei ung næring i Noreg. Oppdrettsnæringa er ei ung næring å forvalta for Noreg.

Til grunn for all politikkutvikling må det liggja føreseielege rammevilkår, og det må vera ei kunnskapsbasert tilnærming til det ein gjer. I første periode vedtok ein eit vekstregime for oppdrettsnæringa, eit ganske strengt regime. Det var heilt klart på den tida debatten om dette gjekk, at det var aktuelt at det i framtida skulle koma nye indikatorar for kva som bestemte om næringa skulle få produsera meir eller mindre enn det ein gjorde då. Difor er eg veldig ueinig når saksordføraren her seier at ein ikkje kan trekkja inn nye indikatorar for kva som kan gje vekst, at det er for tidleg å gjera det. Eg meiner at spørsmålet er: Har ein greidd å utvikla gode nok indikatorar på viktige område til at det er mogleg å ta dei inn i det systemet ein har?

Det er òg eit forslag her som omhandlar fiskefôr, med den noko pompøse tilleggstittelen «grønn ny deal». Eg trur dette er ei problemstilling som er viktig når det gjeld både land og hav. Det vert fokusert mykje på soyaen i fiskeføret. For Senterpartiet er det viktig at ein størst mogleg del av den maten som me produserer i havet, er basert på norske ressursar, at me byggjer komplette næringskjeder, og at òg fôret i større grad kjem frå Noreg. Då må ein setja i verk ei rekkje tiltak, og eg trur at eit samspel mellom landbruk og oppdrett når det gjeld soya, er rett veg å gå. Det er nok eit stykke fram til dess ein er der.

Andre tema som må liggja til grunn, er tilgang på areal, og eg registrerer at det er ein viss bevegelse når det gjeld å gje kommunane ein noko større del av verdiskapinga som skjer i oppdrettsnæringa. Den bevegelsen registrerer eg både i parti som har regjeringsmakt, og i næringa sjølv. Det er gledeleg.

Senterpartiet diskuterte oppdrettsnæringa på førre landsmøte og sa då at ein ønskte ein vidare vekst for næringa, men at dette skal skje på ein berekraftig måte. Det er eit godt utgangspunkt. Når me veit at det er fem år sidan sist Stortinget hadde ei samla vurdering av oppdrettsnæringa, meiner Senterpartiet at det er på tide å få ein samla gjennomgang av næringa for å peika ut kursen for næringa vidare. Det er ein heilt annan måte å jobba på enn det at me eventuelt skulle ha stemt igjennom nokon av SV sine forslag i dag. Eg meiner me må sjå ting i samanheng, og at ting må vera skikkeleg utgreidde før me vedtek dei.

Eg er heilt trygg på at me vil få ei stortingsmelding, i tråd med det Senterpartiet og Arbeidarpartiet har føreslått i innstillinga. Ho kjem ikkje som følgje av eit vedtak i dag, men ho kjem sannsynlegvis anten som eit vedtak i Stortinget om noko tid, eller på initiativ frå fiskeriministeren – rett og slett fordi det er bruk for det, rett og slett fordi ein har behov for å diskutera: Skal me ha ein ny runde med utviklingskonsesjonar? Korleis skal me leggja opp det løpet samanlikna med det ein gjorde i førre runde? Korleis skal me greia å få ein aksept for oppdrettsnæringa, slik at ikkje oppdrettsnæringa skal enda opp som den nye vindkraftnæringa, ei næring som ingen vil ha? Det vil vera kostbart for landet vårt. Difor trur eg det er viktig at me går føre som politikarar og set nokre mål som næringa kan strekkja seg etter.

Då eg hørde på Høgres fiskeripolitiske talsperson her, opplevde eg ei nedlatande haldning til dei forslaga som SV har fremja. Senterpartiet er ueinig i mange av dei, men nedlatande treng me ikkje vera, for ein får ikkje ei god oppdrettsnæring viss ein lèt den største bølla i klassen bestemma kva som skal vera standarden. Her må næringa jobba fram forslag, men òg myndigheitene må ta initiativ og setja mål som næringa kan strekkja seg etter.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:24:52]: Eg tar opp våre forslag. Vi vil subsidiært støtte forslaget frå Senterpartiet og Arbeidarpartiet til sak nr. 3 – berre så det er sagt.

Eg har lytta til alle innlegga og kjem her med nokre enkle notat. Dette er ei sak som vi har diskutert i mange år no. Mitt inntrykk er at det er ein kontrast mellom det innlegget som Høgres fiskeripolitiske talsperson heldt, og dei samtalane vi har med folk i næringa. Næringa er mykje meir framoverlent enn det Høgre er i denne saka,

så det overraskar meg at ein berre avviser og målar fanden på vegg. Her er det stor forskjell, for når eg snakkar med næringa og seier at vi må gå i retning av inga forureining, at vi må gå i retning av å ta vare på alt avfallet, at vi må gå i retning av å skaffe mykje meir av føret i Noreg og byggje industri på det, og at vi må ha eit høgare nivå på dyrevelferda, er dei jo heilt einige, dei som jobbar med dette. Det ein er ueinig om, er tempoet. Dei meiner at SV føreslår eit altfor høgt tempo. Dei meiner at dette skal næringa kome til sjølv, og det er den store forskjellen her.

Vi veit korleis staten har jobba før med å trygge allmenningar, anten det er lufta, eller det er havet, osv. Da har staten stilt krav. Det er det som har vore vegen. Det er veldig få tilfelle i noregshistoria av at næringa sjølv har rydda opp i skade på allmenningen. Er det éin ting som kjem til å avgjere denne næringa, er det at vi ligg miljømessig framme, at vi er miljømessig verdsleiar. Det er det som kjem til å avgjere verdien dette har i marknaden. Det er det som kjem til å avgjere om vi framleis vil vere verdsleiar i teknologiutvikling, som også er ei viktig eksportnæring i dette. Det er det som definerer denne næringa i framtida.

I dag har vi eit trafikklssystem. Det er ikkje nytt. Det er frå 2015. Det var da vi vedtok det. Det er ikkje noko nytt system, det er eit fem år gammalt system. Det er berekraftsindikatorar som er poenget med trafikklssystemet. Alle her veit at det foreløpig berre er éin indikator, og det er lakselus. Det er det som definerer om det er berekraftig vekst i næringa eller ikkje. Alle her skjønar at det er ganske mangelfullt. Da det store forliket i førre periode kom, var det ein føresetnad frå heile Stortinget at det skulle kome fleire indikatorar. Eg vil leggje til at også representantane frå Framstegspartiet sa det. Så det er heilt nytt at ein seier at ein skal nøye seg med eit system som vi hermed kan døype om til lakselusindikatorar – at det er berre lakselusa som skal avgjere vekst i næringa.

Da er vi inne på sosial aksept for næringa. Her utnyttar ein eit areal der det er andre næringsaktørar til stades, og der det allereie er store konflikter. Ved å stille krav når det gjeld forureining, og ved å sørge for å utnytte avfallet møter ein bekymringar, sinne, harme frå dei andre som bruker havet. Ikkje minst kan vi, som vi illustrerer i forslaga våre – vi slår fleire fluger i éin smekk – ved å utnytte alt avfallet skape ny industri, ved å prøve å bli sjølvforsynte på dyrefôr byggje ny industri, industri som i dag er outsourca til andre land. Det er ikkje å gjere soya til ein skurk, det er å gjere soya til ei vare som det er høgst usikkert om vi kan få i det omfanget vi allereie har i dag, og i alle fall om vi skal femgonge denne næringa og må auke mengda soya til Noreg. Alle ser at det ikkje går. Å lage rammer for det no, sånn at ein kan byggje opp ein industri i Noreg der vi kan produsere egne protein-

ingrediensar, og der det allereie er spennande industriprosjekt – det overraskar meg at ingen andre i komiteen støttar det prosjektet, at ikkje industrilinja i oppdrettsforspørsmålet er noko som er meir tiltalande for fleire. Derimot peiker ein på subtropisk fisk, at ein skal fangste seg inn i femgonginga av denne næringa. Berekrafta i det er høgst tvilsam, og det er heller ingen som tar ansvar for å forklare korleis det skal gå.

Dette er ei sak som vil kome tilbake, og eg trur at innlegget til Nilsen frå Høgre kjem til å gå inn i historiebøkene når vi ser korleis oppdrettet i framtida kjem til å bli.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har tatt opp de forslagene han refererte til.

André N. Skjelstad (V) [10:30:22]: Venstre vil være med og skape en grønn framtid med friheter og muligheter for alle. I dette perspektivet er fiskeri- og sjømatnæringen helt avgjørende.

Norge rår over store havområder med fiskeriressurser som gir et potensial for verdiskaping langt utover petroleumsinntektene. Med gode rammevilkår for en bærekraftig utnyttelse kan sjømat- og fiskerinæringen sikre et vekst- og inntektsgrunnlag langs hele kysten. Fiskeri- og sjømatnæringen er en av våre viktigste distriktsnæringer, som sikrer lys i husene langs hele kysten, og havet gjør Norge til en unik nasjon. Det er havet i samspill med folk som har sikret oss de rikdommene vi er så heldige å ha i dag.

Vi er heldige i Norge, men ressurstilgangen gir oss også et stort ansvar. Det er befolkningen i fellesskap sitt ansvar å forvalte ressursene i havet innenfor ansvarlige, bærekraftige rammer. Venstre er opptatt av at ressursuttak skal fastsettes av offentlige myndigheter, og at all fiskeriaktivitet skal skje på en sann måte at den ikke bidrar til overbeskatning av fiskebestandene. Samtidig må vi legge til rette for en videreutvikling av næringen for å skape mest mulig verdier av de marine ressursene.

For vår del er det et mål at fiskeripolitikken skal sikre bærekraftig verdiskaping i hele verdikjeden og attraktive, konkurransedyktige arbeidsplasser i lokalsamfunn som er avhengige av fisken.

Klimaforandringer og tap av natur truer friheten til framtidige generasjoner. Det påvirker også livet i havet, og vi ser at det alt har gitt store endringer som påvirker norsk fiskeri- og sjømatnæring. Vi er opptatt av at norsk oppdrettsnæring skal være miljømessig bærekraftig og reguleres basert på den beste kunnskapen vi til enhver tid har. All matproduksjon vil påvirke miljøet i større eller mindre grad, men avtrykket skal holdes innenfor bærekraftige rammer.

Oppdrett av sjømat skal ikke gå på bekostning av den sårbare villaksen vår. Her har næringen et stort an-

svar for å hindre spredning av sykdom, lakselus og rømt oppdrettslaks. Vi har også tro på at ny teknologi innenfor fiskerinæringen vil spille en avgjørende rolle for næringens evne til å vokse, samtidig som miljø- og klimamessig bærekraft må være på plass.

Vi er glad for at havbruksnæringen selv er proaktiv og har satt som mål at den skal redusere sitt miljømessige fotavtrykk innen 2030. Vi synes det er positivt at norsk industri skriver at næringen må utvikle teknologi og metoder som sikrer tilgang på bærekraftig fôr. Vi heier på fagmiljøene vi har i Havforskningsinstituttet og Nofima, som sørger for økt kunnskap om bærekraftig forvaltning av artene i havet og om alternativt fôr i oppdrettsnæringen. Dette er helt nødvendig. Et av grepene som må tas, er å bytte ut soyaprotein med innsektsprotein, mikroorganismer og animalske og vegetabiliske bi-produkter. Arter på lavere trofisk nivå, inkludert marine alger og dyre- og planteplankton, bør utgjøre en viktig andel av råvarene i sjømatproduksjonen, herunder fôr til bruk i akvakultur.

Valg av råvarer til fôr skal være bærekraftig med hensyn til å sikre arts mangfoldet og bevare regnskog og andre biotoper. Her skjer det mye spennende, f.eks. forskning på trevirke som proteinrikt fiskefôr, som de forsker på hos Foods of Norway ved NMBU. Det er noe vi heier på.

Fiskeri- og havbruksnæringen er allerede Norges nest største eksportnæring, og den kan bli enda viktigere. Dette forutsetter et blått taktskifte med en tydelig grønn profil. Fiskeriressursene må forvaltes godt, og forskningen rundt økosystemene i fjord og hav må styrkes. Havbruksnæringen må løse biologiske utfordringer som lakselus og bruk av soya i fôret. Skal vi lykkes med det grønne skiftet, må vi skape nye, grønne arbeidsplasser samtidig som vi kutter utslippene.

I Venstre tror vi fiskerinæringen fortsatt vil være en av våre viktigste næringer framover, og vi har tro på næringen. I samarbeid med forskningsmiljøene og norske myndigheter kan vi løse de store utfordringene for næring og miljø.

Steinar Reiten (KrF) [10:34:48]: La meg innlede med å si at det var vel talt av representanten Skjelstad.

Det har vært en rivende utvikling i den norske havbruksnæringen siden den spede begynnelsen på 1970-tallet. Fiskeoppdrett har gått fra å være en attåttnæring for kreative gründere til å bli en av Norges viktigste eksportnæringer, som leverer produkter av høy kvalitet til et globalt marked. For norske distriktskommuner langs kysten representerer arbeidsplasser og verdiskaping i oppdrettsnæringen et viktig tilskudd til kommuneøkonomien og til å opprettholde bosetting.

Den sittende regjeringen har med støtte fra et samlet storting fått på plass det såkalte trafikklyssystemet – med tilhørende havbruksfond – som sikrer vertskommuner for oppdrettsvirksomhet en større del av verdiskapingen i næringen. Trafikklyssystemet ble introdusert våren 2015 i forbindelse med at regjeringen la fram stortingsmelding 16, Meld. St. 16 for 2014–2015, om forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett, og det ble tatt i bruk for første gang høsten 2017. Et samlet storting ga i 2015 tilslutning til at lusepåslag skulle brukes som miljøindikator ved rulling annethvert år, og at regjeringen skulle starte arbeidet med å utarbeide utslipp som en miljøindikator og på sikt vurdere om en slik indikator skulle innføres.

I komiteinnstillingen til Meld. St. 16 for 2014–2015 var det også en samlet næringskomité som uttalte følgende om viktigheten av forutsigbarhet for havbruksnæringen:

«Komiteen viser til at det i lakseoppdrett går over to år fra planlegging til ferdig slaktet fisk, ofte lenger. En konkurransedyktig og levedyktig norsk havbruksnæring fordrer derfor at rammebetingelsene ligger fast over tid. Det gjelder blant annet områder som skatt, avgift, regelverk for drift, kontrollrutiner, innrapporteringsrutiner, vekstkriterier og størrelse og hyppighet på tildeling av vekst.»

Sett i lys av enigheten i 2015 er det derfor underlig at SV i de to sakene vi nå behandler, fremmer hele 22 forslag, som hvis de hadde blitt vedtatt, på dramatisk vis ville ha endret rammevilkårene for en samlet norsk havbruksnæring. Vi i Kristelig Folkeparti vil derfor si oss enig med daværende fiskeriminister Harald Tom Nesvik, som i sitt svarbrev til næringskomiteen datert 11. oktober 2019 skriver at å kreve en slik radikal omlegging av norsk havbruksnæring kun fire år etter behandlingen av stortingsmelding 16 i svært liten grad er i tråd med formålet om forutsigbare rammevilkår.

Vi er likevel enige med forslagsstillerne om at havbruksnæringen har flere utfordringer som må løses. Det gjelder både oppdrett og forproduksjon. Skal næringen ta ut potensialet for videre vekst, er det en forutsetning at miljømessig bærekraft blir lagt til grunn. Det gjelder for lusepåslag, men også for utslipp, rømming og bekjempelse av sykdom. Da er det for oss viktig å understreke at aktørene i næringen selv har fokus på disse miljøutfordringene. Ordningen med vederlagsfrie utviklingstillatelser, som ble innført høsten 2015, er et viktig insentiv for å utvikle ny havbruksteknologi som kan bidra til å løse miljø- og arealproblemer, og her skjer det for tiden mye spennende forsknings- og utviklingsarbeid.

I likhet med de andre regjeringspartiene vil vi også understreke at det i år er første gang at rødt lys i produksjonsområder med for høyt lusepåslag vil medføre nedtrekk i biomasse i sjø. Derfor er det viktig at trafikklyssordningen får virke tilstrekkelig lenge til at myndigheter og aktører i oppdrettsnæringen kan høste erfaringer fra effekten av det nye systemet. Når slike vurderinger er gjort, kan det være aktuelt å vurdere om flere miljøindikatorer skal legges til, slik regjeringen varslet i Meld. St. 16 for 2014–2015.

Det er nå andre gang på relativt kort tid at opposisjonen leverer representantforslag som på avgjørende vis ville ha rokket ved forutsigbarhet og rammevilkår for en av Norges viktigste distriktsnæring – særlig for de mindre og lokalt forankrede selskapene – hvis de hadde blitt vedtatt. Det er mindre enn ett år siden Arbeiderpartiet, med støtte av Senterpartiet og SV, fremmet forslag om å utrede tidsbegrensing av nye og eksisterende havbrukstillatelser – med de konsekvensene det ville ha fått for kredittverdighet og mulighet for nyinvesteringer i havbruksnæringen.

Vi registrerer likevel at Arbeiderpartiet og Senterpartiet denne gangen ikke er villige til å gå så langt som SV når det gjelder dyptgripende endringer i rammevilkårene for havbruksnæringen – for øvrig uten krav om forutgående utredning av effekten forslagene ville ha fått for næringsutøverne.

Likevel blir to spørsmål hengende i lufta etter behandlingen av denne saken: Vil opposisjonspartiene greie å utmeisle en felles politikk for en av våre viktigste distriktsnæring ved et eventuelt regjeringsskifte? Og hvor langt er de i så fall villige til å gå med tanke på raske og uforutsigbare endringer i rammevilkårene?

Statsråd Geir Inge Sivertsen [10:39:31]: La meg først takke for mottakelsen. Det er første gang jeg står på denne svært høytidelige talerstolen, og det kjenner jeg både respekt og sterk ærefrykt for.

Jeg vil takke representantene i komiteen for disse forslagene og hilse denne debatten om kanskje en av Norges viktigste næring velkommen.

Akvakultur er en framtidsrettet næring. Jeg er enig med forslagsstillerne i at oppdrettsnæringen har flere utfordringer som må løses. Derfor synes jeg det er positivt at næringskomiteen fokuserer på nettopp dette. Så er jeg ikke enig i premisset om oppfatningen av at havbruksnæringen ikke er miljømessig bærekraftig før påvirkningen er nærmest lik null.

Det er slik, og flere av representantene har sagt det, at all matproduksjon og menneskelig aktivitet setter fotavtrykk i miljøet. Mitt mål er at dette avtrykket holdes innenfor akseptable rammer, samtidig som vi bygger en sosialt og økonomisk bærekraftig næring.

Forskning og innovasjon utvikler nye løsninger og gir oss ny kunnskap for å sikre en levedyktig oppdrettsnæring. Nettopp derfor er regjeringen opptatt av å videreføre et høyt nivå på bevilgningene til næringsrettet forskning og innovasjon.

Som politikere må vi være ydmyke nok til å innrømme at det ikke er vi som sitter med den teknologiske kompetansen og innovasjonskraften. Vår oppgave er å legge rammene for næringen, slik at den fortsetter å utvikle seg til nytte for hele samfunnet. Næringen fokuserer selv sterkt på å utvikle næringen i sin helhet i en mer bærekraftig retning, og jeg er teknologioptimist.

Det er viktig å huske at trafikklyssystemet – som har fått bred tilslutning også i denne salen – ikke er det eneste som regulerer miljøpåvirkningene fra denne næringen. Vi har et omfattende regelverk som setter rammene for hvordan næringen skal drive. I dette legger vi rammene for hvordan næringen på en daglig basis kan påvirke miljøet rundt anleggene, hvordan fisken skal behandles, og hvordan sykdom skal håndteres.

Trafikklyssystemet gjør at vi annethvert år kan vurdere hvor det er miljømessig bærekraftig at næringen vokser. For la det være klart: Vi ønsker vekst. Verden trenger mer mat, og mer sunn mat, og mer av denne maten må i framtiden komme fra havet.

I år har regjeringen for første gang tatt i bruk trafikklyset i sin helhet. Jeg mener derfor at dette ikke er tidspunktet for å endre på hvordan vi skal regulere veksten i næringen, eller supplere lakselus som indikator med andre indikatorer. En radikal omlegging av norsk havbruksnæring kun fem år etter behandlingen av havbruksmeldingen – og idet trafikklyssystemet for første gang, i år, er tatt i bruk for fullt – er i svært liten grad i tråd med formålet om forutsigbare rammevilkår. Det betyr ikke at jeg ikke ønsker at vi skal skaffe oss enda bedre kunnskapsgrunnlag om hvilke faktorer som påvirker det miljømessige fotavtrykket fra denne næringen.

Produksjon av mat og andre produkter vi kjøper og bruker, skjer i verdikjeder med mange ledd som i stor grad er internasjonale. Alle verdikjedene krever transport og gir klimagassutslipp i alle ledd. Maten vi spiser, kommer fra hele verden. Sjømat har de facto et lavere klimagassutslipp sammenlignet med annen husdyrproduksjon, og det jobbes med å få utslippene ytterligere ned.

Oppdrettsnæringen skal være og er en av de næringene Norge skal kunne leve av i framtiden. Det er den viktigste næringen vi har for våre distrikter. Den skaper store ringvirkninger, arbeidsplasser og dermed også grunnlaget for sysselsetting og bosetting. For å oppnå at vi skal få denne næringen så bærekraftig og sterk som vi alle ønsker, må vi sørge for at næringen drives og utvikles på en bærekraftig måte. Dette jobber både næringen selv –

først og fremst – og departementet og jeg for hver dag, og jeg ønsker å invitere Stortinget til et godt samarbeid i dette viktige arbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:44:22]: Denne saka er på mange måtar avvist av eit stort stortingsfleirtal, men den kanskje største saka for Stortinget når vi no har fiskeriministeren på Stortingets talarstol, er jo den saka som har versert i pressa om at statsråden ulovleg har forsøkt å gjere seg rikare seg på vegner av skattebetalarane. Dette er jo ei anledning for statsråden til å seie litt om det, og det overraskar nok ikkje berre meg at ikkje statsråden nyttar anledninga til å kome med nokre ord om denne situasjonen, og trygge Stortinget. For det blir stilt høge krav både juridisk og moralsk med omsyn til å sitje ved Kongens bord, og til kome på Stortinget.

Så spørsmålet til statsråden er om han kan fortelje Stortinget litt om kva slags rolle Stortinget skal ha til statsråden i tida som kjem.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at dette spørsmålet er utenfor sakens tema som debatteres i dag. Det overlates derfor til statsråden å avgjøre hvorvidt han vil svare på dette spørsmålet.

Statsråd Geir Inge Sivertsen [10:45:37]: Svaret på det er veldig kort. Jeg har for så vidt kommentert denne saken ved en rekke anledninger i den senere tid, og jeg har påpekt for egen del at jeg har gjort noen vurderinger som jeg nok ville ha gjort annerledes når det gjelder spørsmålet om etterlønnssinnngåelsen i nye Senja kommune. Så har jeg også redegjort for premissen for at jeg startet som statssekretær i Nærings- og fiskeridepartementet i begynnelsen av november – at jeg hadde et helt overhengende ansvar i sammenslåingsprosessen med de tre andre kommunene til nye Senja kommune, og at jeg av den grunn, i den kortvarige perioden, november og desember, måtte forsøke å fylle de to funksjonene etter beste evne. Det er slik jeg har forsøkt å beskrive situasjonen. Så har jeg ryddet opp i de saker som jeg måtte rydde opp i.

Geir Pollestad (Sp) [10:46:44]: Eg vil òg ønskje statsråden velkomen til Stortinget og vil understreka at eg håpar snart at når me har store og viktige fiskeripolitiske saker til behandling i Stortinget, vil me få ein fiskeriminister som kan og er i stand til å bruka tida si på dei politiske sakene, og ikkje det som ligg rundt omkring.

Statsråden seier at det er for tidleg nå, etter fem år, å setja i gang med ein stor prosess. Men dette er jo ei næring der endringar skjer raskt, der det er viktig at dei er kunnskapsbaserte, og at ein har ein samla gjennomgang

f.eks. i form av ei stortingsmelding, som kan byggja på det som er føreseieleg og fakta.

Så til spørsmåla: Kor lang tid meiner statsråden det er relevant å venta i ei så hurtig skiftande næring? Og er statsråden redd for å verta for sein med sin samla gjennomgang?

Statsråd Geir Inge Sivertsen [10:47:48]: Med hensyn til det jeg sa om at det var for tidlig: Det er andre gangen trafikklssystemet utprøves for fullt. Den første gangen var i 2017, to år etter at havbruksmeldingen og systemet ble vedtatt. Da gjorde man vurderingene med hensyn til fargelegging, man tillot vekst i de områdene der det var klart for vekst, og man stilte det i bero i de gule områdene og gjorde heller ingenting i de røde.

I år var det andre gang trafikklssystemet fikk sin utprøving, og denne gangen tok man i bruk systemet i sin helhet med også å trekke ned produksjonen i de røde områdene. Da tenker jeg at vi må bruke litt mer tid og skaffe både langsiktighet og forutsigbarhet, slik at næringen selv kan vite hvilke rammebetingelser som gjelder. Det betyr ikke, som jeg også sa, at vi ikke hele tiden ønsker å finne også andre miljøindikatorer som kan vurderes, men akkurat nå mener jeg at det er for tidlig å endre dette systemet som skal regulere vekst.

Geir Pollestad (Sp) [10:48:49]: Eg takkar for svara.

Eg vil òg koma med ei oppfordring til statsråden, og det er å ta kontakt med Språkrådet og få litt hjelp til kanskje å finna eit namn på dette trafikklssystemet, så det er mogleg å forstå for andre enn dei som sit i næringskomiteen og i den politiske leiinga i departementet, eller som les meir enn vitsane i Fiskeribladet Fiskaren. Det er mi oppfordring, for det som eg òg er redd for, enten det er trafikklssystemet eller utviklingskonsesjonar, er at ein går seg fast i at ein er så fornøgd med det ein har fått til, at ein ikkje har vilje til å sjå at ting kan gjerast betre.

Når det gjeld utviklingskonsesjonane, har ein vel køyrt seg fast på at dette var eit så flott system. Men er det ikkje på tide at Stortinget tar ei samla vurdering av om dette var så flott, kor mykje byråkrati dette genererte, om det var dei beste prosjekta som vann, osv. Det er den typen vurderingar som ei stortingsmelding vil gje grunnlag for.

Statsråd Geir Inge Sivertsen [10:49:55]: Jeg er helt enig med representanten Pollestad i at når det gjelder utviklingskonsesjonene, bør det evalueres. Nå er det slik at man forsøker å slutføre behandlingen av alle utviklingskonsesjonene. Det kom inn ganske mange flere enn man kanskje hadde forventet. For en del av disse har det blitt krevende prosesser å slutføre, og fra departementets side setter vi nå enda større kraft inn

på å forsøke å få sluttbehandlet dem som fortsatt ligger i systemet.

Så er jeg enig med representanten Pollestad i at man bør evaluere om dette var den optimale måten å legge det opp på, også med tanke på framtidige, nye utviklingstillatelser.

Når det gjelder navnet «trafikklys», synes jeg som fiskeriminister egentlig at det er en god beskrivelse, fordi man sammenligner det med et system som vi alle kjenner, trafikkløyene: Når det er grønt, kan man gå framover, når det er gult, er det klart, og når det er rødt, må man stoppe opp og vente. Men det er det navnet man har gitt for å forsøke å beskrive hvordan mekanismen skal fungere.

Geir Pollestad (Sp) [10:50:59]: På vegner av oss raud-grøn-fargeblinde, vil eg ta avstand frå den siste skildringa i dette.

Men eg trur det er viktig at ein kjem i gang med ein samla kunnskapsbasert gjennomgang av oppdrettsnæringa. Kva er det som har skjedd sidan siste gongen Stortinget hadde ei samla vurdering? Når det gjeld dette med å utarbeida ei stortingsmelding, vil det – sjølv om fiskeriministeren har stor arbeidskapasitet, har me høyrte – ta tid før dette er klart.

Eg lovar eg skal slutta, men oppfølgingsspørsmålet mitt er: Ser statsråden føre seg at det i denne stortingsperioden er behov for ei stortingsmelding, eller i det minste behov for å setja i gong eit arbeid med ei stortingsmelding, for å få ein samla gjennomgang av oppdrettsnæringa?

Statsråd Geir Inge Sivertsen [10:51:51]: Når det gjelder stortingsmeldinger, skal jo de behandles og varsles etter de prosedyrene som meldinger skal, så det vil jeg ikke nå stå her og kommentere. Men det jeg kan forsikre representanten Pollestad om, er at det også er i fiskeri- og sjømatministerens egen interesse relativt kjapt å komme seg inn i problemstillinger som er knyttet både til trafikklyssystemet, til bærekraftig vekst og til å få oversikten over utviklingstillatelsene, prosedyrene for hvordan de var utlyst sist, og hvordan kriteriene for tildeling var. Når vi har fått behandlet de som nå ligger på vent, er det åpenbart at den evalueringsprosessen vil bli igangsatt så snart som mulig i departementet.

Så vil jeg bare helt til slutt understreke at jeg ikke la noen politiske føringer da jeg forsøkte å gi min beskrivelse av trafikklyssystemet.

Presidenten: Presidenten vil si at trafikklyssystemet i Stortinget er ganske enkelt, for når det røde lyset slutter å lyse, er taletiden ute – bare til orientering. Men det gikk helt fint i dette replikkordskiftet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:52:58]: Denne gongen til saka.

Når det gjeld trafikklyssystemet, er historikken at det blei utvikla av dei raud-grøne. Vi må ikkje gløyme det – det kan presidenten seie til Pollestad. Dette er i utgangspunktet eit veldig godt system, hadde det vore fleire indikatorar. Men det blir berre pinlegare og pinlegare etter kvart som åra går at det berre er ein indikator, og det er lus, som skal definere eit berekraftssystem. Alle ser jo det. Med alle tidlegare fiskeriministrarar har vi diskutert dette, når dei neste indikatorane kjem. Per Sandberg sa i si tid at det var like om hjørnet, med to indikatorar som var veldig utvikla. Dette var eit arbeid som verkeleg var kome langt. Så no byrjar nok dei fleste å bli veldig utolmodige etter å få på plass fleire indikatorar. Min «hunch» er at dei er klare. Er dei klare?

Statsråd Geir Inge Sivertsen [10:54:00]: Nei, det er ingen nye indikatorer som er klare. Men jeg forsøkte å si at når man nå går i gang med evalueringen av trafikklyssystemet og tildelingen, med de erfaringene og tilbakemeldingene man nå har fått når man har full virkning av trafikklyssystemet, som man hadde denne gangen, bør man se på om det kan være andre indikatorer som kan vurderes. Det er også en rekke andre faktorer som påvirker veksten, eksempelvis forholdet til rømming, forholdet til utslipp, før har også vært tema her i dag, men ingen av disse er gode nok per i dag til å kunne brukes som direkte indikatorer for å regulere vekst.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:54:46]: Vi veit av tidlegare svar frå tidlegare ministrarar at ein har kome veldig langt i arbeidet med å utvikle nye indikatorar, som jo er veldig relevant for dei forslaga vi har kome med i denne saka. Forureining er ein del av det, dyrevekster er det – det har føregått arbeid over mange år. Det er freistande å følgje opp med skriftlege spørsmål for å få avdekt kor langt dette arbeidet er kome, og kva rolle departementet har hatt i dette. Men kan statsråden, sånn som tidlegare fiskeriminister Per Sandberg, seie at nye indikatorar er like rundt hjørnet?

Statsråd Geir Inge Sivertsen [10:55:24]: Det ligger vel implisitt i det jeg har forsøkt å redegjøre for om hvordan prosessen framover vil bli, at det ikke ligger noen like rundt hjørnet, men at det skal gjøres. Jeg er også som statsråd interessert i å få evaluert og vurdert både det man kjenner til i dag, og andre indikatorer som kan tas med i framtidige vurderinger. Per i dag er de ikke til stede. Derfor har jeg anbefalt at man ikke gjør noen endringer i trafikklyssystemet slik det er i dag.

Jeg sa også at jeg er teknologioptimist, og jeg vet at næringen selv har spesifikke interesser for å forsøke å få utviklet ny teknologi og nye måter å drive akvakultur på

som forhåpentligvis i enda sterkere grad vil imøtekomme bærekraftsprinsippet, som vi alle er like opptatt av.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Arne Nævra (SV) [10:56:27]: SV har lagt fram 20 enkeltforslag til en bærekraftig oppdrettsnæring. Jeg har lyst til å si lite grann om bakgrunnen for dem.

Det er en kolossalt viktig næring vi snakker om her, men som altså ingen av de andre partiene i komiteen ser noen som helst skyggesider ved. Joda, de ser helt sikkert skyggesidene, men hva gjør de altså i praksis? De er ikke med på noen forslag – dvs. opposisjonen er samlet med på å be om en stortingsmelding, og det er det. De skyver problemer foran seg, må vi vel kalle det. Fordi olje og gass er så utrolig viktig for landets økonomi, og fordi oppdrettsnæringen er så utrolig viktig for landets økonomi, tør vi ikke stille noen som helst spørsmål, ikke kreve noen omlegginger i tråd med hva natur, klima og framtid krever av oss og av næringen selv. Det er poenget. Og hva er det for noe? Er det ikke nettopp nå, når to FN-paneler sender kraftige advarsler til oss om klimændringer og tap av biologisk mangfold, at vi er nødt til å ta disse signalene inn over oss, at vi er nødt til å ta grep?

For oppdrettsnæringens del er det snakk om at vi til nå har hatt en nesten uhemmet vekst. Joda, vi har tatt noen geografiske hensyn, noen få lokaliseringsbegrensninger, men det er enorme utslipp, det er rømt fisk i enorme antall, og det er produksjonssentre, nærmest, for giftproduksjon til omgivelsene. I tillegg er det store dyrevelferdsspørsmål. Jeg skal her bare ta opp et par problemer.

Det ene er rømt laks og den enorme utfordringen for dyrevelferd. Ved utgangen av desember 2019, altså i fjor, hadde det rømt nær 283 000 oppdrettslaks i Norge. Dette er det høyeste tallet siden 2014. Genetiske undersøkelser av 40 000 villaks fra 225 elver i Norge viser at rømt oppdrettslaks er i ferd med å blande seg genetisk med villaksen. Kun en tredjedel er foreløpig fri for observerte genetiske endringer, mens en annen tredjedel viser store genetiske endringer som følge av genetisk innblanding av oppdrettslaks. Det har store følger biologisk sett for atferd osv., osv. for villaksen. Rømt oppdrettslaks rangeres som en av de to største truslene mot villaksbestanden både i norske og i internasjonale risikovurderinger.

Det andre er lakselus fra oppdrett. Om salen er i tvil, har Norge et helt spesielt ansvar for villaksen i verden. En tredjedel av de globale villaksbestandene lever i norske farvann fordelt på 465 elver.

Jeg vil gjerne be om et nytt innlegg, president.

Presidenten: Det skal representanten få, men først neste taler, som er Geir Adelsten Iversen.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [10:59:56]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å si så veldig mye, men det jeg har lyst til å opplyse om, er at det finnes gode løsninger som gir god fiskevelferd. Det gir også lusefrie og sykdomsfrie laks. Det er også i sjø, så det behøver ikke være så vanskelig å finne et bedre opplegg hvis man ønsker det.

I Finnmark – som jo er en del av Troms og Finnmark, men jeg forholder meg til Finnmark – er folk opptatt av at oppdrettslaksen ikke skal ødelegge mulighetene for å drive med villfisk. I forrige måned, tror jeg det var, hadde vi fire tilfeller av avvik, to rømminger og to sykdomstilfeller.

Det bringer meg over til et annet punkt: kontroll. Kontroll er viktig. Man har overlatt veldig mye til næringen selv, og jeg synes kanskje man må se på hvordan dette fungerer. Jeg tror forslaget fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet er bra, at man tar en fullstendig, helhetlig gjennomgang av næringen for å få sett på hva slags muligheter man har for å få gode opplegg for kysten.

Jeg håper også at en sånn gjennomgang vil gi kommunene mer inntekter. Sånn som det har vært nå, har det vært når det har vært vekst. Man må få mer helhetlig. Det etterlyser mange av disse oppdrettskommunene.

– Jeg avslutter med det.

Arne Nævra (SV) [11:02:19]: Mange av SVs enkeltforslag dreier seg om bedre dyrevelferd i lakseoppdrett. Hva er det som gjør at vi behandler svømmende liv så annerledes enn gående og løpende liv på land? I det nye sjømatbarometeret til konsultentselskapet PwC kommer det fram at næringen har et svinn på rundt 20 pst. Andre tall tyder på at det er opp mot 30 pst., eller rundt 300 000 tonn, som er enheter som fiskeindustrien er vant til å forholde seg til – 300 000 tonn.

Hva er grunnen til at samfunnet, og stortingsflertallet, ser ut til å akseptere dette, lukke øynene for det faktumet? Hvilke andre bransjer eller næringer ville akseptert et svinn på 20–30 pst? Griseprodusentene? Melkeprodusentene? Husk at vi snakker om ca. 160 000 husdyr som dør hver dag. Tenk på det tallet!

Så kan vi bare tenke penger, som mange har lett for å gjøre. Det er snakk om 16–20 mrd. kr alene i tap. Dette viser hvilken enorm økonomisk oppside næringen har dersom de klarer å få gjort noe med disse problemene. Til tross for det ser det ikke ut til at næringen har klart å gjøre noe med dette. Da må Stortinget ta noen grep. Det er det mange av våre forslag legger opp til.

Det er liksom ikke nok at vi heier på å bruke disse døde laksene til et godt formål. Vi bruker dem til biogass delvis. Det er bra, men vi kan jo ikke basere oss på at et høyt dødstall er bra for biogassnæringen.

Så til et kapittel for seg: Det er avlusingsmetodene – termisk avlusing med handtering og oppvarming av en kaldtvannsfisk i flere titalls grader for at lakselusa skal slippe tapet. Et vekselvarmt dyr blir kolossalt overopphetet. Dødelighet er ofte utgangen, men vi snakker i hvert fall om enorme dyrelidelser. På toppen av dette bruker vi rensefisk i stor stil, rognkjeks og leppefisk. Vi setter ut 50–60 millioner av dem hvert år. De aller fleste av disse dør på jobb, i løpet av en sesong eller i løpet av livssyklusen i merden. De kommer fra helt andre leveforhold – flere av dem fra tangsonen, hvis det er villfisk vi snakker om, og så blir den puttet inn i tette stimer av rovfisk – tenk dere det! Vi skal være glad for at næringen ikke har opplevd at det blir lagd en animasjonsfilm for barn om leppefiskens liv. Det er nemlig vår egen Nemo. Det tror jeg hadde vært et ganske tungt slag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 2 og 3.

Sak nr. 4 [11:05:33]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om regulering av hundeoppdrett (Innst. 157 S (2019–2020), jf. Dokument 8:177 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

André N. Skjelstad (V) [11:06:10] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for et godt arbeid i saken om strengere regulering av hundeoppdrett. Det er bred enighet på tvers av politiske skillelinjer om at man må komme uetisk hundeavl til livs og innføre en strengere regulering av dette. Det er fint at vi har dette på dagsordenen, og det skal Bastholm ha ros for.

Da dyrevelferdsloven ble vedtatt i 2009, slo den fast at dyr har en egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for folk. Dette var en stor seier for dyrevelferden i Norge, men respekt for dyr krever mer enn flotte formuleringer.

I Norge ser vi dessverre fortsatt eksempler på dyr som lever under uholdbare forhold, eller som blir avlet fram på en måte som gir økt disposisjon for sykdom og helseutfordringer. Når vi i dag stemmer ned forslaget, er det ikke fordi vi er uenig i det som kommer fram om uetisk hundeavl og de såkalte valpefabrikkene. Vi stemmer

ned forslaget fordi vi mener det ikke er stramt nok. Vi stemmer det ned fordi det allerede er satt i gang et arbeid for å stramme inn regelverket for hundeoppdrett. Det arbeidet legger strengere føringer for hundeoppdrett enn det forslaget som ligger i salen i dag, gjør.

Venstre har lenge arbeidet for å styrke Mattilsynets forebyggende arbeid. God rådgivning og risikobasert forebyggende arbeid er viktig. Allerede sommeren 2019 fikk Mattilsynet i oppdrag å utrede og utarbeide et forslag til en forskrift om hundeavl. Hensikten med forslaget er en tydeliggjøring av raseklubbers og enkeltoppdretteres ansvar for å velge ut sunne hunder med god helse for å drive avl, slik at vi unngår videreføring av arvelige lidelser til valpene. Mattilsynet er bedt om å utrede og foreslå bestemmelser om registrering hos Mattilsynet for oppdrettere som driver avl av et visst omfang. En sånn registrering vil gjøre det mulig for Mattilsynet å drive risikobasert tilsyn og veiledning.

Det er ingen tvil om at de som driver hundeoppdrett, skal følge bestemmelsene i dyrevelferdsloven. Dyrevelferdsloven slår fast at dyr har en egenverdi. Det er stadfestet at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødvendige påkjenninger og belastninger. Det er stadfestet at avl skal fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse. Vi vet at dette ikke nødvendigvis er tilfellet for alle hunderaser. Mange hunder lider i dag av konsekvensene av uansvarlig avl – avl som alene har pågått for å fremme karaktertrekk som eksempelvis kort snute, som gir pustevansker, eller utstående øyne, som gir øyeproblemer, fordi folk anser det som fine trekk.

Vi understreker at alle som velger å ha en hund, også har et ansvar for å snu utviklingen innenfor oppdrett. Vi som kjøper hunder, har et ansvar for at hundene har god helse. Hvis vi som enkeltmennesker fortsetter å etterspørre trekk ved hundene som er skadelige for dyrene, vil det alltid finnes insentiver for å avle fram disse egenskapene. De som kjøper en hund, har også et ansvar for å vurdere forholdene.

I 1997 konkluderte Rådet for dyreetikk med at et avlsforbud er nødvendig dersom en ikke klarer å redusere avl på dyr med lidelser.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:09:29]: Vi har mange dyktige og engasjerte hundefolk i Norge og mange dyktige oppdrettere. Det er en viktig del av kulturen vår – både til nytte og til glede. Men så er det sånn, som saksordføreren har redegjort for, at det også er enkelte deler av oppdrettet som pågår med til dels useriøse og uansvarlige holdninger, spesielt ekstremavl: å avle fram rasetypiske trekk som medfører arvelige sykdommer og lidelser. Det er uakseptabelt.

For Arbeiderpartiets del mener vi at initiativet og forslaget er godt, og at vi trenger en ordentlig gjennomgang og en bedre regulering av dette. Vi har merket oss tilbakemeldingen fra landbruksministeren, som påpeker at det kanskje er en mer fornuftig grense med to kull per år. Derfor har vi fremmet forslaget, men med den vesle justeringen at det blir sertifisering for oppdrettere med to eller flere valpekull per år. Med det håper vi å bidra til at enda flere hunder og enda flere oppdrettere fortsatt kan ha glede av det viktige arbeidet som avl er, og at dyrevelferden styrkes.

Jeg tar opp forslaget fra Arbeiderpartiet.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [11:11:10] (leiar i komiteen): Vanlegvis vil eg hevda at regjeringa, og òg svært ofte landbruksministeren, er på bærtur. Det skal eg ikkje gjera i denne saka, for her meiner eg at den tilnærminga regjeringa har lagt opp til, er veldig rasjonell og fornuftig.

Eg vil berre knyta nokre kommentarar til det som pregar næringa. For det fyrste må utgangspunktet vera at dei fleste som driv med hundeoppdrett, og dei fleste som driv med hund, har eit engasjement, er glade i dyra sine og har god dyrevelferd. Så vert dette drive veldig spreitt, det vert drive smått, og det vert drive over heile landet. Det er vanskeleg å kontrollera. Det gjer at ein må tenkja annleis når det gjeld hundeoppdrett, enn når det gjeld andre dyreslag som det vert drive oppdrett på, der det er større einingar og meir samlokalisering.

Så eg synest tilnærminga til regjeringa er fornuftig, og eg vil berre varsla at me frå Senterpartiets side ser fram til det arbeidet som skjer framover, anten det er med hundelov eller med andre ting, for å nå det målet som me har felles, nemleg best mogleg dyrehelse og best mogleg dyrevelferd, både for produksjonsdyr og kjæledyr.

Une Bastholm (MDG) [11:12:54]: I dag er det sannn at oppdrett og salg av hund er ansett som en hobby i Norge, ikke en næring, og hvem som helst kan egentlig starte oppdrett uten noe krav til kunnskap eller registrering, uansett hva slags rase man avler på, eller hvor mange valpekull man selger i året. Og siden jeg for ett års tid siden tok opp saken om regulering av hundeavl i spørretimen, og også fremmet dette forslaget som vi behandler i dag, har statsråden bedt Mattilsynet om å utforme en forskrift for å registrere oppdrettere som har mer enn to kull i året. Det vil jeg gjerne takke for. Det er et enormt framskritt og en veldig stor seier for alle hunder – selvfølgelig – i Norge, men også for alle som er glad i hund, og som driver seriøs oppdrett med hund. Jeg vil også takke næringskomiteen for behandlingen av saken og stemme for mindretallsforslagene i dag.

Selv om de fleste dyreeiere og oppdrettere ønsker dyrene sine det beste, finnes det veldig mange grunner til at dyr ikke holdes godt og avles riktig, og kunnskapsmangel er nok dessverre ofte en viktig faktor. Derfor mener jeg at et viktig neste steg, etter at vi har fått registrert oppdretterne som driver med flere kull i året, er å sikre en basiskunnskap – altså en form for sertifisering, som jeg håper vi kan komme tilbake til i neste omgang.

Det er en stor etterspørsel etter valper i dag. På finn.no kryr det av søte dyr til salgs, og dessverre vet vi at den økte tilgjengeligheten på dyr ikke har ført til økt kunnskap om hva dyrene trenger, og om hva som kreves av deg som dyreeier, også juridisk, for å sikre god dyrevelferd. Prisen for en valp er ofte mellom 10 000 og 20 000 kr, og som jeg sa, er det høy etterspørsel. Til sammen gjør det at det dessverre også er veldig store muligheter til å tjene store summer på hundeoppdrett, og det er noe av grunnen til at det er veldig bra at vi nå kan få det i regulerte former.

Sommeren 2018 – og dette var noe av bakgrunnen for at jeg tok opp dette i Stortinget – advarte Rådet for dyreetikk om et økende problem med såkalte valpefabrikker i Norge, altså veldig useriøse oppdrettere som får mange kull, og som avler på ekstreme, smertefulle trekk ved utseende og i tillegg kanskje også holder dyrene under dårlige forhold. Rådet for dyreetikk baserte dette også på at man hadde mottatt bekymringsmeldinger fra veterinærer, Mattilsynet og dyrevelferdsorganisasjoner. Det er viktig å forstå at det er de som ikke er interessert i å ta vare på dyrene, som tjener mest på at det er uten regulering, og det gjør det vanskeligere å benytte dyrevelferdsloven til preventivt arbeid for å hindre dårlig dyrevelferd og ekstremavl.

Jeg vil til slutt si at når vi nå er i ferd med å pålegge Mattilsynet nye oppgaver og et nytt område å kontrollere, er jeg opptatt av at det skal følges med økte bevilgninger. Så jeg vil oppfordre statsråden til å ha med seg inn i budsjettforhandlingene at Mattilsynet også trenger penger til å kunne følge opp dette arbeidet.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:16:09]: Hundeavl og hundeoppdrett har fått økt oppmerksomhet de siste årene. Det skyldes i stor grad at det er en del raser som er utsatt for helseplager, og at det finnes noen useriøse oppdrettere.

Alt dyrehold skal bygges på god dyrevelferd og god dyrehelse. Jeg tror at de fleste oppdrettere er glad i dyrene sine og ønsker fine, sunne valper som avkom etter sine hunder. Oppdretterne må vektlegge dyrets helse og gemytt minst på linje med utseende og andre rasetypiske særtrekk. Men når det gjelder de sykdommene og de problemene vi ser hos enkelte raser i dag, mener jeg at vi må få til forbedringer innenfor hundeavl, og ikke minst

innenfor oppdrett. Mattilsynet fikk derfor i fjor sommer et oppdrag om å utrede og utarbeide forslag til en forskrift om hundeavl. Målet med dette er å utrede tiltak som kan snu avlen i riktig retning og forebygge lidelser hos framtidige valpekull.

Jeg mener det er tre ting som trengs. For det første bør vi tydeliggjøre oppdretterens ansvar. Jeg ser for meg å forskriftsfeste krav om at alle som driver hundeavl, både raseklubber og enkeltoppdrettere, skal ha plikt til å vurdere egenskaper som kan medføre helsemessige problemer hos avkommet. Det var jeg selv opptatt av. Jeg har to hunder, og jeg var opptatt av stamtavla og sykdomsbildet, nettopp fordi jeg var opptatt av det helsemessige.

For det andre bør vi stille krav om at alle raseklubber må ha en egen avlsstrategi, med oppfølging, registrering og dokumentering. Mange raseklubber har allerede gjort mye her. Også oppdrettere som ikke er tilknyttet en raseklubb, må ha en plan for paringer ut fra en vurdering om forekomst om arvelige lidelser.

Og for det tredje: Alle oppdrettere av et visst omfang bør måtte registrere seg hos Mattilsynet, f.eks. de som har to eller flere kull i snitt i året. Dette har Mattilsynet fått i oppdrag å utrede og lage et forslag til bestemmelser om.

Til sammen mener jeg disse tiltakene vil gi bedre uttelling og mindre byråkrati enn dersom vi skulle stille krav om at myndighetene skal sertifisere hver enkelt oppdretter. Da ivaretar vi dyrevelferden og dyrehelsen, som jeg vet at forslagsstillerne også er veldig opptatt av. Der har vi et felles mål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:19:40]: Eg vil ta opp våre forslag. Så ber eg om Stortingets velsigning til å giere ei justering av forslag nr. 4, slik at det nye forslaget i staden skal lyde:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle relevante slektskapsdata om hunder, katter og kaniner fra veterinærbesøk registreres i en database, at dataene kommer dyrene til gode i avlen, og at Mattilsynet benytter seg av databasen i sitt tilsyn.»

– Det er sendt inn til ekspedisjonskontoret, men det blei levert etter fristen, men med velvilje frå Stortinget vil det kome med i voteringa.

Presidenten: Da har representanten Torgeir Knag Fylkesnes tatt opp de forslag han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:20:35]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Fasteraune og Marit Knutsdatter Strand om å styrke fjellandbruket og

videreutvikle forskningsstasjonen Løken i Valdres (Innst. 154 S (2019–2020), jf. Dokument 8:183 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:21:23] (ordfører for saken): Fra hund til fjell: Nå er det fjellandbruket som gjelder, og dette er et godt representantforslag om å styrke fjellandbruket og videreutvikle forskningsstasjonen Løken i Valdres.

Gress- og beiteressurser i fjelltraktene våre og en videreutvikling av den flotte produksjonen vi har i Norge – topp kvalitet på melk og kjøtt – blir en viktig del av den samlede mat- og jordbrukspolitikken i årene som kommer. Komiteen deler forslagsstillernes syn om at landbruket i Norge trenger gode fagmiljøer som kan bidra til at det fortsatt utvikles sortsmateriale som er spesielt tilpasset fjellområdene. Det er særlig relevant når klimaet endrer seg – vi trenger planter, frø og genmateriale som er tilpasset de forandringene som skjer.

Vi i næringskomiteen understreker at det er avgjørende for å bedre selvforsyningen, styrke grunnlaget for arbeidsplasser i hele landet vårt, ivareta kulturlandskapet og opprettholde det biologiske mangfoldet vårt gjennom beitebruk ved at vi har matproduksjon i fjelltraktene. Forskningsstasjonen på Løken har bidratt til viktig forståelse som jordbruket og matproduksjonen i Norge har nytte av. Framover vet vi at i tillegg til valg av frøsorter vil kunnskap om karbonbinding i beitemark eksempelvis bli et område som det er viktig å forstå bedre. Derfor trenger vi denne typen fagmiljøer som kan gi oss forståelsen.

Komiteen har merket seg initiativet fra Norges Vel om å etablere et sterkt og koordinert ressurscenter for det norske fjellandbruket med utgangspunkt i fjellområdenes særtrekk og fortrinn.

Til Arbeiderpartiets syn: Vi synes at forslaget er godt, og derfor ønsker vi å slutte opp om og stemme for forslaget i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen sikre videreutvikling av forskningsstasjonen Løken i Valdres for forskning og utvikling for fjellandbruket.»

Det mener vi står godt sammen med den helhetlige politikken som vi ønsker for matproduksjon og jordbruk i Norge.

Jeg tar opp forslaget Arbeiderpartiet har sammen med Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har tatt opp det forslaget han refererte.

Guro Angell Gimse (H) [11:24:19]: Vi trenger gode fagmiljøer nå, kanskje mer enn noen gang, som kan sørge for at det utvikles sortsmateriale spesielt tilpasset klimaendringene generelt, men også spesielt for fjellområdene. Vedtaket om å legge ned Nibios tilstedeværelse på Løken ble gjort for fire år siden. Selv om aktiviteten nå legges ned, har departementet en god dialog med Nibio om hvordan FoU-aktiviteten på særlig fjellandbruket kan opprettholdes innenfor instituttet.

Forskning på dette er som sagt viktig. Det er viktig for oss som samfunn, sånn at vi kan få en god og helhetlig forståelse før beslutninger skal tas, særlig innenfor klima og miljø. Vi har fått et kunnskapsgrunnlag nå i Klimakur 2030 om utslipp av klimagasser fra ikke-kvotepiktig sektor som vi må forstå i lys av kunnskap, sånn som kunnskap om naturmangfold og fjellandbruket. På denne måten vil vi kunne ta viktige og riktige strategiske beslutninger om hvordan vi bør kutte klimagassutslipp.

I signalene fra statsråden opplever vi i Høyre at departementet nå følger opp Nibio godt når det gjelder hvordan vi skal sikre fortsatt god kompetanse i fjellandbruket. Vi har i tillegg – som Sandtrøen – merket oss initiativet fra andre, som Norges Vel, om å etablere et sterkt og koordinert ressurscenter for det norske fjellandbruket med utgangspunkt i fjellområdenes særtrekk og fortrinn. Initiativtakerne har pekt på en samarbeidsmodell der Løken inngår sammen med andre destinasjoner og institusjoner i fjellregionen. Initiativet er veldig bra nettopp fordi vi opplever et sterkt engasjement og vilje til å forplikte seg i saken. Vi i Høyre tror på et offentlig-privat samarbeid, og vi er overbevist om at flere private aktører vil finne prosjektet interessant og således vil forplikte seg til å få til et mangfold av aktører som kan bidra til et slikt senter.

Vi ser fram til å følge initiativtakernes ambisjoner om at senteret skal bli et strategisk ressurscenter for utvikling av fjellandbruket, og vi er overbevist om at Løken vil være en viktig ressurs for landbruket også i tiden framover.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:27:12]: Både ved behandlingen av landbruksmeldingen og ved dagens representantforslag anerkjenner næringskomiteen verdien av fjellandbruk og arktisk landbruk. Landbruket i Norge trenger fagmiljø som kan bidra til at det fortsatt skal bli utviklet plantesorter tilpasset fjellområder og tøffe vekstforhold. Da må vi ta vare på verdifull kunn-

skap med forskning over lang tid, særlig i vår tid med klimaendringer.

Frømaterialer norsk landbruk har å bruke, er viktig i omstilling og utvikling av norsk planteproduksjon på norske ressurser – og med mål om økt norsk matproduksjon og selvforsyning. Stortinget ønsker å videreutvikle forskningsmiljøer og utvide fagfeltet til å involvere jordbrukets bærekraft, karbonbinding i forbindelse med matproduksjon, bruk av utmark og rekreasjon i fjellområdene. Da bør Stortinget støtte forslagene i denne saken.

Sortsmaterialet og forskningen ved fjellstasjonen er og har vært av betydning for matproduksjonen i hele landet. En stor andel av engvekstsortene som brukes i frøblandinger over hele landet, er foredlet fram på Løken. Senterpartiet ønsker å videreutvikle forskningsstasjonen på Løken.

Jordbruksoppkjøret har også vist at dette fagfeltet er viktig for både bondeorganisasjonene og staten. NIBIO avdeling Løken har drevet viktig forsknings- og utviklingsarbeid for dal- og fjellbygdene i over 100 år – i over 100 år har vi anerkjent dette behovet, og vi må ta med oss den historien.

Endret klima og samfunn i en ny tid vil føre til både nye utfordringer og muligheter i landbruket. Landbruks- og matdepartementet vedtok å videreføre forsøksarealene ved NIBIO Løken, men å legge ned stasjonen som selvstendig forskningsstasjon. NIBIOs tilstedeværelse ved Løken er viktig. Stortingsflertallet er også i dag opptatt av at vedtaket om å videreføre forsøksarealene blir fulgt opp, og at det blir satset på fjellandbruket framover.

Både fylket og kommunen ønsker å bidra i arbeidet med å etablere et fjellsenter. Fjellnettverket, NIBIO, Graminor, NLR og Valdresregionen stiller seg samlet bak forslaget. Nå håper vi landbruksministeren ser samme mulighet og anerkjenner behovet Stortinget ser. Dette er av nasjonal interesse, matsikkerhet er et nasjonalt ansvar. Jeg synes det er godt å høre at regjeringspartiene i dag støtter initiativene som blir tatt. Det er da også viktig for meg å minne om hvor viktig statens tilstedeværelse har vært i de 100 årene denne forskningsstasjonen har eksistert.

Senterpartiet er med på to mindretallsforslag, der vi ber regjeringen sikre videreutvikling av forskningsstasjonen Løken, og vi ber regjeringen utvikle de markedsmulighetene fjellandbruket har gjennom å utnytte gras, utmarks- og beiteressursene. Jeg tar opp forslag nr. 2, som Senterpartiet sammen med SV står bak.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da har representanten Marit Knutsdatter Strand tatt opp det forslaget hun refererte til.

André N. Skjelstad (V) [11:30:29]: Venstres mål er å gi framtidige generasjoner samme frihet og muligheter som vi selv opplever. I det ligger også muligheten til å kunne bosette seg der en ønsker. For noen passer det å bo på Grünerløkka i Oslo og arbeide som konsulent, for andre passer det ypperlig å bo på et gårdsbruk i Oppdal og drive gårdsbruk der. Vi må sørge for at begge deler fortsatt er attraktivt i framtiden.

En allsidig natur og et veldrevet kulturlandskap er en av Norges viktigste merkevarer. Et robust fjellandbruk er også grunnlaget for kulturlandskap, matproduksjon, friluftsturisme og identiteten til en levende fjellbygd. Aktiviteten i landbruket over hele landet er et av de viktigste virkemidlene vi har for å sikre trygg matproduksjon, biologisk mangfold og en langsiktig og bærekraftig forvaltning av arealene våre. Her er fjellandbruket viktig.

Norge har en unik topografi med fjord og fjell. Vi har et land der de naturgitte forholdene for landbruksproduksjon er særdeles varierende. Noen områder egner seg godt for kornproduksjon, noen for frukt- og bær dyrking og grønnsaker, mens det andre steder er viktigere med et aktivt husdyrhold, med husdyr som kan beite og holde kulturlandskapet i hevd. Utnyttelsen av gras- og beiteressursene i fjelltraktene og utviklingen av disse er av stor betydning for en samlet matproduksjon i Norge.

Vi har ambisiøse mål for selvforsyning i norsk landbruk, derfor trenger vi gode fagmiljøer som kan bidra til at vi fortsatt kan utvikle sortsmaterialer i spesielt tilpassede fjellområder, særlig med tanke på de klimatiske endringene. Forskningsstasjonen ved Løken har bidratt til en viktig forståelse av jordbruk og matproduksjon i Norge og nytten av det. Betydningen av karbonbindingen i beitemark og utvikling og valg av frøsorter som er best mulig tilpasset ulike klimatiske utfordringer, er eksempler på to områder som det kan være nyttig å få enda bedre kunnskap om i tiden som kommer.

En praktisk og helhetlig forståelse for mat- og jordbruksspørsmål legger grunnlaget for at det kan tas kloke valg for samfunnet som helhet også i framtiden. Norges Vels initiativ til å etablere et ressursenter for det norske fjellandbruket i Valdres ønskes velkommen i Venstre. Vi har stor tro på at initiativet kan bidra til å fremme gode matopplevelser og det beste norsk natur har å by på.

Steinar Reiten (KrF) [11:32:58]: Landbruksmessig sett er Norge et grasland. Store deler av landbruksressursene og produksjonsmulighetene i landet vårt er knyttet til gras- og beitebruk. Norske bønder har i alle år måttet ta i bruk det arealet som står til rådighet. I motsetning til mange andre land har vi ikke bare flate

sletter, men derimot mye fjell og ulendt terreng. Utnyttelse av gras- og beiteressurser i fjelltraktene og en utvikling av disse ressursene er derfor en viktig del av den samlede matproduksjonen i Norge. Fjellandbruket har også gode forutsetninger for å produsere mat med særpreg og levere naturbaserte opplevelser. Dette er særegne fortrinn og markedsmuligheter som bør utvikles og utnyttes.

Landbruket i Norge trenger gode fagmiljøer som kan bidra til at det fortsatt utvikles sortsmateriale spesielt tilpasset fjellområdene. Det gjelder ikke minst med tanke på klimatiske endringer som kommer til å treffe oss med økende kraft i mange år framover.

Frømaterialer som norsk landbruk disponerer, er også viktig i omstilling og utvikling av planteproduksjon på norsk grunn og med norske ressurser, med mål om økt norsk matproduksjon og selvforsyning. Det framkommer også av svarbrevet fra statsråd Bollestad, der det ble opplyst at departementet har gitt føringer i styringsdialogen med NIBIO om at kunnskapsutvikling for fjellandbruket skal være et høyt prioritert område i tiden som kommer.

Det er også verdt å merke seg at statsråden opplyser om at 85 pst. av aktiviteten på Løken har vært knyttet til sortstesting for Graminor AS, og at 2020 er siste år med slik testing etter avtalen med Graminor. Graminor tar selv stilling til hvor de vil gjennomføre sine testforsøk, og NIBIO må på faglig grunnlag ta stilling til hvor de bruker sine ressurser. Det vil si at innenfor sine respektive oppdrag må både NIBIO og Graminor ha frihet til å disponere sine ressurser i tråd med sine faglige vurderinger. Det var styret i Bioforsk som vedtok nedleggelsen i 2015. Selv om en har all mulig respekt for det arbeidet som har vært utført på Løken, betyr ikke det at vi bør overstyre de faglige vurderingene til NIBIO og Graminor.

Vi har merket oss initiativet fra Norges Vel om å etablere et sterkt og koordinert ressursenter for det norske fjellandbruket med utgangspunkt i fjellområdenes særtrekk og fortrinn. Initiativtakerne har her pekt på en samarbeidsmodell der Løken gård inngår sammen med andre destinasjoner og institusjoner i fjellregionen. Initiativtakernes ambisjon om at senteret skal bli et strategisk ressursenter for utvikling av fjellandbruket, er spennende, og vi vil selvfølgelig følge dette initiativet. En viktig faktor vil være om prosjektet klarer å forplikte et mangfold av aktører til et slikt senter, og at også private aktører finner et slikt prosjekt interessant.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:36:21]: Regjeringen ønsker et aktivt og lønnsomt landbruk over hele landet. Et levedyktig fjellandbruk er viktig for å nå dette målet. Fjellområdene utgjør en betydelig del av Norges areal. Områdene har særegne kvaliteter og fortrinn som

vi må utnytte for å fremme verdiskaping, arbeidsplasser og god ressursutnyttelse. Landbruk i høyereliggende strøk er sterkt knyttet til grovførbaserte produksjoner. Dette fremmer matproduksjon basert på norske forressurser. Dette er viktig både i et bærekraftsperspektiv og i et klimaperspektiv.

Jeg mener at fjellandbruket er viktig. I jordbruksavtalen i fjor doblet vi derfor midlene til fjellandbruket over Landbrukets utviklingsfond, nettopp fordi vi mener det er så viktig. I tillegg til både volum- og nisjeproduksjon av mat gir fjellområdene viktige samfunnsbidrag innenfor kulturlandskap, reiseliv og rekreasjonsmuligheter for befolkningen. Jeg har stor tro på at fjellandbrukets ressurser vil ha økende verdi framover.

Skal vi lykkes med å skape konkurransedyktige arbeidsplasser i disse områdene, må vi ha stor oppmerksomhet på kunnskaps- og teknologiutvikling. En kartlegging som ble utført av Norsk institutt for bioøkonomi i 2018, viser at minst 16 institusjoner er involvert i forskning og utvikling rettet mot akkurat fjellandbruket. Disse står for en koordinert og tverrfaglig innsats som på en best mulig måte rettes inn mot fjellområdenes utfordringer og muligheter. Blant de aller viktigste kunnskapsmiljøene er Norsk institutt for bioøkonomi, NIBIO. Mitt departement har gitt tydelige føringer til NIBIO om at kunnskapsutvikling for fjellandbruket skal være et prioritert område i tiden framover.

Departementet har besluttet å legge ned Løken som NIBIO-enhet og arbeider ut fra det. Jeg vil understreke at jeg er opptatt av å finne en god og framtidsrettet løsning for Løken Gård, og jeg ser fram til dialog med ulike aktører om dette.

Som nevnt tidligere deler jeg forslagsstillernes engasjement for fjellandbruket. Jeg vil derfor prioritere god dialog med forskningsmiljøene, slik at landbruksnæringen i fjellområdene får den kunnskapen og de plante-sortene den har behov for også i framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:39:33]: Tidligere landbruksminister Sylvi Listhaug er ifølge seg selv ute av fengsel. Det kan vise seg å være en veldig god mulighet for fjellandbruket, for politikken de siste årene har vært stikk i strid med det fjellandbruket vårt faktisk trenger. Det har vært sagt mye fint om matproduksjon i fjellområdene, men spørsmålet er om vi i praksis framover får en politikk som støtter opp om nettopp matproduksjonen i fjellbygdene våre. En konkret sak: Tidligere landbruksminister Listhaug satte taket på melkekvoter til 900 000 liter. Det er et nivå som ikke hører hjemme i Norge, og som ikke har noe med fjellandbruk å gjøre. Det konkrete spørsmålet er: Vil den nåværende

landbruksministeren føre en politikk som retter opp i skjevhetene og støtter opp under fjellandbruket?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:40:35]: Jeg sa i innlegget mitt at vi har prioritert fjellandbruket både i det siste jordbruksoppgjøret, i kanalisering, og i måten å bruke fjellandbruket på – odlet fram gode grovførmuligheter og -produksjon. I tillegg hadde jeg til Grüne Woche fjellandbruket med som en viktig bit for å vise fram de unike varene som produseres, på den reisen. Vi mener det er en viktig bit av det norske landbruket. Dette har jeg stort fokus på og vil ha det i tiden framover – også i de forhandlingene jeg skal ha med landbruket.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:41:24]: Her hørte jeg dessverre et svar som tyder på at Fremskrittspartiet kommer til å ha mye makt over matpolitikken fortsatt. Det er veldig synd. Men på den optimistiske og positive siden har det kommet en tydelig rød-grønn pakke som tegner en bedre kurs dersom det blir regjeringsskifte, ved at vi skal få opp produksjonen av trygg toppkvalitetsmat i Norge på de gras- og beiteressursene som vi har i fjellområdene. Dette er helt avgjørende, for det er det som skaper selve grunnlaget for at vi skal ha et aktivt fjellandbruk i hele landet vårt. Nå går utviklingen i feil retning. Kornarealet går ned, og vi får i stedet grasproduksjon på en del matjord hvor vi kunne hatt korn- og grønnsaksproduksjon. Da må jeg stille et spørsmål til slutt: Er det sånn nå at landbruksministeren fra Kristelig Folkeparti ønsker å frigjøre seg fra det Fremskrittspartiet tidligere har vedtatt?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:42:25]: Jeg skjønner at representanten har et behov for å vise fram sitt eget partis politikk, men hvis representanten hadde lest Granavolden-plattformen, hadde han virkelig sett at Kristelig Folkeparti har satt sitt avtrykk på landbrukspolitikken. En har faktisk laget en plattform som ivaretar landbruket over hele landet – som ivaretar og bruker alle ressurser, at vi skal ha et differensiert bruk, og at vi skal prioritere kanalisering – nettopp for å bruke ressursene riktig. Hvis representanten leser det, skjønner han at Kristelig Folkeparti er opptatt av, verdsetter og vil øke produksjonen på en måte som er bærekraftig i hele landet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:43:12]: Nå handler det jo først og fremst i disse spørsmålene om hvordan vi skal fordele produksjonen, spesielt av melk. Så skal vi øke produksjonen på korn, og så skal vi ha en produksjon som baserer seg mer på naturressursene som vi har i vårt eget land. Det er derfor jeg synes det er så spennende å høre om vi har en potensiell mulighet i Stortinget

for å utvikle en politikk nå, eller om dette er en klar beskjed til matinteresserte velgere om at det er kun én ting som gjelder, og det er regjeringsskifte i 2021. Så langt framstår det for meg som at det er det siste som gjelder.

Til slutt vil jeg bare stille et konkret spørsmål, etter som vi diskuterer fjellandbruket: Setring er jo en veldig viktig og stolt del av matproduksjonen i fjellbygdene. Kan landbruksministeren si noe om hvorvidt det kommer noen spesielle tiltak som spesifikt styrker setring og utmarksbruk, i den videre jordbrukspolitikken fra regjeringen?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:44:20]: Jeg er opptatt av å ha en dialog med landbruket ut fra de tiltakene som er satt i gang, og jeg er opptatt av å utnytte ressursene også i setring. De tiltakene vil jeg ta i forhandlinger med landbruket. Det forhandlingsinstituttet har jeg som statsråd så stor respekt for at jeg velger å ta det med landbrukets egne organisasjoner. Det trodde jeg også at Arbeiderpartiet var opptatt av.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:45:02]: Løken forskningsstasjon, historisk kjent bl.a. for Løken timotei, ble etablert i 1918. Den overlevde 30-åra, den overlevde annen verdenskrig, og den har overlevd fram til i dag. Men nå er det slutt. Det Løken skulle drive med, var en kombinasjon av sortsutvikling og dyrkingsteknikk, altså en helt avgjørende forskning, langsiktig forskning, knyttet til grasplanter i krevende klimatiske områder.

Det er helt opplagt at fjellandbruket må få en større plass i tida framover for å fylle de beredskapsmessige mål som Norge trenger. Det er i denne situasjonen at ressursene altså prioriteres sånn at Løken skal nedlegges. Samtidig skal proteininnholdet i grovfôr økes. Mitt spørsmål er: Hvordan vil statsråden gjennomføre økningen i proteininnhold uten forskningsstasjoner i fjellet?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:46:10]: Først har jeg lyst til å si til representanten at jeg er enig i at Løken gård har hatt en viktig oppgave i de årene som har gått. Jeg er også enig i at det har gitt mye til norsk fjellandbruk og norsk landbruk generelt. Så er det en komplisert eierstruktur. På den ene siden er husene eid av Landbruksdepartementet, mens selve arealene er eid av OVF.

Når vi nå har gått til det skrittet å legge ned Løken forskningsstasjon, er det fordi vi ønsker å prioritere fjellforskning andre steder. Jeg sa i mitt innlegg at NIBIO har undersøkt over 16 institusjoner som driver nettopp med forskning og artsutvikling for å sikre dette. Graminor har et nasjonalt ansvar også for det. Dette vil jeg følge tett sammen med NIBIO, nettopp fordi det er så viktig at vi klarer å videreutvikle dette.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:47:18]: Graminor er et aksjeselskap og skal drives på forretningsmessig grunnlag sjøl om staten er en av eierne. Det er ingen fordel at det er 16 institusjoner som driver med dette. Det er mye bedre at det er færre institusjoner som har et langsiktig perspektiv. Alle som har arbeidet med disse spørsmålene, vet at det er den langsiktige forskningen som gir de trygge resultatene.

Mitt spørsmål var knyttet til protein. Statsråden er vel kjent med at vi importerer stadig mer protein i form av soya fra Brasil, ikke minst til melkeproduksjon, og at det er noe vi bør fjerne oss fra. Vi må dermed produsere mer protein i det norske graset. Da er det avgjørende viktig at en har dyrkingsteknikk og sortsforsøk som gjør at vi når det målet. De største arealene med gras i Norge er marginale områder, hvor fjellandbruket er en veldig vesentlig del hvor vi må satse mer. Hvordan kan det da være forsvarlig å redusere den innsatsen?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:48:23]: Det må være opp til Graminor å ta stilling til hvor de vil ha feltforsøkene sine, men jeg er opptatt av at vi skal ha feltforsøk på nettopp dette. Det samme gjør NIBIO, og jeg har ved flere anledninger fått besøke NIBIO, som driver med forskning på proteinutvikling nettopp for at vi skal redusere importen av protein, som representanten helt riktig sier.

Det må være både et mål i et klimaperspektiv og et rett perspektiv å bruke ressursene vi har på norsk jord, til å produsere de proteinene vi trenger til eget bruk.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:49:17]: For berre ein månad sidan, kanskje litt til, kom AgriAnalyse med ein rapport om fjellandbruket – eller om seterdrift, som er sentralt i fjellandbruket. Bakteppet dei sette opp, var at vi ser ei veldig urovekkjande utvikling der dei små bruka, som utgjør fjellandbruket, taper på grunn av ulike typar politiske støtteordningar osv.

I forbindelse med nedtrekket og utfasinga av Jarlsberg-osten så vi også at dette er noko som vil favorisere store bruk. Er statsråden enig i analysen om at vi må vri jordbrukspolitikken ganske radikalt dersom vi skal redde fjellandbruket og seterdrifta i tida som kjem?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [11:50:13]: I fjor inngikk jeg en jordbruksavtale med både Bonde- og Småbrukarlaget og Norges Bondelag. De er, på samme måte som representanten og meg selv, opptatt av et landbruk over hele landet. Det er i de avtalene vi snur på virkemiddelapparatene for å ivareta det landbruket.

I jordbruksavtalen i fjor begynte vi en endring med å snu på noen av støtteordningene, og jeg er opptatt av at vi skal ha et landbruk i hele landet, vi skal ha små bruk. Det gjorde også at da vi hadde en utkjøpsordning

for melk, gjorde vi den regionvis nettopp for å ivareta at ingen regioner skulle lide mer enn andre. En tok det ned for å beholde regionene og kvotene innenfor dette. Derfor har jeg vært opptatt av at vi skal ha landbruk i hele landet, og vi skal utnytte både beiteressursene og seterdriften der det er mulig og egnet for det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:51:33]: Beredskap kommer til å bli viktigere, og flere enn oss i Senterpartiet vil erfare nå at det også gjelder mat. Vi må altså styrke sjølforsyningen, vi må styrke proteinproduksjonen, vi må styrke måten vi driver jordbruk på med hensyn til klimautfordringen.

Her er vi ved poenget: Løken har historisk, i over hundre år, hatt ansvaret for kombinasjonen sortsutvikling og dyrkingsteknikk i fjellområdene. De har hatt ansvaret for aktuelle vekster i fjellbygdene med vekt på engvekster, kartlegging av produksjonsgrunnlaget i fjellbygdene, beitebruk på inn- og utmark, miljøutfordringer og biologisk mangfold i stølsområdene. Det er midt i blinken for det vi trenger – midt i blinken.

Så opplever vi at staten trekker seg tilbake fra Løken forsøksgård, skiller foredling og forskning og overlater foredlingen til Graminor AS. Det er et historisk feilgrep. Den norske modellen har vært knyttet til at man skal ha en nær sammenheng mellom forskning, utvikling, rådgivning og det praktiske jordbruket – en fantastisk modell som mange andre næringer har misunt oss. Her hadde vi bygd opp et system knyttet til det som gikk på forskning og utvikling innenfor grasproduksjon.

Det sies fra Høyre at en skal ha et godt offentlig-privat samarbeid. Ja, sjølsagt er vi i Senterpartiet for det. Men vi kan ikke forvente at det private selskapet skal drive annerledes enn at det skal være forretningsmessig lønnsomt, og situasjonen i dag er at det ikke er forretningsmessig lønnsomt å drive med sorts- og dyrkingsteknikk i fjellbygdene – men det vil bli lønnsomt om noen få år. Det er bare å se i glasskula – se på hva som er den internasjonale usikkerheten. Da trenger vi denne kunnskapen, og det blir mye dyrere å få tak i den kunnskapen når vi har svekket de fantastiske viktige forskningsmiljøene, personene og områdene som har drevet langsiktig forskning. Man kan ikke erstatte dette med feltforsøk på tre–fire år. Det er langsiktig forskning over titalls år som gir den nødvendige kunnskap for å vite hvordan man skal agere under ulike klimatiske forhold, som endrer seg stadig mer brutalt enn vi tidligere har sett.

De faglige vurderingene som NIBIO gjør, er innenfor trangere økonomiske rammer. Det er innenfor trangere

økonomiske rammer, og det er rammene som bestemmer hva NIBIO skal komme med faglige innspill på. Så jeg vil appellere til statsråden om å se på dette på nytt, se på at vi må få en framtidig forskningsbasert bruk av våre produksjonsarealer, enten det er jord- eller beitearealer, og da trenger vi slike institusjoner. Institusjoner som har overlevd trange tider, skal ikke nedlegges nå, i økonomisk gode tider.

Geir Pollestad (Sp) [11:54:50] (leiar i komiteen): Forslaget om å leggja ned forskningsstasjonen på Løken er ikkje i tråd med det som er dei overordna landbrukspolitiske målsettingane som Stortinget har slutta seg til. Det er eit vedtak som avgrensar moglegheita vår til å auka matproduksjonen basert på norske ressursar og ta i bruk meir av ressursane våre til å produsera rein og trygg mat.

Då Stortinget behandla jordbruksmeldinga våren 2017, vart òg betydinga av fjellandbruket understreka. Den dåverande Framstegsparti-statsråden hadde ikkje funne det bryet verdt å omtala dette noko særleg i meldinga si, men ein samla komité understreka betydinga av å satsa vidare på fjellandbruket. Det var ikkje min tanke då at dette skulle vera ein instruks for å byggja ned forskningsaktivitet knytt til fjellandbruket.

Denne saka er eit klassisk eksempel på nytale og den nye logikken som det politiske fleirtalet står for. Ein tek perspektivet til byråkraten, ein tek ikkje perspektivet til matprodusenten, i saka. Når ein snakkar om å utvikla vidare, betyr det ofte at ein skal leggja ned. Når ein – som òg Høgres representant gjorde tidlegare – snakkar om behovet for dialog, betyr det i realiteten ofte å snakka med dei ein tek noko frå, altså dei som er direkte ramma av nedlegginga. Dette er ein måte å utvikla landbruket på som vil ta ting i feil retning. Eg er overraska over at landbruksministeren ikkje føretek ei fornya, sjølvstendig vurdering av denne saka, men blindt adopterer Framstegsparti-politikken som er arva.

Det er vel og bra at ein kan snakka om Granavolden-plattformen og det som står der. Eg synest det er spesielt at ein klamrar seg så til dei grader til ei plattform som er laga av ei fleirtalsregjering som no er ei mindretalsregjering, og som det siste partiet seier at ein ikkje føler særleg lojalitet til. Men det som iallfall ikkje kan liggja til grunn, er at Granavolden-plattformen, som Framstegspartiet ikkje tek ansvar for, tvingar dagens regjering til å forhalda seg til ein politikk som Framstegspartiet sette i gong då dei sat i regjering.

Mi oppmoding til statsråden er: Gjer ei ny vurdering, og gjer det som må gjerast for faktisk å vidareutvikla fjellandbruket, ikkje byggja det ned.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:58:04]: I en tid med store klimatiske endringer må vi bekjempe klima-

endringer både gjennom å slippe ut mindre klimagas-
ser og ikke minst ved å sørge for å binde mer klimagas-
ser i naturlige prosesser. Vi må samtidig tilpasse oss en
hverdag med klimaendringer som er i ferd med å skje.
Det må gjøres gjennom forskning og utvikling.

Et av feltene som berøres av klimaendringer og be-
kjempelsen av disse, er måten vi produserer mat på. I
Norge består 3 pst. av landarealet av matjord, og av disse
3 pst. er to tredjedeler gras og beite. Derfor har Norge en
lang tradisjon med å utnytte fjellet og utmarksressursene.
Man har drevet tilpasset matproduksjon etter landets
ressursgrunnlag. Fjellandbruket har derfor vært en bære-
bjelke for både matforsyning og bosettingsmønster.

Det er gledelig å høre alle de positive ordene som
blir sagt tverrpolitisk fra talerstolen i dag, noe som også
gjenspeiler seg i merknadene, men det er synd at det
ikke følges opp med forpliktelser. Landbruket i Norge
trenger mer enn noen gang fagmiljøer som kan bidra til
at det fortsatt skal utvikles sortsmateriale spesielt tilpas-
set fjellområdene våre, og ikke minst sørge for å ta vare
på verdifull kunnskap gjennom forskning som har på-
gått i lang tid.

Europeiske undersøkelser viser at gressmark lagrer
tre til fire ganger mer karbon enn skogen. Potensielt kan
man lagre karbon tilsvarende én tredjedel av årlige ut-
slipp fra husdyr, og det har jo blitt en veldig populær
skyteskive i klimadebatten. Dette er ikke noe som Sen-
terpartiet har funnet på. Dette er forskningsbasert mate-
riale, og man kan lese om det i rapporten Beitemarka –
et ukjent karbonlager, fra AgriAnalyse. Da er fjelland-
bruket og en videre satsing på et fjellsenter avgjørende
for å få fram denne kunnskapen.

Koordinering av forskning er også viktig for å vide-
reutvikle planteproduksjon basert på andre klimatiske
forhold enn dem vi så langt har vært vant til. Klima-
endringene vil føre til nye utfordringer og nye mulighe-
ter i landbruket, men da er det viktig at det blir drevet et
tilpasset forsknings- og utviklingsarbeid spesielt rettet
mot fjellandbruket framover.

Løken har vist seg å være et godt egnet sted for å dri-
ve med den typen forskning og burde kunne være en
spyspiss videre i det arbeidet, men også kombinert
med en videreutvikling av satsing på mat med særpreg
av naturbaserte opplevelser, kunnskap kombinert med
landbruk og annen virksomhet som kan gi næringsut-
vikling i fjellregionene våre.

Dessverre viser debatten i dag at stortingsflertallet
ikke ser ut til å følge opp fagre ord med konkrete tiltak,
og det er synd.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:01:16]: SV støttar
heilhjarta forslaget og vil sjølvsagt stemme for det når
vi kjem til votering.

Den situasjonen som fjellandbruket er i no, er veldig
krevjande, spesielt for dei delane av fjellandbruket der
det er små aktørar med små besetningar. Berre for å il-
lustrere dette: I 2034, altså om 14 år, er det siste frist for å
gå frå bås fjøs til lausdrift. Det blei gjennomført ei spørje-
undersøking blant dei som driv seterdrift, som viste at
dei som driv seterdrift, har gjennomgåande mindre be-
setningar. Det ser vi også er gjennomgåande for fjelland-
bruket – ein har gjennomgåande mindre besetningar,
og færre har lagt om til lausdrift. Det betyr at ein må ta ei
eller anna investeringsavgjerd før 2034 som kjem til å bli
ganske stor. Da må ein anten «go large», leggje om til
storbruk og dermed ta i bruk mindre av det som kjenne-
teiknar fjellandbruket, eller leggje ned. Sidan økonomi-
en til aktørane som har små besetningar, i utgangspunk-
tet er mykje meir utfordrande fordi vi har lagt om til-
skotssystemet – har du mykje, får du meir – kan dette bli
eit veldig avgjerande vegskilje for bruken av norske fjell
og setrar.

Forslaget her er avgrensa til forskingsstasjonen,
men kjem inn på mange av dei store utfordringane vi
står overfor som nasjon når det gjeld jordbruk. Skal vi
møte den tida vi er i no, der jord rundt omkring i verda
blir svekt, der den globale matproduksjonen er svekt,
må vi bevege oss mot større grad av sjølvforsyning. Vi
må ta i bruk dei jordressursane vi har i dette landet, til og
med dei svært marginale jordressursane som ligg dårleg
til, der det er kort vekstsesong, der det er lange vintrar –
vi må verkeleg ta heile landet i bruk, vi må ta jorda i
bruk. Da er det klart at i eit sånt perspektiv blir fjelland-
bruket veldig viktig. Det er no vi kan ta avgjerdar som
kan få effekt i tida som kjem. Dei langsiktige avgjerdene
er veldig tydelege for alt som har med landbruk å gjere.

Forslaget blir støtta, og så får vi ta dei større disku-
sjonane om jordbrukspolitikken ved ei seinare anled-
ning, der innhaldet i saka er dertil større.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:04:25]: Jeg synes
det har vært veldig mange gode innlegg i debatten hit-
til, både fra posisjon og fra opposisjon. Det brede enga-
sjementet for frø, planter, grovfôrproduksjon og fjel-
landbruk er nesten for mye å ta inn for ei simpel jente
fra fjellbygda Beito. Jeg vil gi landbruksministeren litt
skryt, for fjorårets jordbruksoppgjør var det første un-
der Solbergs regjering med gjennomsnittlig lønnsvekst
for bonden. Når Kristelig Folkeparti viser gjennomslag
der, håper jeg de også vil kunne sikre at lyset ikke blir
slukket på forskningsstasjonen på Løken.

Statsråden peker på eiendomsutfordringene på Lø-
ken, men vi har nå et momentum: Stortinget har i dag
denne saken om Løken, i mars en sak om Opplysnings-
vesenets fond og i løpet av mai skal regjeringen forhand-
le om jordbruksoppgjøret før det kommer til Stortinget.

Landbruksministeren sitter nå på veldig mange måter med nøkkelen til Løken – hvis hun handler nå. De politiske signalene er i disse dager rettet mot økt grøntproduksjon, og potensialet for fjellet med utmark og støling. Norges Vel har dette prosjektet fram til sommeren. Overdragelsen av gården kan eventuelt skje vederlagsfritt for å sikre aktivitet videre, og ved behandling av en eventuell delingssak hos kommunen, må man vite at eiendommen kan bli samlet og jorden drevet i tråd med intensjonene.

Realisering av fjellsenteret krever en støtte til drift på rundt 5 mill. kr årlig. Jeg lurer da på om statsråden kan si noe om hva midlene til fjellandbruk og arktisk landbruk i jordbruksoppgjøret har gått til, og om det på sikt kan være slik at fjellsenter kan få denne typen tilskudd i framtiden.

Jeg synes for øvrig det har vært en digresjon for debatten at vi internasjonalt anerkjenner bistand til frø- og planteproduksjon for matproduksjon i utviklingsland, og i tillegg har vi frøhvelvet på Svalbard, som er avgjørende for å sikre plantematerialet og mye av den kunnskapen vi sitter på, og verdiene i plantene våre for framtiden. Jeg skulle ønske vi hadde et minst like høyt ambisjonsnivå for planteproduksjonen og videreutviklingen av det også innenfor egne landegrenser.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:07:09]: Jeg vil begynne med å si at vedtaket om å legge ned på Løken ble gjort i 2015, så når det blir vist til debatten om landbruksmeldingen og merknadene fra 2017, visste en egentlig allerede da om nedleggelsen, for det var et vedtak fra 2015. Hele poenget, og det jeg har vært tydelig på overfor NIBIO, er at nedlegging på Løken ikke skal gå ut over kunnskapsutviklingen i fjellandbruket, og det skal være et prioritert område også framover.

Jeg er opptatt av at hele intensjonen med å starte og opprette NIBIO i sin tid var at det skulle gå mer ressurser til kunnskap og innovasjon og mindre til drift og vedlikehold. Når vi vet at lokalitetene på Løken omfatter 20 bygg, mens instituttet over lengre tid kun har hatt behov for et fåtall av disse, har det vært viktig for meg å signalisere til instituttet at det skal videreutvikle forsøksarealer for fjellandbruket, nettopp fordi det er så viktig i tiden framover. Det skal vi ha i fokus hele veien.

Så fikk jeg et spørsmål om senere bruk og midler osv. Etter det jeg har erfart så langt, og etter det jeg har fått beskjed om, er et ressurscenter på idéstadiet foreløpig. Det er, så langt jeg kjenner til, ikke dannet et formelt organ ennå. Jeg er villig til å være med og drøfte den ideen hvis den kommer, men i utgangspunktet er jeg mest opptatt av å finne en løsning for bygg og grunn slik at det blir en framtidsrettet enhet. Når det gjelder hva det skal bli, er jeg positiv til dialog med ulike aktører, for jeg er

opptatt av å kunne bruke dette området og bidra på en god måte også innenfor fjellandbruket.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:09:36]: Det blir alltid en råd med bygninger. De blir enten tatt vare på, eller så blir de revet. Her er det sikkert mange bygninger som kan brukes til ulike formål.

Situasjonen har endret seg ganske mye fra 2015 til i dag. Det siver inn hos folk at beredskap og sikkerhet for mat og mat i nærområdene blir viktigere. Det som statsråden sier om kunnskap og innovasjon, er ikke noe nytt. Det er jo det som har vært Løkens tradisjon.

Det som er problemet for regjeringa, er at den bygger på en plattform som sier at enten vi har f.eks. tørke i Norge eller ikke, er sjølforsyningsgraden den samme, og at sjølforsyningsgraden ikke er avhengig av planteproduksjonen i Norge. Jeg ser statsråden rister på hodet, men det står eksplisitt i meldinga som regjeringa har lagt fram, at enten en importerer planter til Norge eller produserer plantene sjøl, er sjølforsyningsgraden den samme. Det er sjølsagt ikke sant. Ved en faktisk situasjon vil det bli avslørt som et falsum.

Dette er veldig sentralt i denne diskusjonen, for norsk sjølforsyningsgrad og bedring av den er helt avhengig av Norge som grasland og helt avhengig av både volum og kvalitet og graslandets evne til å binde karbon i jorda. Det må en helt annen innsats til på grassida og for fjellandbruket i Norge, for det er der potensialet ligger. Det er marginale områder ut fra klimatiske forhold, men det er volummessig helt avgjørende at vi har årvaakenhet på de områdene. Dette blir utrolig vesentlig.

Vi er nødt til å få opp grasproduksjonen, og vi er nødt til å få opp proteininnholdet i gras. Vi er nødt til å få fram en dyrkingsteknikk som er moderne, og da kan en se til Sveits når det gjelder dyrkingsteknikk og kvalitet. Og vi må få opp en diskusjon om hvordan engene våre, enten det er innmarkseng eller utmarksbeite, binder karbon i jorda. Her har vi klare, vitenskapelige sammenhenger som må tydeligere fram for både gårdbrukerne og opinionen, for vi er ute og sykler når det gjelder kunnskapen på disse områdene. For en som har sin basis i denne næringen, sies det mye rart.

Derfor er det trist at statsråden ikke sier: Vel, dette er gjort tidligere, men nå er det en ny situasjon, nå må det satses på fjellandbruket, for der ligger det utrolige muligheter. Der har vi et mangfold som kan være helt avgjørende for hvordan fjellet og menneskene som bor der, skal presentere seg for reiselivsnæring og andre næringer.

Presidenten: Representanten Marit Knutsdatter Strand har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:12:54]: Nå går debatten inn for landing. Finne en løsning for «bygg og grunn» for framtidsaktivitet, sa statsråden. Det er jeg helt enig i, og det ønsket deler nok landbruksministeren med initiativtakerne på Løken. Det var derfor det var en real kalddusj for flere da regjeringen i revidert nasjonalbudsjett i fjor la inn midler til salg på Løken. Jeg mener det er kjempeviktig at dialogen er på plass før regjeringen foretar seg noe som er forhastet, og som svekker mulighetene for en satsing på et fjellsenter. Det er dette initiativet, som nå er godt i gang lokalt, som må bli ivaretatt.

Statsråden stiller spørsmål ved organiseringen av dette senteret. Her har kommunen sagt at de vil være en aktiv aktør, fylket vil også være med. Det kan være enten et kommunalt eid AS eller med flere. Spørsmålet her er høna eller egget, så jeg håper at statsråden går aktivt inn. Takk for debatten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:14:04]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om styrket dyrevelferd (Innst. 153 S (2019–2020), jf. Dokument 8:10 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:14:59] (ordfører for saken): Det finnes bare en type dyrehold som er akseptabelt, og det er godt dyrehold. Dyrevelferden skal være god i alt hold av dyr, enten det er for matproduksjon eller for andre dyr til nytte og hobbybruk.

Komiteen har jobbet bra med saken og understreker at dyrehold er grunnleggende positivt for folk og for samfunnet vårt. I henhold til dyrevelferdsloven har også dyr en egenverdi, uavhengig av den nytteverdien de har for oss mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødvendige påkjenninger og belastninger.

Matproduksjon med hold av dyr er en helt nødvendig del av kulturen vår og nødvendig for at vi skal kunne bruke naturressurser i hele landet vårt til å produsere trygg og nok mat til folk i Norge.

Komiteen understreker at det er et viktig prinsipielt skille mellom politikk som sikrer best mulig dyrehold, og politikk som er ment å gi minst mulig dyrehold i matproduksjonen. Komiteen vil samlet legge til rette for best mulig dyrehold.

God dyrevelferd, god dyrehelse og lite medisinerbruk i matproduksjonen er også helt avgjørende for folkehelsen. Derfor er det å sikre god dyrevelferd en fellesinteresse for folk generelt, for vår trygghet, for vår helse og for personer som har matproduksjon som arbeid i Norge, og dermed kan selge produkter som er bedre enn alternativer vi kan få ved import.

I representantforslaget har Mattilsynet en sentral rolle. Komiteen mener samlet bl.a. at Mattilsynet skal ha uanmeldte tilsyn som ett av flere virkemiddel som kan bidra til bedre dyrevelferd.

Flertallet i komiteen påpeker også at politikken og regelverket må nettopp ha god dyrevelferd som den klare standarden for alt dyrehold, og påpeker at brudd på dyrevelferdsloven skal, som andre lovbrudd, straffereettslig forfølges.

Når det gjelder Arbeiderpartiets forslag og bemerkning: Mattilsynet har knappe ressurser. Det har vi påpekt før.

Da sier jeg bare til slutt at jeg tar opp de forslagene som Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Guro Angell Gimse (H) [12:18:13]: Dyr har en egenverdi uavhengig av nytteverdien og skal behandles godt. Matproduksjon med hold av dyr er og skal fortsette å være en del av vår kultur. Heldigvis er vi i Norge kjent for at vi har høy dyrevelferd, og antibiotikabruken er lav. Den jevne gris og ku har det godt i norske fjøs.

En viktig forvaltnings- og kontrollinstans for å sikre god dyrevelferd og trygg mat er Mattilsynet. I løpet av 2019 mottok vi i Høyre, sikkert sammen med flere andre stortingsrepresentanter, flere bekymringsmeldinger om kritikkverdig forvaltningspraksis i Mattilsynet. Det går på tilliten løs.

Det er også sånn at slike forhold som kom fram i Brennpunkt-episoden, er ødeleggende for en hel næring som jobber hardt døgnet rundt for å gi dyrene sine godt stell. Mange opplevde etter programmet en økt mistenkeliggjøring. Så vi må passe oss så vi i iveren etter å sikre dyrene ikke skaper en mistillitskultur som legger stein til byrden for dem som driver seriøst og skikkelig.

Når det er sagt: De som ikke tar vare på dyrene sine, skal oppleve en kontant og rask håndtering fra myndighetene. Høyre i regjering har vært svært opptatt av å sikre dyrs rettigheter og har vært en pådriver for å få i stand dyrepoliti, noe som er etablert i fem politidistrikt. Vi har

med det sørget for et godt system for å avdekke, etterforske og iredetføre kriminalitet mot dyr, for det er det det er snakk om. Det er kriminalitet mot dyr.

Vi må greie å ha to tanker i hodet på en gang. Uanmeldte tilsyn er viktig for å avdekke lovbrudd, men å forebygge hendelser gjennom veiledning og dialog er også veldig viktig. Dette er en balansegang.

Når det gjelder tilsyn under transport til slakteri, er Mattilsynet i gang med å innarbeide informasjon om tilsyn med transport og slakterier i rapportene som lages til offentligheten og departementet om tilsyn med dyrevelferd.

Avslutningsvis: Vi hadde også en god debatt i forbindelse med interpellasjonen fra Margunn Ebbesen den 6. februar. I den debatten kom det fram hvordan statsråden og departementet vil følge opp granskningen av Mattilsynet. Akkurat nå synes jeg at vi skal fortsette å kalle Mattilsynet for Mattilsynet. Tiden for et navneskifte er ikke nå. Nå må Mattilsynet konsentrere seg om andre deler av virksomheten.

Geir Pollestad (Sp) [12:21:34] (leiar i komiteen): Debatten om dyrevelferd er viktig, og særleg i vår tid, når stadig færre har kjennskap til – og direkte kjennskap til – matproduksjon og måten dyr vert haldne på. Då er det fort gjort å gå seg vill. Eg opplever at fleire av diskusjonane om dyrevelferd har som utgangspunkt korleis me som menneske ville hatt det om me var dyr, ikkje kva som er best for dyra. Det er òg viktig å gå til lovverket og sjå kva som er utgangspunktet: å hindra at dyr vert påførte unødige påkjenningar og belastningar.

Eg kan ikkje for det, men når representanten Nævra i saka om lakseoppdrett snakka – med rette, til dels – om sitt engasjement for fiskevelferd, er det klart at me må skilja mellom dyr og dyr og laks og dyr. Ein gjer ting når ein er på laksefiske som ein ikkje ville finna på å gjera med noko som helst dyr som har fire bein og bevegar seg rundt. Så kva som er unødig påkjenning og belastning, er ulikt frå art til art.

Senterpartiet har tidlegare vore for å endra namn til Mat- og dyretilsynet. Eg lurar på om det kan vera ein feil i innstillinga, for der står det ein merknad om at dette ikkje er rette tida å gjera det på. Det er òg ein merknad som Senterpartiet har no, for me har valt i den situasjonen som Mattilsynet er i, ikkje å gå inn i dette.

Så vil eg òg knyta ein merknad til forslag nr. 2, frå Arbeidarpartiet og SV, der ein er oppteken av at umelde tilsyn ikkje skal varslast på førehand. Det er snakk om at bonden skal få nokre minutt på å områ seg, eventuelt koma heim. Det er ikkje tid som gjer det mogleg å gjera dårleg dyrevelferd om til god dyrevelferd. No vil Stortinget vedta noko sånt, i ei tid der mange bønder fortel at dei opplever det som truande og vert redde når Mat-

tilsynet plutselig står på døra. Eg meiner det er ein fordel at Mattilsynet gjev beskjed om at dei er på veg, og at det like mykje er eit umeldt tilsyn av den grunn som om ein berre plutselig bankar på.

Her trur eg det er svært viktig, med tanke på den tiliten som trengst mellom Mattilsynet og bøndene, at ein opptre skikkeleg, og difor vil eg berre påpeika at det syster eg er eit spesielt dårleg forslag i denne saka.

Arne Nævra (SV) [12:24:44]: For alle som er opptatt av at dyr skal ha det bra, enten det er i det fri eller i menneskenes varetekt, er det trist å registrere at det skjer så mange brudd på dyrevelferdsloven i Norge, og ikke minst at det avsløres gang på gang.

Hver gang omfattende avsløringer av vold mot dyr, forferdelige miljøer, eller rett og slett rent dyreplageri når mediene, blir det fra næringa sjøl ofte sagt at dette er unntak. Det er ikke sånn norsk dyrehold er, blir det sagt. De aller fleste er glad i dyra sine og behandler og stiller dem godt, blir det sagt.

Rapporten fra KPMG understreker inntrykket av at Mattilsynet ikke klarer å fylle sin samfunnsrolle, og bekrefter at Mattilsynets systemer og rutiner er en avgjørende årsak til forholdene, sammen med manglende ressurser.

NRK Brennpunkt-dokumentaren Griseindustriens hemmeligheter avdekket grusomheter som sjokkerte Norge. Norun Haugen hadde i flere år systematisk jobbet undercover, som det heter, for å dokumentere dyremishandling og grove brudd på dyrevelferdsloven. I juni 2019 uttalte Mattilsynet at deres tilsyn ikke viser noen markert bedring i dyrevelferden for gris.

Riksrevisjonen rapporterte så sent som i fjor høst hvordan gjentatte alvorlige brudd på dyrevelferden ikke har blitt stanset, fordi Mattilsynet bruker for lang tid på å iverksette aktivitetsforbud for dyrehold ved alvorlige brudd på dyrevelferdsloven. Mattilsynet har rett og slett ikke en tilstrekkelig opptreppende virkemiddelbruk. I alvorlige saker lider dyra gjennomsnittlig i sju år fra Mattilsynet gjør første vedtak til dyreholdet er avviklet. Dette går rett og slett ikke an. Det går ikke an – sju år!

Det er derfor vanskelig å se at ikke manglende dyrevelferd må anses som et systemproblem heller enn som unntakstilfeller. Det beklager jeg å måtte si, måtte se og måtte registrere, for jeg er sjøl en jordbruksvenn.

Men så er det dette med det store effektivitetspresset på produsentene. De må levere så billig mat som mulig til forbrukerne, og samtidig vet vi at forbrukerne generelt ønsker at maten de spiser, skal komme fra dyr som har hatt det godt. Dette er et aldri så lite tankekor.

Når det gjelder griser, som Brennpunkt-dokumentaren dreide seg om, bør de ha større plass, det bør være færre griser per binge, bingene må ha bedre miljø, som

kan ligne mer på det naturlige, og det må gis bedre adgang til uteareal. Både Mattilsynet og svinenæringen har anerkjent at halebiting hos slaktegris og bogsår hos purker er alvorlige dyrevelferdsproblemer med for stort omfang. Levemiljøet trekkes fram som en vesentlig årsak.

Jeg vil komme tilbake til flere av de konkrete forslagene i et senere innlegg.

Jeg tar sjølsagt opp alle forslagene til SV.

Presidenten: Representanten Arne Nævra har tatt opp forslagene han refererte til.

André N. Skjelstad (V) [12:28:00]: Venstre har gang på gang vist at vi tar dyrevelferd på alvor. Vi er grunnleggende opptatt av at dyr skal ha det bra.

Som mange her har sagt, har dyr sin egenverdi. Dyrevelferden må prioriteres høyere i dag. Alle dyr må sikres frihet fra smerte, skade og sykdom. Vi som så reportasjen som foregående taler viste til, reportasjen av Norun Haugen om svineoppdrett, ble sjokkert. Og ikke bare det – det var rett og slett vondt å se på, for sånn skal det ikke være.

Er det noe Venstre har arbeidet lenge for, er det for at Mattilsynet i større grad også skal ha en forebyggende bit, med rettledning. God rådgivning og arbeid med risikobasert forebygging er viktig, og vi er enig i at Mattilsynets forvaltning av dyrevelferd må forbedres. Det vises også til Riksrevisjonens og KPMGs rapporter fra høsten 2019, der funnene var manglende.

Det er mye positivt med husdyrhold. Det er positivt for folk og samfunn. Husdyrene sørger bl.a. for spredt bosetting i hele landet, opprettholdelse av vårt kulturlandskap, som vi har så kjært, og et aktivt landbruk over hele landet, som er et av de viktigste virkemidlene for en trygg matproduksjon, biologisk mangfold og en langsiktig og bærekraftig forvaltning av våre arealer. Tamme dyr er også bra for folkehelsen. Dyr i landbruk er viktige som beitedyr for å ivareta kulturlandskap og som kilde til bærekraftig gjødsel. Å forhindre stress, redsel, skade og smerte hos dyr skal være det overordnede hensynet vi skal ta. Det er ingen tvil om at vi mener at også tilsynsmyndighetene skal prioritere dyrevelferden høyere enn de gjør i dag.

Venstre er i utgangspunktet positive til å endre navnet til Mattilsynet. Vi stemmer likevel ikke for forslaget, for vi mener det er feil bruk av ressursene per nå. Det er kostnadskrevende å endre navn, og vi mener at midlene i større grad bør brukes til å bedre dyrevelferden. I tillegg vil et navnebytte gi masse merarbeid og behov for lovendringer. Vi kan bruke ressursene på en bedre måte. Derfor støtter ikke vi SVs forslag om dette.

Vi støtter heller ikke SVs forslag om at staten er best skikket til å drive dyrevelferdsmerking. Vi er helt sikre på at dyrevelferdsmerking vil ha større kredibilitet hvis

det kommer fra en uavhengig aktør enn fra staten eller bransjen. Derfor er vi nødt til kontinuerlig å jobbe for en bedre dyrevelferd framover.

Steinar Reiten (KrF) [12:31:13]: Hele legitimiteten til dyrehold hviler på at dyrene blir behandlet på en etisk forsvarlig måte. Dette gjenspeiles også i dyrevelferdsloven, som sier at dyr har en egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal derfor behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Husdyrhold har lange og gode tradisjoner i Norge. Husdyr har bidratt til at landet vårt er bebodd slik det er. Som et land der mye av landbruket er basert på gras, har vi vært avhengige av dyr som omdanner gras til menneskeføde. Mange lokalsamfunn og regioner er fortsatt levende som følge av at folk har husdyr. Matproduksjon med dyrehold er en del av kulturen vår, og det er helt nødvendig for at vi skal kunne bruke naturressurser over hele landet til å produsere nok og trygg norsk mat. Det er avgjørende at dyrevelferden er best mulig, og at dyrene lever gode liv.

For Kristelig Folkeparti er det derfor et viktig prinsipielt skille mellom politikk som sikrer best mulig dyrehold, og politikk som skal gi minst mulig dyrehold i matproduksjonen. Vi kan slå fast med en gang at dyrevelferd er og blir viktig for norsk matproduksjon. God dyrehelse og god dyrevelferd var også oppe i behandlingen av jordbruksmeldingen, der dette ble løftet fram som punkter under målene om matsikkerhet og beredskap og bærekraftig landbruk. Under denne behandlingen understreket komiteen at god dyrevelferd er grunnleggende for alt dyrehold.

Jeg tror vi alle ble sjokkert over det som kom fram i dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter», og dette var tydelige eksempler på hvordan vi ikke skal ha det. Derfor er jeg glad for at landbruks- og matministeren reagerte så resolutt som hun gjorde. Det har vært gjennomført flere møter med næringen og igangsatt en rekke tiltak for å bedre dyrevelferden.

Ett av disse tiltakene er en forskriftsfesting av dyrevelferdsprogrammet. I en interpellasjon fra stortingsrepresentant Margunn Ebbesen den 6. februar 2020 framgikk det i debatten også hvordan statsråden vil følge opp granskingsrapporten fra KPMG og sikre at det raskt blir varige forbedringer i Mattilsynets tilsynspraksis. Dette er viktig, og vi mener statsråden har håndtert situasjonen godt. Vi mener derfor at det blir feil å stemme for noen av forslagene i representantforslaget når regjeringen jobber med oppfølgingen av granskingsrapporten.

Selv med eksemplene som har kommet fram, er hovedregelen i Norge at dyrevelferden er god, og at vi har

flinke bønder som behandler dyrene godt. Dette er også noe vi må bevare og ta vare på for framtiden. Et dyrehold som har flere kvaliteter, og som gir flere verdier til samfunnet enn det vi finner i en rekke andre land, vil være positivt for å sikre oppslutning om norsk mat også framover. God dyrevelferd og dyrehelse med lite medisinbruk gir trygghet også for folk, og det gir et konkurransefortrinn for norsk matproduksjon. Å sikre god dyrevelferd er derfor av felles interesse for folk generelt og for personer som har matproduksjon som arbeid i Norge.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:34:26]: Matproduksjon og husdyrhold er en del av vår kultur og helt nødvendig for at vi skal kunne bruke ressursgrunnlaget i hele landet til å produsere nok og trygg mat. Jeg er helt enig med komiteen i at god dyrevelferd i norsk husdyrproduksjon er viktig. Dyr i Norge skal ha det bra.

God dyrevelferd og friske husdyr er også viktig for lønnsomheten til bonden. Husdyrhold og dyrevelferd vil imidlertid alltid være et kompromiss mellom hensyn som nytteverdi, tidsbruk, økonomi og ressursutnyttelse. Kravene til dyrevelferd i Norge skal være strenge, og de skal ta opp i seg ny kunnskap. Men de kan ikke bli så strenge sammenlignet med andre land at vi ikke kan ha husdyrhold i norsk landbruk.

Flere tiår med forskning og utvikling har gitt oss et kunnskapsbasert regelverk – et regelverk som er blant de strengeste i verden. Norske husdyr har en veldig god helsestatus, og det brukes svært lite antibiotika i produksjonen. Smittsomme dyresykdommer som innebærer store lidelser, er i stor grad utryddet eller forebygget i Norge. Dette er grunnleggende forutsetninger for god dyrevelferd. I internasjonal sammenheng må vi derfor kunne slå fast at det er et godt grunnlag for god dyrevelferd i landet vårt.

Likevel er det utfordringer i enkelte produksjoner og i enkelte dyrehold, noe vi dessverre har sett de senere årene, og som vi spesielt har sett innenfor slaktegrisproduksjonen. Når problemer avdekkes, ser jeg det som en selvfølge at de ansvarlige møtes for å finne de beste løsningene sammen. Myndighetene har hatt og vil fortsatt ha tett kontakt med næringen om tiltak for å forbedre forholdene – i svineproduksjonen spesielt. Vi er nødt til å se at tiltakene gir en varig effekt.

Intensjonen i representantforslaget er god. Vi ønsker alle å jobbe for best mulig dyrevelferd i husdyrholdet i landet vårt. Men heller enn å innføre nye rapporterings- og dokumentasjonskrav og merkeordninger vil jeg arbeide for å forbedre dyrevelferden på andre måter. Et godt regelverk, god samhandling med næringen og styrket tilsynskvalitet hos Mattilsynet er viktige stikkord her.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:37:31]: En sentral del av dette forslaget og denne debatten handler om Mattilsynets mulighet til å utøve det faglige ansvaret de har. Da har det naturligvis en betydning hvor store ressurser de har. Særlig de senere årene har Mattilsynet måttet håndtere ganske mange store og nye oppgaver. De har vært involvert i behandlingen av skrantesyke for hjortedyr, vi ønsker at de skal kunne bistå oppdrettsnæringen bedre, og i sommer fikk Mattilsynet også ekstra arbeid med hundesykdommen. På toppen av dette har det kommet ostephøvelkutt – et flatt kutt – som hele staten skal ta.

Hvordan skal vi i denne situasjonen sikre nok ressurser til Mattilsynet?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:38:36]: Når man må prioritere blant mange og store oppgaver, som Mattilsynet gjør, er det viktig at en klarer å stille krav til effektivitet og rask måloppnåelse. Det er krevende med nye oppgaver i seg selv.

Jeg har lyst til å vise til ha den nye administrerende direktøren har sagt. Hun har gitt et klokt svar på dette, for hun har sagt at uansett hvilke oppgaver og ressurser de har, skal kvaliteten på det som Mattilsynet gjør, være god. Det er den nye direktørens ord.

Jeg er opptatt av Mattilsynet og ressurser, men jeg vil håndtere det gjennom de vanlige budsjettprosessene. Jeg kan derfor ikke kommentere det direkte i Stortinget i dag. Men jeg er opptatt av både oppgavene og måloppnåelsen til Mattilsynet og av at de skal ha tilgjengelige ressurser.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:39:39]: I behandlingen av jordbruksmeldingen i 2017 var næringskomiteen innom et av de helt konkrete problemene som er en del av denne debatten, spesielt i griseproduksjonen. Der påpekte en samlet komité, altså representanter fra alle partier, at komiteen imøteså regjeringens videre arbeid med nye metoder for og alternativer til kastrering av hanngris.

Kan landbruksministeren redegjøre litt for hvordan regjeringen har fulgt opp dette i det videre arbeidet med jordbruksmeldingen og implementeringen av den?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:40:19]: Jeg kan ikke gå inn i spørsmål knyttet til denne ene saken, men jeg har vært opptatt av det som handler om svinekjøttproduksjonen og ulike sider av den. Vi har hatt inne alle organisasjonene og alle etatene som jobber tett på grisenæringen, samt grisenæringen selv, for å sikre et bedre dyrevelferdsprogram. Det som har kommet fram, bl.a. gjennom Brennpunkt, er forkastelig, og vi var nødt

til å ta tak i mange punkter, både opplæringen, kvaliteten og det som blir gjort i forbindelse med transport og i slakteriene. En må klare å få til hele kjeden og få den enkelte bonden til å skjønne hvor viktig det er å delta i dyrevelferdsprogrammet og ta det ansvaret en har for en god dyrevelferd. Vi ser at oppmøtet og gjennomføringen blir bedre og bedre for svinenæringen.

Geir Pollestad (Sp) [12:41:39]: Etter forslag i Stortinget vart det gjennomført ei gransking av Mattilsynet som resulterte i ein rapport frå KPMG. Denne rapporten har vore tema for ein interpellasjon i Stortinget – det er bra – men det er òg naturleg at Stortinget både får lagt fram for seg funna i rapporten og får høyra statsråden si vurdering av dei på eit eller anna tidspunkt. Å ta opp eit tema frå eit posisjonsparti i ein interpellasjon er ikkje å informera Stortinget, og det gjev ikkje Stortinget moglegheit til å setja seg grundig inn i saka. Mitt spørsmål er:

Kva tid kan me venta ei tilbakemelding om KPMG-rapporten, og ikkje minst, kva planar har regjeringa for å følgja opp funna i han?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:42:31]: Mitt utgangspunkt har vært ikke å holde noen informasjon tilbake når det gjelder den rapporten eller det som ligger til grunn for det som er gjort fra statsrådens side med tanke på oppfølgingen av dette, ei heller det som ligger til grunn for den nye direktøren i Mattilsynets oppfølging av dette. Jeg har svart på både interpellasjoner og spørsmål i denne saken. Jeg har ingen grunn til å holde noe tilbake. Jeg håper inderlig at også næringskomiteens representanter både leser rapporten nøye og får med seg alle de tiltakene – som det også ble vist til i interpellasjonen – som er gjort nettopp fordi jeg mener at dette er så viktig for oss som fellesskap. Det er viktig for oss å ha åpenhet, det er viktig for oss å nå målene, det er viktig for oss å ha tillit til Mattilsynet, og det er viktig for oss at de som bruker og har behov for Mattilsynet, også har tillit til dem.

Geir Pollestad (Sp) [12:43:30]: Då vil eg oppfordra statsråden, anten i revidert budsjett eller i ein annan samanheng, til å gje ei tilbakemelding til Stortinget, slik at me kan få ei grundig komitébehandling av dette og avslutta den revisjonsrunden.

Spørsmålet mitt no handlar om at det i 2020 er gjeve kvotar for import av 45 tonn kjøt til Noreg som kan vera kjøt frå dyr som har vorte avliva på verst tenkjelege måte, med overskjerjing av strupen, utan bruk av bedøving. Dette er religiøst motivert slakting. I Noreg skjer det etter strenge reglar, men det er opna for import frå land som ikkje praktiserer denne typen reglar. Då er mitt spørsmål:

Kan statsråden i eit dyrevelferdsperspektiv godta at me i Noreg har gjeve kvotar på import av 45 tonn kjøt frå dyr som har vorte slakta ved bruk av det eg vil seia er aktiv dyremishandling?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:44:35]: Spørsmålet som representanten tar opp, er et spørsmål som handler om en ganske vanskelig avveining. På den ene siden skal en ta hensyn til trosfriheten, som er en ganske grunnleggende rettighet for enkeltmennesket. For noen religioner er trosfriheten også knyttet til hvordan kjøttet er tilberedt, og hvordan dyret slaktet. Vi har åpnet for dette i trosfrihetens navn, men det betyr ikke at vi har åpnet for den typen slakting i vårt eget land.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:45:25]: Eg følgde med på innlegget til statsråden, og ho avviste dei forslaga som kom frå SV, fordi ho ikkje ønskjer nye verktøy, men vil forbetre dei vi har, slik eg forstod det, og gjere det på andre måtar enn dei som er føreslått.

Heile poenget med forslaga vi har lagt fram, er å forbetre dei metodane vi allereie har i dag. Den røffe behandlinga som Mattilsynet har fått av Riksrevisjonen og Brennpunkt-dokumentaren, viser og avdekkjer at tilsynsmetodikken er svært mangelfull. Forslaga går inn på alle delar av det, som også statsråden svarte på i eit tidlegare spørsmål i spørjetimen.

Det handlar om korleis ein skal gå fram ved umelde tilsyn, korleis ein skal sikre dyrevelferda i transport, på slakteri, i fjøs, osv. Det er jo nettopp det statsråden er ute etter – å forbetre systema.

Kan nokon av tiltaka som er føreslått, vere aktuelle for statsråden seinare?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:46:31]: Noen av de forslagene som ligger her, er forslag som vi, i dialog med Mattilsynet, faktisk per i dag gjennomfører. Når det gjelder et navnebytte for Mattilsynet, er jeg mer opptatt av hvilke oppgaver Mattilsynet skal ha, enn hvilket navn det skal ha. Jeg vet at representanten Knag Fylkesnes var ganske kritisk til å skifte navn på NSB i sin tid, til Vy – det kostet mye penger. Det gjør dette også. Derfor velger jeg å bruke pengene på dyrevelferd og tilsyn heller enn på navnebytte akkurat nå.

Jeg er opptatt av om vi skal få til en endring, må vi ha med hele kjeden. Det Mattilsynet nå gjør, er å ha en gjennomgang for å forsikre seg om at en har like tilsyn, like måter å gjøre det på, at en tolker regelverket likt og går fram likt, slik at en har en trygghet for at opplevelsen er lik og tolkningen lik over hele landet, og at kravene til enkeltbønder er like over hele landet.

Så er jeg i tillegg opptatt av at Mattilsynet skal ha gode prosedyrer.

Arne Nævra (SV) [12:47:45]: Dette gjelder forholdet mellom varslede og uvarslede tilsyn. Det er ganske vesentlig å skille mellom disse to.

Mattilsynet sier selv de har som målsetting at flest mulige tilsyn med dyrehold skal være uvarslet. Det er et utsagn som forteller at de, logisk nok, avdekker mest på den måten.

Så viser det seg altså at realiteten er at antall uvarslede tilsyn med produksjonsdyr har gått ned fra 2018 til 2019. Mener landbruksministeren det er greit at det er en nedgang i antall uvarslede tilsyn med svinehold når det er blitt avdekket alvorlige dyrevelferdsbrudd over flere år? Indikerer ikke det at vi faktisk må sette inn økt innsats med uvarslede tilsyn?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:48:36]: Jeg er opptatt av at det er god tilgang på gode tilsyn, at tilsynene skaper tillit mellom tilsynet og dem som får tilsyn, og at det er kvalitet på dem som tar tilsynene.

Jeg er opptatt av at vi skal avdekke uverdige forhold og uanstendige måter å drive dyrehold på. Mattilsynet må til enhver tid vurdere den beste måten å ha tilsyn på for å sikre kvaliteten og få fram avvikene. Det som er viktig for meg, er å få fram flest mulige avvik ved bruk av tilsyn, mer enn antall tilsyn.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:49:39]: Eg synest diskusjonen om namnebyte er illustrerande for denne saka. – Berre for å ta fleipen først: 280 mill. kr kosta det å byte frå NSB til Vy. Dersom ein hadde hatt 280 mill. kr klare, slik som statsråden indikerer, kunne ein heller brukt pengane på dyrevelferd enn på namnebyte. Dersom det faktisk er slik at ein har ekstra pengar i den størrelsesordenen å bruke på dyrevelferd, er vi heilt einige. Da tenkjer eg det er ei grei prioritering.

Men det er jo ikkje det som er tilfellet. Det er ikkje slik at ein har ein slik valsituasjon at ein kan bruke dei store summane på dyrevelferd. Det er ikkje slik at ein satsar stort på Mattilsynet. Det har ikkje skjedd. Dei ulike kutta som skjer over ein låg sko i alle delar av byråkratiet og i velferda i samfunnet i dag, med den ekstra satsinga som kjem oppå det, blir ikkje tatt igjen. Det er faktisk ikkje ei aktiv satsing på Mattilsynet.

Bakteppet her er jo at Mattilsynet har blitt avslørt på ein veldig alvorleg måte, først gjennom Brennpunkt-dokumentaren om griseindustrien og deretter ved Riksrevisjonens gjennomgang. Riksrevisjonens gjennomgang var veldig alvorleg ved at han viste at det tok sju år før endeleg vedtak i dei mest alvorlege sakene. Det viser at ein ikkje har metodar, system eller kapasitet til faktisk

å gjere jobben. Mattilsynet innrømte sjølve at dei var ute, men ikkje i stand til å avdekkje dei forholda som Brennpunkt-dokumentaren avdekte. Så det er openbert at Mattilsynet verken har system, verktøy eller metodar til å avdekkje veldig alvorlege ting. Dei alvorlege tinga dei avdekkjer, tar det uendeleg lang tid før dei konkluderer i.

Her står vi overfor ei veldig alvorleg sak. Vi har høyrte om fleire saker her i salen der tilsyn og metodikken deira har blitt kraftig kritisert av Riksrevisjonen, men vi har vel sjeldan sett så hard kritikk som den Mattilsynet her har fått. Det er bakgrunnen for forslaga våre, om forbetringar av alle delar av metodikken, som eigentleg er det som er poenget med den gjennomgangen som departementet og Mattilsynet sjølve gjennomfører, med ekstern gransking, osv. Da må jo poenget vere å få orden på desse tinga. Eg forstår ikkje kvifor ein skal flire av forslaga frå SV når dette faktisk er jobben vi står overfor.

Vi registrerer at det er mange parti som ikkje ønskjer å ta tak i dette problemet, men viser til andre prosessar.

Arne Nævra (SV) [12:52:54]: SV er overbevist om at flere og flere forbrukere blir mer og mer bevisste på hva de spiser, og ikke minst ønsker de å vite om dyra som de spiser kjøttet fra, har hatt et godt liv. Da må vi rett og slett gi forbrukerne mulighet til å velge i den overflødsdisken de velger fra. SV tror at en statlig merkeordning for dyrevelferd derfor vil være hensiktsmessig. Vi erkjenner selvfølgelig det pionerarbeidet som Dyreveralliansen har gjort på dette feltet med dyrevermerket. Det er åpent for alle aktører. Merket er nå 15 måneder gammelt etter oppstarten, kanskje 16 måneder, og det er i bruk på rundt 30 forskjellige produkter fra 12 forskjellige gårder. Det er jo bra. Likevel vil en statlig ordning kunne få et større omfang og dermed bidra raskere til et generelt løft for dyrevelferden. Det må markedsføres og ha kriterier som aksepteres av dyrevelferdsorganisasjoner og av veterinærmiljøene, og ikke minst ha tillit blant produsenter, aktører i salgsleddene og bevisste forbrukere.

SV kan ikke forstå at komitéflertallets og landbruksministerens bekymring for at en merkeordning vil bety at en aksepterer at dyrevelferden generelt er dårlig. En merkeordning for økologisk mat betyr f.eks. ikke at annen mat er dårlig. Flere land har innført merkeordninger uten at de av den grunn synes å ha akseptert en tilstand der dyreholdet generelt er dårlig.

Det er ikke noen motsetning mellom et generelt løft for dyrevelferden og en premiering av dem som ønsker å gå hakket videre. Jeg vil derfor imøtegå ministerens poeng med et forslag om å løfte minstestandarden, som har noen negative sider ved seg.

Det ser ut til at debatten her i dag stort sett resulterer i at alle SVs forslag blir nedstemt. Det meste fortsetter

altså som før. Det er trist å se for dyrevelferden i Norge, og det er avslørende å se alle de som har krokodilletårer hver eneste gang de kommenterer i alle slags mikrofoner når den ene avsløringen etter den andre kommer i mediene. Dette har vi sett gang etter gang etter gang, og det er festtaler på festtaler på festtaler, og så blir det ikke tatt konkrete grep. Det ser vi.

Til representanten Pollestad vil jeg gjerne si, som jeg ofte sier: Det finnes to jordbrukspartier i Norge. Det er Senterpartiet og SV – noen er litt bakoverlent og noen litt foroverlent – da kan dere velge hvem jeg snakker om. Vi står sammen om kortreist mat, mer norsk produksjon, mindre kraftfôrimport, osv. Jeg tror det er en bjørnetjeneste for landbruket sjøl at vi ikke tar grep når det gjelder dyrevelferden, og jeg synes det er veldig leit at man ikke engang kan bli med på et navneskifte, som kunne vært et viktig signal i seg sjøl.

Geir Pollestad (Sp) [12:56:08]: Etter mitt syn har denne debatten undervegs utvikla seg til å verta ein viktig debatt fordi han går inn på forholdet mellom menneske og dyr – menneskeverd og dyreverd. Det går eit skilje i det politiske landskapet, der eg oppfattar at SV, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne står på den eine sida, og så er det ei større einigheit på den andre sida. No veit ein at ein har vunne kampen for pelsdyra. Det er ikkje slik at det vert mindre pelsdyrhald i verda, men pelsdyrhaldet er flytta ut av Noreg – ein kan ha godt samvit i SV, Miljøpartiet Dei Grøne og Venstre, for me slepp å sjå rovdyr i bur. Det eg fryktar, er at denne kampen ikkje er over. Me høyrde nettopp representanten Nævra hylla Dyrevernalliansen og deira merkjeordning frå talarstolen her. Me veit at NOAH har fått statsstøtte. Dette er krefter som ikkje kjem til å stoppa ved pelsdyr, men som kjem til å gå vidare på alle delar av norsk landbruk, på alle delar av husdyrhaldet. Det at politiske parti gjev ros og støtte til slike tankar, gjer meg skremt. Eg meiner det er heilt nødvendig å ta eit oppgjør og gje klar beskjed om at no må me verkeleg tenkja oss om.

Eg vil ta eit lite poeng om halalslakting, som eg var inne på i replikkunden med landbruksministeren, for eg meiner at det handlar ikkje om ei vanskeleg religiøs overtiding. Sjølv sagt skal det vera mogleg å få tak i halal-slakta kjøt. Slik slakting skjer i Noreg under vilkår som me kan godta ut frå eit dyrevelferdsperspektiv. Det det er snakk om her, er importert kjøt som er slakta etter metodar som ikkje inneber noko anna enn at ein kuttar over strupen på dyra. Ein veterinær som er rettleiar for m.a. Animalia, seier i Bondebladet den 13. februar at dette inneber at dyra kan oppleve «intens frykt og unødig lidelse, inkludert drukningsfølelser ved innpusting av blod og vominnhold». Dette ligg utanfor grensa for kva me kan godta i ein religiøs samanheng.

Sjølv sagt skal ein få kjøt som er slakta på rett måte, men me treng ikkje opna for ein import som går langt utover det, og som er regelrett dyremishandling. Eg meiner at statsråden bør ta dette på alvor og gå einrunde for å sjå på om me kan få slutt på denne importen – men det må ikkje oppfattast som at ein er motstandar av spesielle måtar å slakta på av religiøse omsyn.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:59:14]: Jeg vil innledningsvis bare kommentere bitte litt av det representanten Pollestad sa. Jeg skjønner anliggendet i forhold til om det er med bedøvelse eller uten bedøvelse, for det er det det er diskusjon om. Det er for noen religioner ikke aktuelt med bedøvelse, og det er det som skaper noe av problemstillingen i dette spørsmålet. Det er det jeg har lyst til å si noe om. Det er ikke uvesentlig på religiøst grunnlag. Noen aksepterer bedøvelse – andre gjør det ikke.

Til det som har vært diskutert i dag, som gjelder dyrevelferd, så har Mattilsynet vært en stor del av diskusjonen. Og jeg har lyst til å si at Mattilsynet står i en spagat. På den ene siden får de fra Riksrevisjonen beskjed om at de er for sent ute og bruker for lang tid, og på den andre siden har de fått KPMGs rapport, som viste til andre sider av Mattilsynets problemer – de mener at det kanskje til tider går for fort. Det skaper noen utfordringer i denne diskusjonen.

Budsjettet til Mattilsynet er på ca. 1,3 mrd. kr i året. Det skal vi forvalte på beste måte for Mattilsynet, så vi sikrer en god dyrevelferd. Det har vært viktig for meg å bruke pengene og ressursene – det er ingen latterliggjøring, har jeg lyst til å si – der det er behov, og behovet har vært å sikre gode rutiner ytterst fra bøndene og inn til Mattilsynet, slik at vi kan skape tillit til kvaliteten på det som blir gjort. Derfor vil vi bruke pengene først og fremst på det, og ikke på et navnebytte. Vi tror faktisk at pengene må brukes der det er viktigst nå, og det handler om å sikre god dyrevelferd. Det er ikke sånn at jeg har penger i kassen til å foreta et navnebytte. Det er helt rett. Jeg vil bruke pengene til Mattilsynet på dyrevelferd og ikke på et navnebytte – for å svare representanten på det.

Presidenten: Representanten Arne Nævra har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arne Nævra (SV) [13:01:41]: Dette er først og fremst til representanten Pollestad: Hvis vi skal bruke den argumentasjonen at det er mye verre andre steder i verden med dyrevelferd, med dyrehold, er det nærliggende å tenke på andre paralleller. Skal vi da ikke jobbe mot voldshandlinger i Norge f.eks. fordi det er mye verre i USA? Bare tenk det. En sånn argumentasjon går jo ikke. Det er ikke mulig.

Til det med navnet, som jeg mener er et viktig signal i seg sjøl: Det er faktisk ikke mat, alt som går rundt på fire eller to bein av dyr i Norge. Vi har hund og katt. Vi spiser lite av det. Det er et meningsløst navn å hete Mattilsynet. Det er respektløst overfor dyra. Det er ikke bare mat. Det er levende vesener. Jeg må bare si at det koster ikke 280 mill. kr å endre navnet på Mattilsynet.

Margunn Ebbesen (H) [13:02:51]: Jeg føler behov for å ta ordet i denne viktige debatten, for vi ble alle selvfølgelig berørt av dokumentaren om griseproduksjonen. Det ble tatt viktige grep; det ble tatt grep overfor Mattilsynet. Der er man i gang med en god jobb for å bedre på forholdene og rutinene. Den har jeg stor tillit til at blir gjennomført.

Men når vi gang på gang ser angrep på matproduksjonen i Norge – for griseproduksjon er også matproduksjon, kyllingproduksjon er også viktig matproduksjon – da må vi også se bildene av og besøke de grisegårdene og kyllingprodusentene som har fantastisk god matproduksjon. Høyres landbruksnettverk, med damer her i salen, besøker stadig dyktige bønder. Vi besøkte Åsbakk Gård i Bodø – en fantastisk, engasjert ung familie som har bygd opp en fantastisk industri. Det er sånt vi er nødt til å snakke fram også i denne salen. Vi skal være opptatt av dyrehelse, men når det er mye god dyrehelse på gårdene våre, må vi også ta med oss det bildet i denne situasjonen.

Jeg synes det er viktig at det som nå gjøres i Mattilsynet for å få til forbedringer, skal gjennomføres, men vi har også et ansvar for å sørge for at matproduksjon og gårdsproduksjon er spredt over hele landet, og at den er god. Det er mange gode eksempler, og de må vi snakke fram.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:04:50]: Namnebyttet handler om oppdraget – det trur eg alle her forstår. Vi kan snu på flisa: Vi kan droppe forslaget om namnebyttet viss dei blir med på innhaldet i forslaga. Svaret på det er sikkert nei. Det er jo det det handler om her. For oss er ikkje namnet det avgjerande, for namnet skjemma ingen, som ein sa før i tida. Vi kan gjerne ha ikkje noko namn viss det er billegare. Det er oppdraget som er det viktigaste, og det er å få på plass ei ordentleg reform av heile tilsynsmetodikken. Det er heile poenget.

Difor vil eg åtvare mot å gjere dette forslaget om til berre eit namneforslag. Viss det er berre det, står vi klare til å fjerne forslaget når som helst og gi beskjed til presidentskapet om at vi trekkjer det – viss vi klarer å få fleirtal for noko av det vi kjem med her. Men det er altså ikkje fleirtal for noko av det. Det er ikkje vilje til å ta tak i dette. Det er kanskje ei mangelvare generelt: vilje til skikkeleg reform av system som avdekkjer veikskapane sine så til dei grader.

Ein liten kommentar til det Geir Pollestad trekte fram: Kvar er forslaget? Eg så gjennom innstillingsbunken. Det er ingen forslag frå Senterpartiet om å gjere noko med det som representanten Pollestad tar opp i innlegga sine. Viss dette var så viktig for representanten, skulle ein jo ha venta at det i alle fall kom eit forslag i saka før ein begynner å konfrontere dei som kjem med forslag, statsråden – full rulle. Men det er ingen forslag om å gjere noko med den saka. Det er ei veldig interessant sak, som også statsråden var inne på. SV kan absolutt vere tilbøyeleg til å sjå på ho. Det er vi ikkje motstandarar av. Men da må det først ligge føre eit forslag. På amerikansk kallar ein dette «whataboutism» – ein har oppdaga noko skikkeleg kritikkverdig her, men så seier ein: Men kva med det der borte – det er jo enda verre?

No ligg det konkrete forslag på bordet. Dei er gjennomarbeidde og går rett inn i kjernen av problemet: Det er tilsynsmetodikken til Mattilsynet – korleis vi organiserer dyrevelferda i dette landet. Det er store problem; alle er einige. Forslaga ligg på bordet, og det er dei ein må ta utgangspunkt i.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [13:07:49]: Representanten Knag Fylkesnes lurar på kvar det vert av forslaget. Då vil eg visa til forslag nr. 1, som Senterpartiet står saman med Arbeidarpartiet og SV om. No er det nemleg gjort ei gransking av Mattilsynet. Då ønskjer me å få den og statsrådens vurdering av ho tilbake til Stortinget, for å ha ein debatt og gjera vedtak baserte på den granskinga som kom i stand etter eit representantforslag i Stortinget. Så det er forslaget frå Senterpartiet.

Eg vil òg knyta ein kommentar til representanten Nævra, som snakkar om at ting vert oppdaga i landbruket, og så går ein vidare som om ingenting har skjedd. På dyrevelferdsfeltet har det skjedd enorme forandringar dei siste tiåra. Men når ein høyrer på representanten Nævra, er det som om dyra på norske gardsbruk hadde det betre på 1960-talet. Det er feil.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:09:01]: Jeg har bare lyst til å presisere om den diskusjonen som gikk om importert slakt og slaktemetoder, at det er den jødiske religionen som må ha en spesiell type slakting uten bedøvelse. Muslimene har også et eget krav, men de aksepterer bedøvelse. Det er den store diskusjonen i denne debatten. Det sitter dypt hos folk og gjør at vi skal ha respekt for det. Det er også en bredere diskusjon enn den vi tar her nå, for den innehar mange og dype spørsmål for enkeltmennesker.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:09:48]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 210/2019 av 27. september 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2017/625 om offentlig kontroll og annen offentlig virksomhet som gjennomføres for å sikre anvendelsen av næringsmiddel- og forvarerregelverket samt regler for dyrs helse og velferd, plantehelse og plantervernmidler (kontrollforordningen) (Innst. 164 S (2019–2020), jf. Prop. 7 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten på følgende måte: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en tale tid på inntil 3 minutter.

Margunn Ebbesen (H) [13:11:04] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for samarbeidet i denne saken. Innstillingen fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Jeg regner med at Senterpartiet og SV vil fremme sitt syn.

Kontrollforordningen er en revisjon av eksisterende regelverk om offentlig kontroll som utføres for å sikre verifisering av at forvare-, næringsmiddel-, dyrehelse- og dyrevernregelverket overholdes. Forordningen fra 2004 er allerede en del av EØS-avtalen og ligger til grunn for størstedelen av Mattilsynets kontrollvirksomhet på matområdet i dag.

Kontrollforordningen retter seg i hovedsak mot offentlige myndigheter og stiller krav til organisering og gjennomføring av risikobasert kontroll. Den nye reviderte kontrollforordningen skal, i likhet med den forrige, sikre et høyt vernnivå for menneskers og dyrs helse og miljø.

Globalisering og internasjonal handel med mat og dyr bidrar til at ulike land kan utnytte sine ressurser og konkurransefortrinn, men kan også føre til økt risiko for spredning av smitte og sykdommer over landegrensene. Siden 1964 er det utviklet et stadig mer omfattende fellesskapsregelverk i Europa. Hvitboken om mattrygghet ble lagt fram av Europakommisjonen i 2000 etter flere matvareskandaler og alvorlige hendelser som truet mattryggheten i Europa på 1990-tallet. Den norske matreformen i 2004 fulgte utviklingen i Europa, og matforvaltningen ble samlet i et nytt tilsyn, Mattilsynet, som skulle

dekke all virksomhet langs hele matkjeden, fra jord og fjord til bord. Den nye kontrollforordningen viderefører formålet om å sikre at europeiske myndigheter er harmoniserte, at de har systemer, organisering og tiltak på plass for å sikre etterlevelse av regelverket på matområdet, inkludert dyrehelse, dyrevelferd og før.

Som sagt er den nye kontrollforordningen en revisjon av et regelverk som allerede er en del av EØS-avtalen. Dersom vi ikke tar inn kontrollforordningen i EØS-avtalen, vil vi ikke lenger ha det samme regelverket som EU. Norge, som en del av EUs indre marked, handler i dag med EU uten grensekontroll. En grunnleggende forutsetning innenfor det indre marked i EØS-området er at vi har et harmonisert regelverk. Mangel på dette vil kunne skape betydelige utfordringer for Norges eksport til EU. Satt på spissen vil dette kunne føre til at EU krever at hele den berørte delen om matområdet i EØS-avtalen settes ut av kraft. Hvis vår fisk blir stoppet på grensen ut av landet og blir underlagt grensekontroll, vil det medføre store forsinkelser og kostnader. Dette vil spesielt ramme norsk sjømateksport til EU, som hadde en samlet verdi på over 68 mrd. kr i 2019, noe som utgjør over 60 pst. av den totale norske sjømateksporten.

Geir Pollestad (Sp) [13:14:18] (leiar i komiteen): Senterpartiet, til liks med SV, går imot innstillinga i denne saka. Me har lese proposisjonen, me har prøvd å forstå det som står der – kva for konsekvensar har dette direktivet for Noreg? Eg må nok innrømme at for meg i alle fall har seks års juridisk utdanning vore bortkasta – det er ikkje nok til å koma seg gjennom og forstå konsekvensane av denne forordninga. Det er bakgrunnen for vårt standpunkt i denne saka. Det er ikkje nødvendigvis knytt til det materielle innhaldet i reglane, men me meiner at Stortinget må verta informert på ein betre måte enn gjennom det som ligg her, om konsekvensane det har.

Me veit at det vil gje meir byråkrati for dyrlegar, me veit at det vil vera ein kostnad for Mattilsynet som ikkje er vidare, men kva vil det bety f.eks. for regelverket knytt til sprøytemiddel? Det har Senterpartiet stilt spørsmål om til statsråden. Me har fått noko meir informasjon enn det som ligg i proposisjonen, men når me har gjort som me har gjort, er det fordi me meiner at dei praktiske og økonomiske sidene ved forordninga ikkje er godt nok opplyste, og at Stortinget ikkje er informert.

For å spare litt tid: Eg ser at representanten Reiten har teikna seg til neste innlegg. Då antek eg at han kjem til å snakka med stort alvor om kva betyding denne haldninga til EØS-avtalen vil ha for både landbruket og fiskeindustrien, og at han er bekymra for valet i 2021. Då vil eg berre seia at det som ligg i denne saka og i dette forslaget frå Senterpartiet, er at me ønskjer å få veta dei

praktiske og økonomiske konsekvensane før me tek stilling. Ein skal ikkje undervurdera betydinga av at det norske parlamentet veit konsekvensane av det ein seier ja eller nei til. Det er ei side av demokratiet det òg.

Steinar Reiten (KrF) [13:16:42]: Representanten Pollestad egnar seg utvilsomt relativt godt som profet, for i denne saken kan det virke som om Senterpartiet og SV i større grad følger ryggmargsrefleksen enn hensynet til sunn fornuft med tanke på rammevilkår for eksportører av norskproduserte næringsmidler. At Senterpartiet og SV er innbitte motstandere av EØS-avtalen og ønsker den reforhandlet så snart de kommer i regjering, får enn så lenge stå for deres egen regning.

Jeg føler meg overbevist om at norske bønder, fiskere, aktører i havbruksnæringen og arbeidstakere i eksportrettet industri vil føle en tiltakende uro når vi nærmer oss valget i 2021. Den uroen vil vokse seg stadig sterkere etter hvert som disse velgerne blir klar over hva som kan bli resultatet hvis Senterpartiet, sammen med deler av fagbevegelsen og ytterste venstre i norsk politikk, får gjennomslag for å starte prosessen med å skrote EØS-avtalen. Å vise til et nær 50 år gammelt avtaleverk fra begynnelsen av 1970-tallet som et godt alternativ til EØS er ren ønsketenkning.

Senterpartiet og SV vil ikke godkjenne at Norge reviderer sitt regelverk for offentlig kontroll med næringsmidler, forvarer, dyrehelse, dyrevelferd, planteplantevernmidler. Det betyr at disse to partiene aktivt hindrer at Norge harmoniserer sitt regelverk med det som gjelder i EU og andre EFTA-land som gjennomfører en slik harmonisering, og at Norge skal videreføre regelverket fra 2004 – dette til tross for at landbruks- og matministeren i sitt svarbrev til næringskomiteen den 27. januar kommer med en klar advarsel om dette, som representanten Ebbesen refererte til.

At Senterpartiet og SV velger denne saken til å drive med markeringspolitikk overfor EØS-avtalen, er for så vidt forståelig fra opposisjonsparti som er lystne på regjeringsmakt – det gjør seg som pleie av egne velgere – men at denne markeringspolitikken også er et forvarsel om hva som kan komme for den eksportrettede delen av norsk næringsliv etter et eventuelt regjeringsskifte, er langt mer alvorlig.

Senterpartiet og SV sier at de vil stemme imot det som et flertall i komiteen i dag fremmer. Dersom de hadde fått flertall, ville det ført til at norske eksportbedrifter ville blitt påført betydelig uforutsigbarhet ved at harmoniseringen av norsk regelverk med det som gjelder i EU, ikke hadde blitt gjennomført. Det ville kunne ført til økt byråkrati, en omfattende grensekontroll og problemer med å få godkjent norskproduserte næringsmidler for konsum i EU og øvrige EFTA-stater. Det me-

ner vi i Kristelig Folkeparti er forstemmende og urovekkende. Da å påberope seg at en vil ha dette nærmere utredet, er for så vidt saken uvedkommende, for dette er noe som er vedtatt i EU. Vårt valg er å implementere det eller ikke.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:19:38]: Maten vår skal være trygg å spise, for både folk og dyr. EUs regelverk på matområdet gjelder i Norge gjennom EØS-avtalen og skal sikre god mattrygghet. Dette regelverket er omfattende og stiller krav til bl.a. næringsmidler, plantevernmidler, dyrehelse og dyrevelferd. En viktig del av dette er reglene om offentlig kontroll som skal sikre at kravene til mattrygghet overholdes i hele matkjeden. Den gamle kontrollforordningen fra 2004 har allerede ligget inne i EØS-avtalen i flere år og ligger til grunn for størstedelen av Mattilsynets kontrollvirksomhet på matområdet.

For å sikre en enda bedre etterlevelse av regelverket på matområdet har EU nylig revidert kontrollforordningen. Den nye kontrollforordningen ble innlemmet i EØS-avtalen 27. september i 2019. Forordningen vil ha noen økonomiske konsekvenser. Den blir derfor innlemmet med forbehold om at Stortinget vil gi sitt samtykke.

Som den gamle forordningen retter også den nye forordningen seg hovedsakelig mot offentlige myndigheter og stiller krav til organisering og gjennomføring av risikobaserte kontroller. Formålet er det samme som tidligere. Den skal sikre et høyt vernnivå for menneskers og dyrs helse og for miljøet.

Mesteparten av gjeldende forordning er videreført. Kravene er nå styrket for å sikre at europeiske myndigheter samarbeider mer effektivt enn tidligere. Det stilles også økte krav til at dokumenter og rutiner skal være offentlig tilgjengelig, slik at publikum kan få bedre informasjon om kontrollvirksomheten.

Den nye forordningen er ment å være en overordnet paraply for alt kontrollregelverk, slik at det i større grad blir en rettslig ramme for kontroll i hele matkjeden. Virkeområdet er også utvidet til flere kontrollområder, som animalske biprodukter, økologiske produkter og plantevernmidler.

Jeg vil til slutt understreke den store betydningen det har for mattryggheten å ha et harmonisert kontrollregelverk med EU. For norsk eksport og gode vareflyt til EU er det også en forutsetning at vi har de samme reglene for grensekontroll som gjelder i EU. Det er viktig for både forbrukere og næringsinteresser at den nye kontrollforordningen innlemmes i EØS-avtalen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:22:38]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om informasjonstilgang mv. for Kommisjonen som skal granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner (Sannhets- og forsoningskommisjonen) (Innst. 144 L (2019–2020))

Dag Terje Andersen (A) [13:23:04] (komiteens leder og ordfører for saken): Som presidenten vil være kjent med, har Stortinget nedsatt en kommisjon for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner. Kommisjonen har ved starten av sitt arbeid sett at de har behov for tilgang på opplysninger, og de har sendt en henvendelse til Stortinget for å få nødvendig lov hjemmel for, som de sier,

«enklere innsyn i klausulert arkivmateriale, en tydeliggjøring av taushetsplikt og anledningen kommisjonen har til å behandle personopplysninger, og offentlige myndigheter og profesjonsutøvers anledning til å avgi relevante taushetsbelagte opplysninger til kommisjonen.»

Med det som bakgrunn har vi, som sagt på anmodning fra kommisjonen selv, valgt å fremme et forslag til lov som gir de mulighetene.

Det er en paragraf som handler om opplysninger til kommisjonen og at de uten hinder kan få tilgang til taushetsbelagt informasjon. Det gjelder behandling av personopplysninger, der de kan få innsyn uten at det foreligger samtykke fra de personer opplysningene gjelder. Til gjengjeld presiseres kommisjonens medlemmers taushetsplikt for å ta vare på den type informasjon, og at den også skal gjelde etter at kommisjonens arbeid er avsluttet og først kan bortfalle etter hundre år. I tillegg gjelder forbud mot at opplysninger gitt på den måten, kan brukes som bevis i senere straffesak eller sivilsak, og også klare regler for hvordan dokumenter som er avlevert og ikke skal til arkivverket, skal kasseres når kommisjonens arbeid er ferdig.

Med det mener vi å ha lagt grunnlaget – som anmodet fra kommisjonen – for det viktige arbeidet de skal gjøre for å trenge inn i noe som er en vanskelig historie, og en vanskelig del av den norske historien. Det er en enstemmig komité som anbefaler at loven vedtas, og at kommisjonen får slike fullmakter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [13:25:43]

Interpellasjon fra representanten Bjørnar Moxnes til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Statsråden uttalte i 2017: «Det er all grunn til å si at åpningen for velferdsinnovatører på barnehagefeltet har vært en suksess». En BDO-rapport bestilt av regjeringen viser at eiernes oppsamlede fortjeneste steg fra 250 mill. kroner i 2007 til 4 mrd. kroner i 2016. Rapporten konkluderer med at markedet for private barnehager fungerer så dårlig at det er til stor fordel for de største aktørene. Da rapporten ble publisert, sa tidligere kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner: «Over-skuddene i de private barnehagene gjør at vi må se på regelverket på nytt. Dagens regelverk er utdatert». Mens kommersielle konsern vokser seg stadig større, skvises de ideelle ut av barnehagesektoren i raskt tempo. Siden 2005 har det ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå blitt 58 000 flere kommersielle barnehageplasser, mens 19 000 ideelle barnehageplasser er lagt ned.

Hva vil statsråden gjøre for å stanse kommersialiseringen av barnehagesektoren?»

Bjørnar Moxnes (R) [13:26:59]: Flere enn ni av ti barn går i barnehage. De aller fleste foreldrene er veldig fornøyd med barnehagen som barna går i, på grunn av innsatsen til dyktige ansatte i barnehager landet rundt. Alle barnehager blir finansiert av skattepenger og foreldrebetaling. Det går altså milliarder av kroner fra felleskassa til sektoren hvert år. Dette, i kombinasjon med nærmest fri adgang til å hente ut profitt, har gjort barnehager til lønnsomme spekulasjonsobjekter. Det er bakgrunnen for at internasjonale oppkjøpsfond viser interesse for norsk barnehagesektor. Som en partner i Altor Equity sa da de kjøpte Gnist-kjeden:

«Gnist som selskap er en bra plattform for å starte en ekspansjon i sektoren.»

Så mye for barnas beste. Den offentlige finansieringen nuller ut kapitaleiernes risiko. Har de kjøpt en barnehage, får de risikofritt installert et sugerør i statskassa.

I dagens barnehagelov står det: «Offentlige tilskudd og foreldrebetaling skal komme barna i barnehagen til gode.» Samtidig står det: «Barnehagen kan ha et rimelig årsresultat.»

Det er denne selvmotsigelsen som gjør at det er mulig for velferdsprofitøren å berike seg på barnehager, selv om formålet med loven er å sikre at tilskuddene og foreldrebetalingen faktisk kommer barna til gode. Dette får utslag i den virkelige verden.

Eierne av Norlandia-barnehagene, Adolfsen-brødrene, er gode for 2,8 mrd. kr hver. Eierne av barnehagekjeden Læringsverkstedet kom nylig inn på Kapitals liste over de 400 rikeste i landet vårt, og Hans Jacob Sundby er god for 1,4 mrd. kr. Morselskapet til barnehagekjeden Trygge Barnehager, FUS, har tjent 394 mill. kr på tre år. Med andre ord: Store summer av innbyggernes skattepenger som skulle ha gått til barne-

hagebarn, tas i stedet ut til privat berikelse og bygger milliardformuer for de få.

Mens kommersielle konserner vokser seg store, skvises de ideelle ut av barnehagesektoren i raskt tempo. Det blir kommersiell ensretting av at noen få selskaper eier flere hundre barnehager hver. Det truer mangfoldet. Det er en avgjørende prinsipiell forskjell mellom kommersielle selskaper som tar penger ut fra barnehagene, og dem som lar alle pengene komme barna til gode, nemlig kommunale offentlige barnehager og ikke minst private ideelle barnehager.

I stedet for å verne om de store, kommersielle eiernes rett til å hente privat profitt fra barnehagene, ber Rødt regjeringen om å stanse kommersialiseringen, ellers har trolig ikke de små, ideelle private noen særlig lys framtid i landet vårt. Det ser vi av utviklingen i sektoren i vår tid.

Kommersialiseringen svekker ikke bare mangfoldet, den svekker også lokaldemokratiet fordi muligheten til demokratisk styring av sektoren har blitt stadig dårligere. Hvis et demokratisk valgt flertall i en kommune – som vi så i Oslo, Trondheim, Bodø og Tromsø etter lokalvalget i 2015 – ønsker å si nei til nye kommersielle barnehager og heller vil bygge ut nye barnehager i kommunal drift og i privat ideell drift for å sikre nettopp formålet med loven – at pengene skal komme barna til gode – er det ulovlig ifølge den borgerlige regjeringen. Det var svaret fra daværende statsråd Torbjørn Røe Isaksen til disse kommunene: Dere får ikke lov til å prioritere private ideelle barnehager foran kommersielle.

Da de samme partiene styrte hovedstaden i årene før, vedtok de et forbud mot å bygge nye kommunale barnehager. Det er altså adgang i loven til å gjennomføre høyrepolitikk på kommunalt nivå, men det er ikke adgang i loven til å gjennomføre flertallets vilje, nemlig en politikk som sikrer at pengene går til barnas beste både i kommunal og i privat ideell regi.

Hvis flertallet i et kommunestyre ønsker å innføre bedre bemanning i barnehagene enn det som gjelder som minstestandard i lovverket, kan de kun innføre det for de kommunale barnehagene. Hvis kanskje halvparten av barna går i en privat barnehage, er det ikke lov å stille samme krav til bemanning, altså over lovens minstestandard, når det er snakk om privat eierskap av barnehagene. Dette mener vi er uheldig for barna og ikke minst for lokaldemokratiet.

Med dagens lovverk er det sånn at hvis en barnehage har fått godkjenning og fått innvilget tilskudd én gang, vil den med dagens lov beholde tilskuddet til evig tid, også om barnehagen skifter eier. Dette er grunnen til at barnehager er så lukrative som salgsobjekt, for man kjøper i realiteten en evigvarende rett til å få et sugerør i statskassa så lenge det går barn i den barnehagen – uten

forhåndsmelding eller godkjenning fra verken kommune, foreldre eller ansatte.

Mangelen på åpenhet er et gjennomgående problem ved de kommersielle barnehagene. På et seminar om barnehagepolitikk som vi arrangerte i går, var det flere foreldre som hadde varslet om forholdene i ulike barnehager. Ett foreldrepar fra Lindesnes hadde barn i en barnehage som ble kjøpt opp av Norlandia. Etter det oppdaget foreldrene lavere lønnskostnader og overpriset leie – seks ganger over markedspris på leie, fire ganger over markedspris på de interne regnskapstjenestene. På denne måten flytter kommersielle konserner penger ut av barnehagene og over til andre deler av virksomheten, som de samme velferdsprofitørene eier fullt ut, men altså under et annet navn enn selve barnehageselskapets.

Etter vårt syn har ikke profittformålet noe i en barnehage å gjøre. Der skal barnas beste stå i sentrum, ikke inntjening. Rapportene regjeringen selv har bestilt, viser jo at de som inngår i kjeder organisert som aksjeselskaper, har større overskudd og også lavere bemanning enn andre barnehager. Det viser at fram til normen ble innført, har kjedene søkt etter innsparing og profitt ved å senke bemanningen så lavt det lar seg gjøre, for å få mest mulig ut av barnehagene.

Rødt har støttet bemanningsnormen. Vi ønsker også å utvide den, sånn at den skal gjelde for hele åpningstiden, og at den også skal gjelde for å kalle inn vikar fra dag én ved fravær, for ellers er bemanningsnormen dessverre forholdsvis lite verdt.

Dagens tilskuddsmodell for pensjon til private barnehager er mildt sagt svært generøs. Veldig få andre får skattesubsidiert kostnader de ikke har, men det gjelder for barnehagene i den private delen av sektoren. Til sammen fikk disse barnehagene omkring en milliard skatte kroner for mye – utover det de hadde i reelle pensjonsutgifter. Ingen andre i vårt land får den typen milde gaver til utgifter de ikke har, betalt av landets skattebetalere.

Velferdsprofitørene innen barnehagesektoren har altså både fått rimelige eller gratis tomter av kommunene, de har fått billige lån, de har fått betalt ned kapital-kostnadene sine gjennom kapitaltilskuddet fra innbyggernes skattepengene, de har fått mer tilskudd til pensjon enn de har i reelle pensjonsutgifter, og på toppen av det er driften fullfinansiert av skattepengene våre og foreldrebetaling. Da ligger alt til rette for eventyrlig profitt. Det er grunnen til at lønnsomheten til barnehageselskapene er tre ganger så stor som lønnsomheten til selskapene på Oslo Børs. Dette har selv Høyre måttet innrømme at er et problem, og det er altså bakgrunnen for reviseringen som nå kommer av barnehageloven.

Etter vårt syn er det sånn at hvis lovens formål skal bli fulgt fullt ut, og vi skal sikre at foreldrebetaling og

statstilskudd kommer barna til gode, må vi ha den tilsvarende lovgivningen som gjelder for skoler. Det vil si at det ikke skal være adgang til å ta ut profitt fra skoler og heller ikke fra barnehager. Det vil si at det vil være fritt fram for et mangfold av private ideelle aktører som ønsker å drive barnehage uten profitt som formål. De som nå skvises ut av kommersialiseringen, vil få bedre vilkår hvis vi tøyler de store kommersielle konsernene, som har som eneste formål å hente mest mulig skattepenger ut av barnehagene. Hvis vi blir kvitt det motivet i sektoren, kan de drive videre i privat ideell regi sammen med et mangfold av kommunale barnehager.

Spørsmålet er om regjeringen ser at vi må stanse kommersialiseringen for å sikre at pengene går til barnas beste, og ikke minst for å sikre mangfoldet i sektoren.

Statsråd Trine Skei Grande [13:37:20]: Halvparten av alle barnehagebarna våre går i private barnehager. De private barnehagene gir et avgjørende bidrag til at kommunene kan oppfylle barnas rett til å få en barnehageplass. Gjennom barnehageforliket var det bred politisk enighet om at de private barnehagene skulle ha en viktig rolle. Et mangfoldig barnehagetilbud har vært trukket fram som et kvalitetstegn ved den norske barnehagesektoren. Vi har fått bedre kvalitet og mer mangfold i sektoren, noe som det er vanskelig å se for seg at vi ville fått uten initiativ fra, og all den innsatsen som er lagt ned av, ulike private aktører.

Foreldrene er godt fornøyd med barnehagetilbudet. Over 90 pst. av norske foreldre syns at barnehagen gir et godt tilbud.

Denne regjeringa er for private barnehager og ønsker å ivareta mangfoldet av både eierstrukturer og barnehager med ulike faglige profiler. Private barnehager sikrer valgfrihet for foreldre og bidrar til et mangfold i tilbudet. Gode barnehager er særlig viktig for integrering og tidlig innsats for skolen vår.

Regelverket for private barnehager ble laget i en tid der det var behov for en storstilt utbygging av kapasitet i sektoren, og deler av regelverket stammer fra barnehageforliket i 2003. Vi fikk en enorm utbygging av barnehager, og det har ført til full barnehagedekning, en bedre hverdag for mange småbarnsforeldre og en bedre start i livet for mange barn.

Barnehagesektoren har gått gjennom store endringer de siste ti årene. Fra å være en sektor under utbygging er det i dag tilnærmet fullt utbygget i store deler av landet. Fra i stor grad å bestå av enkeltstående barnehager som kommunene ga tilskudd til og førte tilsyn med, består sektoren i dag også av større kjeder med en rekke barnehager i flere kommuner. Vi ser at det er mer krevende for kommunene å føre tilsyn, og det er vanskelig for nye og små barnehager å få etablert seg.

Utviklingen i sektoren har dermed gitt oss noen nye utfordringer som dagens regelverk ikke har tatt høyde for. Dette er utfordringer som regjeringa tar på alvor, og vi har derfor gått gjennom regelverket. Mitt departement har sendt en rekke forslag på høring og søker å adressere disse utfordringene. Vi jobber nå med å følge opp dette i en proposisjon som kommer til å sendes til Stortinget våren 2020.

Jeg er opptatt av at de private barnehagene opplever forutsigbarhet og langsiktighet i rammebetingelsene. Vi har derfor avvist en rekke av venstresidas forslag som vil skape usikkerhet og gjøre det vanskelig for private barnehager.

Når det er sagt, er regjeringa opptatt av at vi skal ha et regelverk som sikrer at midlene de private barnehagene får, brukes til det formålet de er bevilget til. De offentlige tilskuddene utgjør i dag rundt 20 mrd. kr, og foreldrebetalingen utgjør ca. 4 mrd. kr årlig. Dette er store beløp som det er viktig kommer barna i barnehagen til gode. Et oppdatert regelverk må sikre større grad av åpenhet og transparens om hva pengene brukes til, enn det det gjør i dag. Det vil bidra til å skape tillit i og til sektoren. De private aktørene sjøl har også ønsket disse tiltakene velkommen.

Blant forslagene vi har sendt på høring, er å opprette et nasjonalt tilsyn med de økonomiske forholdene i private barnehager. Det føres i dag for lite tilsyn, noe som bl.a. skyldes at dette er en kompleks og tidkrevende oppgave som krever mye ressurser i en kommune. Deler av regelverket er heller ikke tilstrekkelig oppdatert til å føre tilsyn med barnehagene, sånn som sektoren har utviklet seg. Vi mener at et nasjonalt tilsynsorgan er bedre egnet til å løse en sånn oppgave. Dette vil føre til et bedre og mer effektivt tilsyn med private aktører, sånn at vi får mer informasjon om at det offentlige tilskuddet og foreldrebetalingen faktisk brukes på barna – og kanskje noen av konspirasjonsteoriene rundt barnehagedriften også kan avlives.

Samtidig som vi sikrer at midlene blir brukt på barna i barnehagen, er denne regjeringa opptatt av å sørge for at de private barnehagene også har en bærekraftig økonomi. Dette tilsier at vi også må ha mulighet til å ha tilstrekkelig overskudd for å sikre stabil og forutsigbar drift, god personalpolitikk og muligheter til å gjøre nødvendige investeringer i barnehagen. Dette er en forutsetning for at vi fortsatt skal kunne ha private aktører i barnehagesektoren, som et bidrag til en mangfoldig sektor med reell valgfrihet for foreldre og barn.

I forbindelse med vår gjennomgang av regelverket har vi innhentet et betydelig kunnskapsgrunnlag. Rapporten fra BDO, som representanten henviser til, er en av flere utredninger vi har innhentet. BDO fant at den private delen av barnehagesektoren har hatt en drifts-

margin på mellom 5 og 7 pst. siden 2007. Sammenlignet med andre bransjer er dette faktisk på et normalt nivå.

Regjeringa ønsker en mangfoldig barnehagesektor og å tilrettelegge for fortsatt utvikling av kvalitet og nyskapning i barnehagetilbudet. Det innebærer at det skal være rom for barnehager med ulik størrelse og eierform og med ulike pedagogiske profiler. Jeg mener dette bidrar til kvalitetsutvikling, lokal tilpassing og mer valgfrihet for familiene og barna. Derfor mener jeg det er viktig at det er mulig å etablere nye barnehager også i tida framover.

Representanten viser til et sterkt fall i antall barnehageplasser i ideelle barnehager siden 2005. Våre beregninger viser at andelen barn som går i en ideell barnehage, har gått noe ned, men ikke i nærheten av så dramatisk som representanten viser til. Det finnes ikke en entydig definisjon i regelverket på hva som er en «ideell» barnehage. Regjeringa valgte å stille et åpent spørsmål i høringen om hva som kan regnes som en ideell barnehage.

Det som imidlertid er sikkert, er at jeg ikke ønsker en utvikling hvor de store konsernene vokser og de små enkeltstående barnehagene forsvinner. Små gründervirksomheter må fortsatt ha vilkår som gjør at de klarer å overleve. Innovasjon i offentlig sektor er noe vi virkelig trenger å hilse velkommen framover. Jeg er opptatt av at vi skal ha et regelverk for tilskudd og kontroll som sikrer gode og trygge barnehager, som gir foreldre valgfrihet, og som gir grunnlag for små og store barnehager med ulike typer eierstrukturer. På denne måten legger vi til rette for mangfold av eiere og stabile tilbud til barnefamiliene.

Kunnskapsdepartementet har vurdert ulike tiltak som kan tilrettelegge for at de mindre aktørene i sektoren fortsatt skal ha gode rammebetingelser. Vi vurderer fortsatt ulike løsninger som særlig tar sikte på å utjevne smådriftsulempene disse aktørene har i konkurranse med de større barnehagekjedene. Dette mener vi er viktig for å opprettholde det mangfoldet vi har i dagens sektor. Jeg kommer til å komme tilbake til Stortinget med eventuelle forslag om regelverksendringer knyttet til dette.

Jeg er opptatt av at vi skal se eventuelle endringer i sammenheng og lage et regelverk som fungerer som helhet, og som står seg over tid. Med dette arbeidet følger vi opp åtte ulike anmodningsvedtak fra Stortinget som gjelder utvikling av regelverket for private barnehager.

Avslutningsvis vil jeg framheve at det ikke er ønskelig at eventuelle endringer i regelverket skal gripe inn i kommunenes mulighet til å styre og utvikle barnehagetilbudet ut fra lokale ønsker og prioriteringer. Samtidig er ikke en rekommunalisering av barnehagene veien å gå.

Bjørnar Moxnes (R) [13:45:31]: Takk til statsråden for svarinnlegget. Rundt årtusenskiftet mente den daværende sentrumsregjeringen, bestående av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, at man ikke skulle gi statstilskudd til kommersielle barnehager. I stortingsmeldingen Barnehage til beste for barn og foreldre, som ble lagt fram av Bondevik I-regjeringen, skrev de:

«For å unngå å gje offentlig støtte til barnehageeigarar som driv med sikte på størst mogleg forteneste, vil Regjeringa arbeide vidare med ei endring som tek sikte på å hindre at dei får statstilskot (...).»

Når Rødt i dag står for det samme standpunktet som var god sentrumspolitikkk for 20 år siden, er vi tilsynelatende ytterliggående. Men det er ikke ytterliggående å mene at velferdspenger bevilget til velferd skal gå til det formålet, ikke til å bygge opp svære milliardformuer for de få.

Jeg minner om at det er en forskjell, en grunnleggende forskjell, på å være en treåring i en barnehage, en sårbar ungdom i barnevernet, en pleietrengende 80-åring på sykehjem og det å være kunde i en butikk i et marked. Smårollingene i barnehagen, barnevernsbarna og pleietrengende eldre er sårbare brukere av komplekse velferdstjenester, de er ikke kunder i en butikk. De kan ikke ivareta egne interesser og stille krav til kvalitet slik som man gjør når man kjøper seg en ny iPhone eller nye sko. De er utlevert til andres makt, andres prioriteringer og beslutninger på en helt annen måte enn vi er som kunder i et kommersielt marked. Og da blir spørsmålet: Bør det kommersielle profittmotiveet få påvirke rammene for det tillitsbaserte møtet mellom sårbare brukere og systemet som skal ivareta dem? Der er vårt svar det samme som Venstre svarte i 2000, nemlig nei. Vi vil ikke slippe inn profittmotiveet i dette møtet. Det finnes rammer for og grenser for å tillate profittmaksimering fra svære, kommersielle milliardkonserner.

Det som statsråden spøkefullt omtaler som «konspirasjonsteoriene rundt barnehagedriften», handler vel om at Rødt er så sprø at vi tror at når milliardærer investerer i barnehager, er det ikke bare fordi de vil barnas beste, men kanskje fordi de vil hente ut svære summer i privat profitt fra driften. Det sier de jo selv også. Espirakjeden skrev det i en høringsuttalelse til et rød-grønt lovforslag, at de investerer i en bedrift eller en sektor – her barnehager – fordi «de tror de kan få en merverdi til investeringen som overstiger ordinær bankrente».

Dette er kapitalistisk logikk – ikke noen konspirasjon. Det bør også statsråden forstå.

Statsråd Trine Skei Grande [13:48:52]: Jeg tror ikke jeg har brukt ordet «ytterliggående». Det hender nok at

jeg bruker ordet «sosialist», men jeg mener ikke nødvendigvis at sosialismen i all sin opptreden er ytterliggående. Det har jeg ikke noe grunnlag for å mene. Det jeg er uenig med representanten om, er mye av det tallgrunnlaget som ligger i Rødts rapport. Kunnskapsdepartementet har bestilt ti rapporter med ulikt fakta-grunnlag. I tillegg har vi fått noen motrapporter som er bestilt for å få andre perspektiver. Alle disse er åpne, og Rødt kan få tilgang til dem for å korrigere det bildet som er her.

Noen ganger bygger det offentlige ut tjenestene fra A til Å. Det gjorde dette landet med den første store reformen Venstre gjennomførte da vi fikk makta i dette landet, nemlig den store skolereformen. Da bygde vi ut en offentlig skole som skulle være for absolutt alle. Det gjorde staten sjøl. Det var staten som gjorde den jobben. Da vi skulle bygge ut barnehagene, ble det inngått det en allianse i dette rommet fra SV til Fremskrittspartiet, der man ba de private være med på den dugnaden det var. Derfor er 50 pst. av alle barnehagene basert på investeringer som privatpersoner har brukt livet sitt på å bygge opp, brukt både sine formuer og sin arbeidsinnsats. Det er klart at politikken blir annerledes da enn om staten hadde foretatt det. Derfor er Venstre for et profittforbud i skolen, som er bygd opp av det offentlige, men man kan ikke be folk om å bruke sin arbeidskraft og sine private penger på å bygge ut et tjenestetilbud for å så å fortelle dem at vi har tenkt å ta fra dem handlingsrommet i dette.

Så er vi veldig uenige om måten vi styrer pengebruken på. En av de tingene vi har gjort, er at vi har innført en bemanningsnorm. Tall vi fikk for to dager siden, viser at det har vært en stor suksess. Jeg mener at vi må styre barnehagene gjennom de kvalitetskravene som vi stiller: Ansatte skal behandles ordentlig, barna skal behandles ordentlig, og vi skal sørge for at det er fagfolk som hjelper barna. Dette er en virkningsfull måte å styre på. Over 90 pst. – 92 pst. – av foreldrene syns at tilbudet er kjempebra. Det betyr at vi har funnet de mekanismene som gjør at vi klarer å bringe pengene til barna.

Hadde det funnes slike overskuddstall som det Rødt presenterer her i dag, tror jeg barnehagesektoren hadde sett ganske annerledes ut. Jeg besøker mange barnehager, også mange private, som driver akkurat på «edgen», og som ikke vet hvordan de skal få neste måned til å henge sammen. Jeg syns vi skal heie på de barnehagene i stedet for å kritisere dem som tilhører den lille gruppen det her er snakk om.

Presidenten: Stortinget vil nå ta en pause i debatten for å gå til votering. Vi fortsetter debatten etter voteringen.

Votering

Tone Wilhelmsen Trøen gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er nå klar til å votere over de gjenstående sakene på tirsdagens kart, sakene nr. 7 og 8, samt over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 7, debattert 25. februar 2020

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Heidi Greni og Kjersti Toppe om tiltak for å sikre pasienter trygg utskrivning og verdig transport fra sykehus (Innst. 156 S (2019-2020), jf. Dokument 8:180 S (2018-2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fem forslag. Det er forslagene nr. 1–5, fra Ingvald Kjerkol på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Nasjonal helse- og sykehusplan (Meld. St. 11 (2015–2016)) og øke sengekapasiteten ved norske sykehus for å møte eldre pasienters behov.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest gjennomføre en evaluering av utskrivningspraksisen på offentlige sykehus etter innføring av samhandlingsreformen, fremme konkrete tiltak for å sikre alle pasienter trygg utskrivning og verdig transport fra sykehus, og informere Stortinget på egnet vis og senest i statsbudsjettet for 2021.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom oppdragsdokument eller på annen måte sørge for at nattransporter ikke skal forekomme, med mindre pasienten ønsker det selv, eller det er helt spesielle forhold som ligger til grunn for det.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom oppdragsdokument eller på annen måte sikre at pasienter, pårørende og kommunehelsetjenesten gis reell medvirkning ved utskrivning av pasienter fra sykehus.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at helseforetakene følger opp spesialisthelsetjenestens krav om å oppnevne koordinator og gi tilbud om indivi-

duell plan til alle pasienter med behov for langvarige og koordinerte tjenester.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Venstre har varslet støtte til innstillingen. Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:180 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Heidi Greni og Kjersti Toppe om tiltak for å sikre pasienter trygg utskrivning og verdig transport fra sykehus – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.20)

Votering i sak nr. 8, debattert 25. februar 2020

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Per Olaf Lundteigen, Liv Signe Navarsete og Kjersti Toppe om en ny og moderne pårørendepolitikk (Innst. 155 S (2019–2020), jf. Dokument 8:181 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Tellef Inge Mørland på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 3 og 4, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslagene nr. 3 og 4 fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for økonomiske rammer som sikrer en reell styrking av omsorgsstøtnadsordningen i kommunene, og innføre nasjonale retningslinjer for tildeling og utmåling av omsorgsstønads.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle hjemmeboende brukere/pasienter med særlige omsorgsbehov og deres pårørende får tilbud om en samarbeidsavtale som kan sørge for et forutsigbart

samarbeid og dialog med helsetjenesten, som ivaretar pårørendes behov for og rettigheter til avlastning, opplæring, fridager, veiledning og tiltak for å ivareta egen helse, og lignende.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:181 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Per Olaf Lundteigen, Liv Signe Navarsete og Kjersti Toppe om en ny og moderne pårørendepolitikk – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en nasjonal opptrappingsplan for utbygging av dagaktivitetsplasser og korttidsopphold, også for å sikre avlastning og trygghet for de pårørende.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget om å bedre pårørendes permisjonsmuligheter i arbeidslivet for å sikre likestilling og muligheten til å kombinere arbeid og omsorg, jf. Kaasa-utvalgets forslag.»

Venstre har varslet støtte til innstillingen.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV ble innstillingen bifalt med 54 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.13)

Presidenten: Før Stortinget går til votering over dagens kart, gjør presidenten oppmerksom på at sak nr. 12, Referat, behandles rett etter voteringen.

Votering i sak nr. 1, debattert 27. februar 2020

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endring av bestemmelser om sikkerhetslovens anvendelse for Stortingets administrasjon - regulering av forholdet til sikkerhetslovens forskrifter (Innst. 165 S (2019-2020))

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

I bestemmelser om sikkerhetsloven anvendelse for Stortingets administrasjon 19. desember 2018 gjøres følgende endringer:

Ny § 1 nytt annet ledd skal lyde:

Ved håndtering av risiko og fastsettelse av et forsvarlig sikkerhetsnivå skal det tas særskilt hensyn til åpenhet om Stortingets parlamentariske virksomhet, slik at allmennhetens og medienes tilganger ikke innskrenkes mer enn nødvendig

§ 2 skal lyde:

§ 2 Unntak fra sikkerhetsloven

Følgende bestemmelser i sikkerhetsloven gjelder ikke for Stortingets administrasjon: §§ 1-3, 2-1, 2-2 og 2-5, kapittel 3, § 5-5, § 7-1 andre til sjette ledd, § 7-5, § 8-3 første ledd andre punktum, § 8-9 tredje ledd, § 9-4 andre til femte ledd, kapittel 10 og §§ 11-1, 11-2 og 11-3.»

Ny § 6 skal lyde:

§ 6 Sikkerhetslovens forskrifters anvendelse for Stortingets administrasjon

Følgende forskrifter fastsatt i medhold av lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) gjelder for Stortingets administrasjon med de de unntak og presiseringer som følger av bestemmelsene her:

- Forskrift 20. desember 2018 nr. 2053 om virksomhetens arbeid med forebyggende sikkerhet (virksomhetssikkerhetsforskriften)
- Forskrift 20. desember 2018 nr. 2054 om sikkerhetsklarering og annen klarering (klareringsforskriften)
- Forskrift 20. desember 2018 nr. 2055 om kryptosikkerhet.

Ny § 7 skal lyde:

§ 7 Unntak og presiseringer til virksomhetssikkerhetsforskriften

Følgende bestemmelser i virksomhetssikkerhetsforskriften gjelder ikke for Stortingets administrasjon: §§ 1, 18 første ledd andre punktum, 19, 61 tredje ledd andre punktum, 64 andre og tredje ledd, kapittel 14 og 15.

Beslutninger om unntak fra sikkerhetskrav etter forskriften § 20 første og tredje ledd og dispensasjon i medhold av § 54 andre ledd treffes av Stortingets presidentskap.

Informasjon utstedt i Stortingets administrasjon kan ikke omgraderes av et forvaltningsorgan i medhold av forskriften § 31 eller 33 andre ledd.

Prosedyrer ved henvendelse om innsyn etter forskriften § 33 gjelder tilsvarende for krav om innsyn etter regler om rett til innsyn i Stortingets dokumenter 16. mars 2009.

Stortingets administrasjon kan be Nasjonal sikkerhetsmyndighet om tekniske sikkerhetsundersøkelser etter forskriften § 46 tredje ledd. I slike tilfeller gjelder §§ 47 og 48 tilsvarende.

Stortingets administrasjon er godkjenningssmyndighet for skjermingsverdige informasjonssystemer etter forskriften § 51. Uttalelse fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet skal innhentes før godkjenning av informasjonssystemer omfattet av § 51 første og annet ledd. Nasjonal sikkerhetsmyndighet skal informeres om alle skjermingsverdige informasjonssystemer.

Klassifisering av skjermingsverdige objekter og infrastruktur etter forskriften § 56 gjøres av Stortingets administrasjon, jf. § 3. Skadevurdering etter forskriften § 57 andre ledd og varsel etter § 57 fjerde ledd sendes Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Stortingets administrasjon kan innenfor sitt eget ansvarsområde selv treffe beslutning om adgangsklaring, jf. § 4. Forskriften § 60 om behov for bruk av adgangsklaring gjelder så langt den passer for forberedelse av slik beslutning.

Ny § 8 skal lyde:

§ 8 Unntak og presiseringer til klareringsforskriften

Stortingets administrasjon er egen klareringsmyndighet, jf. § 5.

Stortingets administrasjon kan innenfor sitt eget ansvarsområde selv treffe vedtak om adgangsklaring etter forskriften § 15, jf. § 4.

Stortingets presidentskap kan når det er særlige behov gjøre unntak fra krav om sikkerhetsklarering etter forskriften § 27 første ledd første punktum.

II

Endringene trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2, debattert 27. februar 2020

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om grønn ny deal: mer bærekraftig fiskefôr (Innst. 147 S (2019-2020), jf. Dokument 8:150 S (2018-2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget hvor det innføres et krav om at oppdrettsnæringen skal erstatte soyaproteinene som i dag brukes i fôret, med bærekraftig fôr, innen 2028. Saken skal inneholde en tydelig definisjon av bærekraft som sikrer at det bærekraftige fôret har vesentlig lavere miljøavtrykk enn dagens soyabønner.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak om innføring av et omsetningspåbud for bærekraftig fiskefôr for oppdrettsnæringen, hvor man starter lavt, med en opptrappingsplan som gradvis økes opp til 100 pst. bærekraftig fôr innen 2035. Saken skal inneholde en tydelig definisjon av bærekraft som sikrer at det bærekraftige fôret har vesentlig lavere miljøavtrykk enn dagens soyabønner.»

Det votes over alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:150 S (2018-2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om grønn ny deal: mer bærekraftig fiskefôr – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 90 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.36)

Votering i sak nr. 3, debattert 27. februar 2020

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken, Karin Andersen og Arne Nævra

om framtidens oppdrettsnæring (Innst. 159 S (2019-2020), jf. Dokument 8:185 S (2018-2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 20 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Cecilie Myrseth på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 2-20, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at innen 2020 skal all oppdrettslaks dobbeltmerkes på en måte som gjør at rømt fisk enkelt kan identifiseres og spores.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.20)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2-6 og 8-20, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge om tildelingen av oppdrettstillatelser, slik at prisen på vekst reduseres kraftig og man heller innfører krav om null lus, null rømming og null ressurser på avveie for å kunne få tillatelse til ny eller økt produksjon. Alle nye tillatelser skal gå til anlegg som gjør nytte av slammet fra anlegget.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stramme inn praksis ved kontroll av oppfyllelse av oppdrettstillatelser, slik at tillatelser kan trekkes inn dersom miljøkravene brytes.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette seg et mål om at alt slam fra oppdrettsanlegg skal samles opp fra og med 2023, samt gjennomføre en utredning for å undersøke hvordan dette kan skje. Utredningen bør se på både gjødselproduksjon og biogassproduksjon.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak som kan etablere og finansiere en infrastruktur for biogassproduksjon over hele landet og gjøre biogassproduksjonen lønnsom.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en gjennomgang av trafikklyssystemet for å belyse om

systemet er miljømessig forsvarlig og i tråd med eksisterende miljølovgivning.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle oppdrettsaktivitet i nasjonale laksefjorder, hvor aktører som må flytte, får forrang på nye lokaliteter utenfor laksefjordene.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om at alle norske oppdrettsanlegg skal være rømningsfrie fra og med 2026, samt snarest gjennomføre en utredning for å undersøke hvordan dette kan skje.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse bruk av termisk avlusing og andre metoder for avlusing som utfordrer dyrevelferden, fram til det er dokumentert at metodene kan brukes uten å påføre fisken vesentlig lidelse eller øke dødeligheten på oppdrettsfisk og rensefisk.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at utprøving av avlusingsmetoder defineres som dyreforsøk etter forskrift om bruk av dyr i forsøk, og følgelig bare gjennomføres etter tillatelse fra Mattilsynet.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille miljøkvalitetsstandarder for havbunnen under oppdrettsanlegg som er minst på nivå med miljøkravene i sammenlignbare land.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse bruken av kitinsyntesehemmere i oppdrettsnæringen.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak for å hindre lekkasje ut i sjøen fra kobber som brukes ved norske oppdrettsanlegg.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forby bruk av stoffet ethoxyquin i produksjon av norsk oppdrettsfisk.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere nasjonale mål for fosforgjenvinning og utrede virkemidler for å styrke markedet for sekundært fosfor.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge fram en plan for hvordan oppdrettsnæringen kan redusere sine CO₂-utslipp vesentlig de neste ti årene.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Mattilsynets sanksjonsmuligheter overfor oppdrettsproduksjon som ikke er i tråd med krav til dyrevelferd og miljø.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre konsesjonsstans inntil vesentlig flere indikatorer (derunder rensefiskens dyrevelferd) enn lakselusfaktoren er inkludert i trafikklyssystemet.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede løsninger for bedre dyrevelferd hos rensefisk. Produsenter som ikke har redusert dødeligheten til et akseptabelt nivå i henhold til dyrevelferdsloven innen 2025, skal sanksjoneres med nedtrekk i produksjon (maksimalt tillatt biomasse). Gjentatte brudd på dyrevelferdsloven vil føre til bransjenekt.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil støtte forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.40)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om rammevilkår og bærekraft i oppdrettsnæringen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.15)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:185 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken, Karin Andersen og Arne Nævra om framtidens oppdrettsnæring – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 53 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.58)

Votering i sak nr. 4, debattert 27. februar 2020

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om regulering av hundeoppdrett (Innst. 157 S (2019-2020), jf. Dokument 8:177 S (2018-2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 2–4, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 2–4 fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og opprette en registreringsordning for alle aktører som driver med oppdrett av hund, katt og kanin med kommerisielle formål.»

Presidenten gjør oppmerksom på at forslag nr. 3 under debatten ble endret og nå har følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle relevante slektskapsdata om hunder, katter og kaniner fra veterinærbesøk registreres i en database, at dataene kommer dyrene til gode i avlen, og at Mattilsynet benytter seg av databasen i sitt tilsyn.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes stamtavler for rase- og blandingshunder til bruk i hundeoppdrett.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om regulering av hundeavl som ivaretar dyrevelferden, ved å kreve sertifisering for oppdrettere med to eller flere valpekull per år.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 71 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.13)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:177 S (2018-2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om regulering av hundeoppdrett – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 61 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.41)

Votering i sak nr. 5, debattert 27. februar 2020

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Fasteraune og Marit Knutsdatter Strand om å styrke fjellandbruket og videreutvikle forskningsstasjonen Løken i Valdres (Innst. 154 S (2019-2020), jf. Dokument 8:183 S (2018-2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Marit Knutsdatter Strand på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2 fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle de markedsmulighetene fjellandbruket har gjennom å utnytte gras-, utmarks- og beiteressursene og gjennom landbruks- og naturbaserte opplevelser, ved å legge til rette for å etablere et nasjonalt senter for fjellandbruk.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.32)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:183 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Fasteraune og Marit Knutsdatter Strand om å styrke fjellandbruket og videreutvikle forskningsstasjonen Løken i Valdres – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre videreutvikling av forskningsstasjonen Løken i Valdres for forskning og utvikling for fjellandbruket.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 53 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.09)

Votering i sak nr. 6, debattert 27. februar 2020

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om styrket dyrevelferd (Innst. 153 S (2019–2020), jf. Dokument 8:10 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Arne Nævra på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 3 fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

- «1. Stortinget ber regjeringen endre navn på tilsynet fra Mattilsynet til Mat- og dyretilsynet.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at Mattilsynet i sin årsrapport også legger fram funn fra tilsyn med dyrevelferd på dyretransporter og i slakterier.
3. Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt nærheten i arbeidsfellesskapet i kjøttkontrollen mellom Mattilsynets ansatte og øvrige ansatte hindrer Mat-

tilsynets selvstendige rolle i å sikre dyrevelferden under driving av slaktedyr og oppstalling av dyr på slakterifjøs. I dette arbeidet bør det utredes ordninger for rullering av kjøttkontrollens veterinærer. Formålet er å sikre at dyrevelferden prioriteres høyt ved interessekonflikter på slakteriene.

- 4.S. Stortinget ber regjeringen sørge for at Mattilsynet utarbeider felles verktøy, systemer og rutiner for å avdekke de dyreholdene som har størst risiko for brudd på dyrevelferdsloven, og som gjør det mulig å rapportere nødvendig styringsinformasjon på en effektiv måte.
5. Stortinget ber regjeringen forsikre seg om at Mattilsynet gjennom veiledende retningslinjer og eksempler klargjør når ulike virkemidler etter en konkret vurdering skal tas i bruk, og utarbeider en veiledende tidslinje for opptrapping av strengere virkemidler.
6. Stortinget ber regjeringen utrede hvor utbredt trusler, sjikane og press mot Mattilsynets inspektører er og gjennomføre tiltak for å sikre de ansattes trygghet i sitt arbeid.
7. Stortinget ber regjeringen utrede et merkesystem for god dyrevelferd på norske landbruksprodukter. Dette utredningsarbeidet bør skje i samarbeid med landbruksorganisasjonene, dyrevernorganisasjonene og veterinærfaglige miljø.
8. Stortinget ber regjeringen gjennomgå minstekravene til levemiljøet for griser, med sikte på å innføre strengere krav til levemiljøet som i større grad gir grisene mulighet til å utøve sine naturlige og artstypiske behov.
9. Stortinget ber regjeringen spesifisere i regelverket hva slags fysisk håndtering av husdyr i landbruket som ikke er tillatt.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt var varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for at Mattilsynets uanmeldte tilsyn ikke varsles på forhånd, for å få et mer reelt inntrykk av tilstanden for dyrene.
2. Stortinget ber regjeringen gå kritisk gjennom Mattilsynets bruk av varslede og uvarslede tilsyn og gjøre en vurdering av om dagens praksis fungerer godt nok til å sikre at uakseptabelt dyrehold avdekkes.

3. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan tilsyns-rutinene kan forbedres for i større grad å kunne avdekke vold mot dyr, dårlige holdninger til dyrevelferd og juksing med journalføring.
4. Stortinget ber regjeringen innføre frister for hvor lang tid det kan gå fra et pålegg om å utbedre alvorlige avvik til et nytt tilsynsbesøk gjennomføres.»
Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Voteringsstavlene viste at det var avgitt 61 stemmer mot og 37 stemmer for forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.
(Voteringsutskrift kl. 14.12.23)

Presidenten: – Siden det er flere stemmer som ikke er blitt registrert i systemet, må vi ta voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 37 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.13.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2020 komme til Stortinget med en vurdering av funnene i den eksterne granskingen av Mattilsynet og en plan for hvordan disse funnene er tenkt fulgt opp.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.13.44)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:10 S (2019–2020) – Representantfor-slag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Torgeir Knag Fylkesnes og Lars Haltbrekken om styrket dyrevelferd – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 53 mot 49 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.14.27)

Votering i sak nr. 7, debattert 27. februar 2020

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 210/2019 av 27. september 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2017/625 om offentlig kontroll og annen offentlig virksomhet som gjennomføres for å sikre anvendelsen av næringsmiddel- og forvarerregelverket samt regler for dyrs helse og velferd, plantehelse og plantevernmidler (kontrollforordningen) (Innst. 164 S (2019-2020), jf. Prop. 7 S (2019-2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 210/2019 av 27. september 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2017/625 om offentlig kontroll og annen offentlig virksomhet som gjennomføres for å sikre anvendelsen av næringsmiddel- og forvarerregelverket samt regler for dyrs helse og velferd, plantehelse og plantevernmidler (kontrollforordningen).

Presidenten: Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 75 mot 16 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.14.57)

Votering i sak nr. 8, debattert 27. februar 2020

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om informasjonstilgang mv. for Kommisjonen som skal granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner (Sannhets- og forsonings-kommisjonen) (Innst. 144 L (2019-2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om informasjonstilgang mv. for Kommisjonen for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner

§ 1. Formålet med loven

Formålet med loven er å gi kommisjonen oppnevnt av Stortinget 14. juni 2018 for å granske fornorskingspolitikk og urett overfor samer, kvener og norskfinner (Sannhets- og forsoningskommisjonen), tilgang på opplysninger som er nødvendige for å få utført sitt arbeid i henhold til mandatet.

§ 2. Opplysninger til kommisjonen

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt gi kommisjonen opplysninger som er nødvendige for kommisjonens arbeid.

§ 3. Behandling av personopplysninger

Kommisjonen kan behandle personopplysninger som er nødvendige for formålet med kommisjonens arbeid uten at det foreligger samtykke fra de personer opplysningene gjelder, også personopplysninger som nevnt i personopplysningsloven § 1, jf. personvernforordningen artikkel 9 og artikkel 10.

§ 4. Taushetsplikt

Medlemmene av kommisjonen og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for kommisjonen, har taushetsplikt etter reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 f, likevel slik at taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet, og etter at kommisjonen har avsluttet sin virksomhet, og først bortfaller etter 100 år.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde.

§ 5 Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i senere straffesak eller sivil sak.

Opplysninger som kommisjonen har mottatt i medhold av § 2, kan ikke benyttes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak.

§ 6. Kassering av dokumenter

Materiale som ikke skal avleveres til Arkivverket, skal kasseres når kommisjonen har avsluttet sitt arbeid.

§ 7. Ikrafttredelse mv.

Loven trer i kraft straks. §§ 1 til 3 oppheves når kommisjonen har levert sin rapport.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 12 [14:15:50]

Referat

1. (177) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Terje Halleland og Jon Georg Dale om en effektiv forvaltning av ulvebestanden i tråd med bestandsmålet (Dokument 8:77 S (2019-2020))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for næringskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
2. (178) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Liv Signe Navarsete, Sandra Borch og Bengt Fasteraune om bedre flytilbud på kortbanenettet (Dokument 8:74 S (2019-2020))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for finanskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Man fortsatte behandlingen av

Sak nr. 9 [14:16:24]

Interpellasjon fra representanten Bjørnar Moxnes til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Statsråden uttalte i 2017: «Det er all grunn til å si at åpningen for velferdsinnovatører på barnehagefeltet har vært en suksess». En BDO-rapport bestilt av regjeringen viser at eiernes oppsamlede fortjeneste steg fra 250 mill. kroner i 2007 til 4 mrd. kroner i 2016. Rapporten konkluderer med at markedet for private barnehager fungerer så dårlig at det er til stor fordel for de største aktørene. Da rapporten ble publisert, sa tidligere kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner: «Overskuddene i de private barnehagene gjør at vi må se på regelverket på nytt. Dagens regelverk er utdatert». Mens kommersielle

konsern vokser seg stadig større, skvises de ideelle ut av barnehagesektoren i raskt tempo. Siden 2005 har det ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå blitt 58 000 flere kommersielle barnehageplasser, mens 19 000 ideelle barnehageplasser er lagt ned.

Hva vil statsråden gjøre for å stanse kommersialiseringen av barnehagesektoren?»?

Presidenten: Interpellasjonsdebatten fortsetter, og første taler er Mathilde Tybring-Gjedde.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:16:42]: Jeg vil begynne med å si at det er flott å se at representanten Moxnes ønsker å debattere private barnehager i denne sal, for da representanten Melby for et år siden hadde en interpellasjon om kvalitet i norske barnehager, var ikke representanten Moxnes til stede. Jeg kunne likevel ønsket meg at denne debatten ikke bare hadde handlet om profitt, men faktisk også om skillet mellom gode og dårlige barnehager, uavhengig av eieform, og hvordan vi kan heve kvaliteten på tilbudet i barnehagene.

Det norske velferdssamfunnet er bygget opp ved at små og store bedrifter har samarbeidet med det offentlige og løst viktige samfunnsoppgaver. Barnehagesektoren er et fantastisk eksempel på dette. Vi har fått full barnehagedekning og større valgfrihet for foreldre. Vi har naturbarnehager, friluftsbarnhager og realfagsbarnehager. Foreldre og ansatte er fornøyd – de er faktisk mer fornøyd med mange av de private barnehagene. Det koster ikke én krone mer med private barnehager enn kommunale. Vi stiller krav til antall ansatte og antall pedagoger, og sykefraværet er konsekvent lavere i de private barnehagene.

Vi hadde ikke fått dette dersom man ikke hadde vært pragmatiske på begynnelsen av 2000-tallet og sikret at også private mennesker kan investere sin tid, sin energi og sine penger i å starte barnehager. Det skulle egentlig bare mangle at ikke de, som har investert sin tid og tatt ganske stor risiko – for sannheten er at én av tre private barnehager går med underskudd – også har mulighet til å tjene noe dersom de lykkes.

Vi vet at barnehagesektoren er i endring. Det er vanskeligere å drive mindre barnehager. Enkeltstående barnehager har ikke de samme stordriftsfordelene som de større aktørene. Men «de større aktørene» er ikke bare de store barnehagekonsernene. De større aktørene er også kommunen. Det Moxnes unnlater å nevne, er at også kommunen har stordriftsfordeler, og det mange av de små barnehagene forteller, er nettopp at tilskuddet de får per barn, er for lavt fordi kommunen også unnlater å ta med enkelte utgifter i beregningen. Det gjør det også vanskeligere å være en ildsjel og drive enkeltstående barnehager over tid.

Dersom Moxnes hadde fått sin vilje og kuttet f.eks. drastisk i pensjonstilskuddet over natten, hadde det tatt knekken på mange private, små, enkeltstående barnehager – også ideelle – som i dag sliter med å holde hodet over vannet.

Sannheten er at løsningen på dette ikke handler om å skjære alle private barnehager over en kam og sette 140 000 barnehageplasser i spill. Løsningen er å endre regelverket slik at det er mer åpenhet, stilles strenge krav til kvalitet og bedre tilsyn. Løsningen er heller ikke å la en ferdigbygget barnehage stå tom, slik man har gjort i Oslo, kun for å unngå at en privat aktør får startet barnehager.

Representanten Moxnes vinner kanskje OL-medalje i å velge ut de rapportene og de tallene som passer hans egen historiebeskrivelse. Det finnes mange rapporter som tilbakeviser en del av disse tallene. Det finnes veldig mye i disse rapportene som er mer nyansert enn det Moxnes framfører her – i tillegg til at det er veldig mange enkelttekstempler som dras fram, som ikke er representative for sektoren.

Sannheten er at barnehagesektoren er ikke en veldig lukrativ sektor. Én av tre barnehager går med underskudd. Sannheten er at de siste årene, etter at vi stilte krav til bemanningsnorm og skjerpet pedagognormen, har overskuddet i de private barnehagene vært veldig lite. Jeg mener, i motsetning til Moxnes, at det faktisk er ganske uheldig, for det å ha litt overskudd gjør at man kan ha en buffer i tilfelle situasjonen blir vanskelig. Jeg mener at det å gå med underskudd heller ikke er et tegn på kvalitet.

Høyre er for at pengene skal gå til å skape best mulige barnehager for barna våre, men vi får best mulige barnehager nettopp ved å ha et mangfold av aktører i sektoren, stille strenge krav til antall ansatte, antall pedagoger og anstendige arbeids- og lønnsvilkår, slik at foreldre og barn er fornøyd. Jeg tror det finnes både gode og dårlige kommunale og private aktører, og jeg tror det er en velferdsmiks som gjør det mulig for dem å lære av hverandre og strekke seg litt lenger til det beste for folk. Jeg er ikke villig til å ofre dette samspillet. Jeg er ikke villig til å ofre veldig mange ideelle og private enkeltstående barnehager for å hindre at noen private barnehager kan risikere å tjene noen penger dersom de lykkes. Den risikoen er åpenbart Bjørnar Moxnes villig til å ta.

Roy Steffensen (FrP) [14:21:23]: Jeg registrerer at det var en liten uenighet mellom interpellant og statsråd om hva interpellanten skal bli kalt – om det var ytterliggående, eller om det var sosialist. Jeg vil minne om at Rødts landsmøte vedtok at de skal forbli kommunister, så det rette er vel å kalle interpellanten for kommunist. Da er det kanskje ikke så rart at han fortsetter sin kamp

mot private velferdsleverandører, og at det i dag er kampen mot private barnehager som står på agendaen.

Fremskrittspartiet er tilhenger av private krefter i barnehagesektoren. Samarbeidet mellom stat, kommune og private barnehager er en svært vellykket velferdsreform. Private barnehager har vært, er og skal være viktige for å sikre det aller viktigste for mange barnefamilier – nemlig det å skaffe nok barnehageplasser.

Det kom nettopp fram i en ny foreldreundersøkelse, som nok en gang viser det samme som undersøkelsen året før og året før og året før det igjen, at de private barnehagene skårer bedre enn de offentlige. Det gjelder på områder som hygiene, utearealer, trivsel, bemanning og leker, og f.eks. også overgangen fra barnehage til skole. Vi vet at de aller fleste private barnehager har høy kvalitet, de representerer et stort pedagogisk og innholdsmessig mangfold, de har gjennomgående lavere sykefravær, og de drives effektivt. Og så lenge private barnehager er både billigere i drift og har konsekvent mer fornøyde foreldre enn kommunale barnehager har, burde ikke spørsmålet være hvordan vi skal stanse dem. Siden de private barnehagene får nøyaktig like mye penger som de offentlige, betyr det at de offentlige bruker mer penger for å levere en tjeneste foreldrene er mindre fornøyd med. Da burde spørsmålet være: Hvordan kan vi lære av dem? Men for Moxnes og Rødt er åpenbart ikke kvalitet det viktigste – eller barnets beste, som han så fint sa i innledningen – men det viktigste er hvem som driver tjenesten.

Hvis vi skulle gått i gang med en massiv rekommunalisering av de private barnehagene, har PBL anslått at det vil koste ca. 50 mrd. kr å overta. Det er penger jeg heller ønsker skal kunne gå til andre ting.

Jeg vil ikke bruke mer tid på representanten Moxnes' kommunistiske tanker, men siden temaet private barnehager er på dagsordenen, vil jeg benytte anledningen til igjen å be ministeren – siden hun selv tok opp temaet og sa at det snart skal legges fram en ny lov om regulering av private barnehager – om å lytte til sektorens innspill, skrinlegge de punktene som har mottatt mest kritikk, som f.eks. å gjøre endringer i tilskuddet til pensjoner uten å se finansieringen av sektoren i en helhet, og selvfølgelig kravet om at hver enkelt barnehage må organiseres som et eget rettssubjekt. Dette tok Læringsverkstedet opp i sitt høringssvar – at det vil kunne koste titalls millioner kroner i økt lønnsbehandling, regnskap, terminoppgaver og revisjon. Dette er penger som heller skulle vært brukt på barna, men som de frykter vil gå til økt byråkrati.

Fremskrittspartiet er opptatt av at det fortsatt skal være mangfold av tjenester og tilbud i barnehagesektoren, og at suksessen med private barnehager skal fortsette. Men det vil være vanskelig for Fremskrittspartiet å bli

med på disse punktene, og om regjeringen ønsker flertall for sin nye lov med støtte fra Fremskrittspartiet, bør de også lytte til sektoren.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:25:17]: Vi jobber alle for at vi skal ha gode barnehager – til det beste for barna som skal være der. Nettopp for disse barna er vi ikke tjent med en debatt der vi går i skyttergravene og bruker skarpere skyts enn nødvendig. Faktum er at vi har barnehagedekning takket være halvparten private og halvparten kommunale barnehager. Barnehageforliket og private barnehager er avgjørende for dekning og utvikling i hele landet. Barnehagen er en viktig arena for inkludering og for utvikling hos barna. Det er krevende at det blir spekulert i barnehagesektoren og i velferdstjenester generelt. Derfor mener jeg det er viktig at private barnehager er forut og utfordrer elefanten i rommet. Jeg vil spørre: Hvordan kan de private bidra til å bygge opp tilliten som noen enkelte useriøse aktører har klart å svekke? Dette legger jeg til grunn for mitt innlegg videre.

Jeg mener at finansieringssystemet er en enorm utfordring både for kommunene og for den enkelte barnehage. Forskjellen i tilskudd er fortsatt 100 000 kr fra høyest til lavest i Kommune-Norge, og 50 000 barn mangler fortsatt at bemanningsnormen blir etterlevd. Regjeringen ivrer etter å komme med tiltak for å ta tak i utfordringene, men økte krav kan også gi uønsket effekt. Vi må ivareta mangfoldet og sikre de små, private mulighet til å drive. I statsbudsjettet for 2020 var Senterpartiet uenig i at man skulle kutte i midlene til bemanningsnormen. 31 kommuner har ennå ikke normen på plass, ifølge Kunnskapsdepartementet. Rommet for å søke skjønnsmidler er dessuten trangt i konkurranse med andre gode formål som søker her. Det må kuttes i drift før de skal kunne søke. Vi trenger en helhetlig utredning om finansieringen av barnehagene, ikke oppstykkede endringer og klatting.

Jeg er forundret over at Kunnskapsdepartementets prosess går på bestilling av rapporter som leder rett til forslag. Vi må ha en nøytral inngang til problemstillingene. Og det er kjempeviktig med tett dialog mellom de som blir berørt, og de som foreslår tiltakene.

Konkret til endringene: Jeg mener det viktigste spørsmålet er hva slags sektor vi vil ha. Statsråden påstår at responsen har vært positiv, men sannheten er vel at den har vært blandet. For eksempel blir det pekt på rimelig årsresultat, og det er klart at når snittet er på 4 pst., er det ikke like enkelt å skjære alle over én kam. Jeg mener at økte tilsynskrav og økt tilsynskompetanse er noe av det som må til for å ta tak i problemene.

Det blir også pekt på at barnehagen bør være et eget rettssubjekt. Da er motsvaret at revisjonsbransjen og

byråkrater er de som tjener på det. Økt rapportering til BASIL og økt transparens er en mye bedre løsning. Problemet med transaksjoner mellom selskaper vil kunne øke med dette forslaget.

Pensjonstilskuddet har også blitt trukket fram som et område for kutt, noe som også vil kunne ramme alle flatt og slå dramatisk ut. En tredjedel av de private barnehagene går med underskudd alt i dag, og det er flere som har pekt på at funnene i Telemarksforskings rapport var for tynne. Da Kunnskapsdepartementet delte ut tilskuddet i 2014–2015, sa de selv at høye pensjonstilskudd skulle ses i sammenheng med lave kapitaltilskudd. I sum vil endringene kunne ramme dem vi nettopp ønsker å beholde. Allerede er skredet av nedleggelser i gang. De små private og ideelle er de som forsvinner først.

Når det kommer til lokalt versus nasjonalt tilsyn, mener Senterpartiet at dette bør være hos dem som er nærmest dem som blir berørt – at det bør være hos kommunene. Det trodde jeg Venstre var enig i. Det er for mange ubesvarte spørsmål om hvordan dette skal organiseres. Om de ansatte i Ålesund skal nå over hele landet, må de vel også kunne få innspill fra det lokale tilsynet. Da mener Senterpartiet at midler til det nasjonale ikke kan gå ut over midler til det lokale.

Konfliktnivået må ned, dialogen må opp, og vi må sørge for tidlig innsats og kvalitet i barnehagene over hele landet.

Mona Fagerås (SV) [14:30:23]: Representanten Moxnes listet opp barnehageeiere som har beriket seg på barnehagedrift. Eksemplene på hvordan det er mulig å ta ut store overskudd, er dessverre mange. Kompliserte eierskapsstrukturer er én av måtene dette gjøres på.

Jeg har lyst til å komme med ett eksempel, og dette er ikke en konspirasjonsteori. Nylig ble Månestråle barnehage på Frogner i Oslo dømt, og den må tilbakebetale 1,7 mill. kr til Oslo kommune etter at tilsynene utført av Oslo kommune har avdekket bl.a. at eier har tatt ut altfor høy lønn, at det har vært ledersamlinger i europeiske byer som har vært preget av spa og turisme, uten noe særlig faglig innhold. Dessverre har ikke alle kommuner råd til å drive et slikt tilsyn, og svært få barnehager har hatt denne typen tilsyn. Etter denne dommen mot Månestråle barnehage har Utdanningsnytt avdekket at det er barnehageselskapet som skal dekke kravet på 1,7 mill. kr. Dette blir en ond spiral. Igjen ser vi at det er barna i barnehagen som må betale prisen for at det tas ut profitt i norske barnehager.

Dette er altså ett eksempel som viser hvorfor det bør bli ulovlig å ta ut profitt fra barnehagene, noe som SV har foreslått flere ganger i Stortinget, men det har blitt

stemt ned av regjeringspartiene. Da hadde vi ikke trengt å bruke masse tid og penger på å gå de kommersielle eierne i sømmene, og vi kunne brukt disse ressursene på barnehagebarna i stedet. Men så lenge stortingsflertallet tillater at dette får fortsette, at det tas ut mye profitt i enkelte barnehager – som vi har svært mange eksempler på – må en altså drive et dyrt tilsyn i en mye større skala enn det legges opp til fra regjeringens side.

Slik vi i SV ser det, går hver eneste krone som tas ut av barnehagen og over til privat formue og forbruk, ut over kvaliteten som tilbys barn og foreldre i norske barnehager. Barnehagelærere, fagarbeidere og andre ansatte er den viktigste ressursen for at barna i barnehagen skal bli godt ivaretatt, og derfor mener SV at økonomien til både de kommunale og de private barnehagene må styrkes. Blant annet ble ikke bemanningsnormen i barnehagen finansiert av regjeringen med én krone, men det ble overlatt til kommunene å finne penger til den. Vi må sikre at hver eneste krone som staten bevilger, skal brukes til det de skal, og ikke til privat profitt. Vi kan faktisk ikke, fra Stortingets side, sitte og se på dette sløseriet av offentlige velferdskroner lenger.

SV har store vyer for norske barnehager, og da må barna settes i sentrum. SVs krav er selvsagt at bemanningsnormen skal oppfylles, at minimum 50 pst. av de ansatte i barnehagen skal ha barnehagelærerutdanning, og at minimum 25 pst. av assistentene skal ha relevant fagbrev for arbeid. Vi sier også at det skal settes inn vikar ved fravær, slik at barna får det tilbudet som rammeplanen sier de skal få, og at ting ikke går ut på grunn av de voksnes fravær.

Ministeren var i sitt innlegg inne på viktigheten av mangfold i barnehagene. Utviklingen vi ser, er dessverre mindre mangfold og en regjering som ikke løfter en eneste finger for å gjøre noe med det mindre mangfoldet vi får når stadig flere norske barnehager blir kjøpt opp av de fire største barnehagekonsernene. Da tror jeg dessverre det må strammes mye mer til enn det synes som den nye ministeren er villig til å gjøre.

Guri Melby (V) [14:35:34]: I dag tidlig hørte jeg på Politisk kvarter mens jeg pakket barnehagesekkene til ungene mine, og jeg lurte litt på om jeg burde ha dårlig samvittighet for at jeg straks skulle i vei og levere dem til en velferdsprofitør med sugerør ned i statskassa, som representanten Moxnes snakket om. Men da jeg kom til barnehagen, var mitt anfall av dårlig samvittighet borte, for da ble ungene mine møtt av både kloke og varme ansatte som tok godt imot dem, og jeg vet at de har det veldig bra der hver eneste dag.

Jeg synes det er synd at vi nok en gang skal starte en debatt om barnehager som bare handler om eierskap og ideologi istedenfor at den handler om det som er aller

viktigst, nemlig hvordan ungene våre har det hver eneste dag, og hva som skal til for at de trives og utvikler seg. Representanten Moxnes snakker om at pengene skal komme ungene til gode, men han sier egentlig ingenting om hva det handler om, han snakker bare om eierskap. Det viktigste for Venstre er at vi har et godt og tilgjengelig barnehagetilbud for alle. Gode barnehager er helt avgjørende for at vi skal lykkes med tidlig innsats, og det er også med på å sikre alle barn frihet og like muligheter senere i livet.

Vi har prioritert, i barnehagedebatten, å sørge for at unger fra familier med dårlig råd også skal få gå i barnehage. Vi har innført ordningen med gratis kjernetid for å gi dem en bedre start på livet og for å ruste dem bedre for skolen. Vi har også vært med på å innføre en bemanningsnorm og sikret både høy voksentetthet og høy pedagogtetthet. Nå er vi snart i mål, og vi fikk nå høre fra statsråden at mer enn ni av ti barnehager i fjor oppfylte bemanningsnormen. Det betyr at det er enda flere unger som møter flere voksne, og dyktige og kompetente voksne, hver eneste dag. Det er jo det som teller i barnehagedebatten.

Vi trenger de private barnehagene. Rød-grønn side gjorde jo selv en stor jobb med å ta dem inn i varmen den gangen vi skulle oppnå full barnehagedekning, og for det fortjener ikke disse barnehagene en trussel om å bli fratatt næringsgrunnlaget. I 2011 sa daværende statsråd Kristin Halvorsen: Det er etablerere av barnehager som har lagt ned en stor innsats og mange timer uten å ta ut lønn for alt, men de har også kanskje investert private midler, og det vil være urimelig ikke å tillate at disse skal kunne ta ut et utbytte.

I Venstre sier vi at bedre er alltid mulig. Vi må være positive til endringer og justere regelverk og finansiering til tida vi lever i, og vi skal slett ikke være naive. Vi må ha et regelverk som sørger for at det ikke er mulig å ta ut urimelige utbytter, og det gjør også Venstre og regjeringen. Men å starte en heksejakt på en hel sektor man har heiet fram, og som brukerne er svært fornøyd med, det mener jeg er ganske respektløst. Jeg skjønner at fokuset for Moxnes og Rødt ligger på de store eierne, men det han glemmer, er at når han snakker om dem, tar han med seg alle de små aktørene i dragsuget.

Jeg har møtt mange som føler seg stemplet som profitor, uten at de selv føler at de hører til den kategorien. I sommer besøkte jeg bl.a. Lekeslottet barnehage i Risør, som har ca. 30 barn i en gammel trevilla i idylliske omgivelser, og som gir barna et fantastisk tilbud. De opplever nå en økende skepsis, både blant foreldre og blant kommunepolitikere, fordi de er en privat barnehage, de er et AS. De er riktignok eid av samme kvinne som startet barnehagen, som også er leder der, som legger ned utallige dugnadstimer, og som også har tatt opp egne lån og tatt

egen økonomisk risiko for å sikre et godt tilbud for barn. Disse føler seg rammet av den samme kritikken som kanskje først og fremst er ment å ramme de store, og endringene i regelverk vil også ramme de små på samme måte som det rammer de store.

Venstre mener at fokuset i debatten må handle om hva som gjør at ungene våre får et best mulig barnehagetilbud. Jeg kan være med på mange diskusjoner om hva slags kriterier vi skal ha, og hva slags kvalitetskrav vi skal stille. Jeg mener at det er det viktigste – ikke bare å fokusere på hvem som eier barnehagene. Vi skal selvsagt ta de utfordringene som fins, på alvor, og jeg er veldig glad for at regjeringen har varslet grep for å sørge for at man ikke skal ta urimelig utbytte. Det er også veldig viktig at vi får et nasjonalt tilsyn som sikrer nettopp det som representanten Fagerås var inne på: Dersom vi har useriøse aktører som ikke leverer kvalitet, eller som benytter seg av offentlige midler på feil måte, skal de selvsagt tas for det, og de skal ikke få lov til å drive barnehage.

Martin Henriksen (A) [14:40:37]: Takk til interpellanten for å ha tatt opp dette temaet.

Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal ha best mulig barnehage for alle barn, uavhengig av hvor de bor, og uavhengig av hvilken barnehage de går i. Jeg mener at det overordnede når det gjelder barnehagepolitikken i Norge, er at det å investere i barnehage er noe av det lureste vi kan gjøre. Det er bra for likestillingen, det er bra for arbeidslinja og det er bra for å gi barna våre et bedre utgangspunkt for resten av livet.

Men da er det heller ikke uvesentlig hvor pengene havner. Jeg vil bare si, nå i starten av mitt innlegg, at Arbeiderpartiet gjerne diskuterer kvalitet – det gjør vi jo i alle debatter man har om kvalitet, vi fremmer forslag om det også – men når bl.a. Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet sier at man heller burde diskutere kvalitet framfor profitt, og anklager Rødt for ikke å delta i debattene om kvalitet, har jeg to ting å si: For det første ser jeg gjerne Rødt i flere debatter om kvalitet i barnehage. Det er ikke der de har vært mest aktive, for å si det sånn. Men det andre er: Slutt å bruke argumentet om kvalitet i barnehage, og at det er viktig å ta den debatten, for å skape et inntrykk av at debatten om profitt i barnehage ikke er viktig.

Det er en annen barnehagesektor i Norge i dag enn det var i 2003. Det er en annen barnehagesektor i Norge i dag enn det var i 2013. Vi ser at de store aksjeselskapene, som også gjerne er kommersielle aktører, har økt, at det er færre ideelle og små aktører i norsk barnehagesektor. Arbeiderpartiet mener det er bra å ha mangfold i barnehagesektoren. Det skal være plass til både offentlige og private, men det bør være liten eller ingen plass til profitt.

Jeg tror at de foreldrene som har barna sine i barnehage i Norge, ikke først og fremst er opptatt av om den barnehagen er offentlig eller privat. Så ærlige tror jeg vi bare skal være. De er opptatt av at barnehagen skal være god, at det er nok ansatte, og at kvaliteten er god. De er også opptatt av hvor pengene de betaler inn, og de offentlige tilskuddene, havner. Det er vanskelig for dem – og oss – som er opptatt av å ha mangfold i barnehagesektoren, å forklare og forsvare den utviklingen som har vært i norsk barnehagesektor de siste årene, der altså andelen av store kommersielle AS-er har økt. Antallet ideelle og små aktører har gått ned.

Vi ser også en stor interesse fra internasjonale oppkjøpsfond, som nå ikke bare står på terskelen til, men faktisk er i ferd med å kjøpe seg opp i norsk barnehagesektor. Dette er kortsiktige eiere. Vi skal ikke være så naive at vi tror at deres mål er langsiktig kvalitetsutvikling av barnehagesektoren, for det er det ikke. Det har de også sagt svart på hvitt. De ser det som et sted å plassere kapital. Store barnehagemeglere, som det nærmest kan kalles, har prospekter til internasjonale oppkjøpere for å vise at norsk barnehagesektor er et lukrativt sted å plassere kapitalen sin. Det gir god avkastning. Er vi interessert i at norsk barnehagesektor skal bli et spekulasjonsobjekt? Svaret på det bør åpenbart være nei, og det burde ringe noen alarmbjeller også langt inn i Høyres Hus når vi ser den utviklingen.

Denne debatten om profitt har vi hatt mange ganger i Stortinget. Partiene mener stort sett det samme nå som man har gjort før. Det vi venter på, er at regjeringa skal komme med sitt forslag til lovendringer, som forhåpentligvis kan være med og rydde opp, tette igjen og ta ned profitten. Vi har ventet sommer, høst og vinter – og håper vi ikke må vente vår og sommer igjen før vi får noe på bordet fra regjeringa.

Jeg mener at noe av det man burde gjøre i tillegg til lovendringen, er å endre finansieringen av bemanningsnormen. Når jeg hører at regjeringspartiene er bekymret for de små og de ideelle aktørene i barnehagesektoren, er noe av det første jeg tenker: Vel, hvorfor legger dere ikke pengene på bordet for å finansiere deres egen bemanningsnorm, da? Er det én bekymring vi ser fra de private, små og ideelle barnehagene, er det jo at finansieringen av bemanningsnormen gjør at når de har tært opp egenkapitalen sin, når de har brukt opp egne budsjetter, står de i fare for enten å måtte legge ned eller selge sine barnehager. Da vet vi hvem som kjøper dem opp. Akkurat nå er det ikke Bjørnar Moxnes eller Rødt – selv om jeg misliker å måtte ta ham i forsvar – som er den største trusselen mot ideelle barnehager i Norge. Det er den regjeringa som sitter, som nekter å betale regningen for sin egen bemanningsnorm.

Jeg håper regjeringa kommer med andre forslag. Jeg håper de følger opp det som Arbeiderpartiet fikk flertall for i 2018, sammen med Kristelig Folkeparti og de andre opposisjonspartiene, at man får på plass et lovmessig skille mellom kommersielle og ideelle barnehager, slik at det går an å prioritere dem, at vi får like krav til offentlige og private barnehager, at man får forkjøpsrett, og at regjeringa tar en ordentlig gjennomgang av finansieringssystemet, ikke stykkevis og delt, som vi har sett i den lov gjennomgangen de har hatt.

Bjørnar Moxnes (R) [14:46:00]: Når etter hvert seks av ti innbyggere vil ha slutt på at det kan tas privat profitt fra velferdstjenester som barnehage, eldreomsorg og barnevern, er det fordi folk har opplevd – og også blitt forholdsvis forbanna på – at penger som skulle gått til det beste for sårbare brukere av velferdstjenester, i stedet forsvinner ut av disse tjenestene.

To eksempler fra mindre barnehager: Foreldre har sett at eieren av barnehagen, hvor det spinkes og spares i tilbudet til barna, bruker barnehagepenger på å kjøpe en splitter ny Porsche til seg selv, og eiere som har kjøpt ferie- og firmaleiligheter for barnehagens penger i Torre Vieja på solkysten i Spania.

Dette er bakgrunnen for den voksende opinionen mot profitt i velferden, som går langt inn i sentrum. Et massivt flertall av Kristelig Folkepartis velgere vil ha slutt på dette. Det samme gjelder Senterpartiets, Arbeiderpartiets og SVs velgere, og ikke minst vil også Rødts velgere ha slutt på at pengene forsvinner ut av tjenestene. De skal gå til det beste for brukerne av tjenestene.

Og når Høyre sier at det ikke er så mye profitt i barnehagene, er det jo underlig at det brødrepåret som eier Norlandia, er gode for 2,8 mrd. kr hver, at eieren av Læringsverkstedet er god for 1,4 mrd. kr alene, og at et ektepar fra Sunnmøre nylig tjente 356 mill. kr på å selge barnehagene sine i Gnist til et utenlandsk oppkjøpsfond. Da skyldes ikke det teknologisk innovasjon eller verdiskaping. Nei, verdiene i selskapet er eiendommer som er fullfinansiert av innbyggerne gjennom billige lån fra Husbanken under markedsrente på 100 pst. av investeringen, og ikke minst at kommunens kapitaltilskudd har dekket alle kostnadene ved lånet. At Venstre og Høyre forveksler dette med verdiskaping, er bare litt trist. Det er ikke verdiskaping å bare flytte verdier, overføre dem, fra skattepengene til private formuer.

Det er det store flertallet ønsker en slutt på, og det er derfor Rødts standpunkt om profitt på velferd får stadig større oppslutning hos stadig flere. Man ønsker å sikre at pengene går til det beste for brukerne.

Til slutt vil jeg ha et svar fra statsråden på det som handler om den demokratiske handlefriheten lokalt. Er Skei Grande enig i at de kommunene hvor et flertall

ønsker å kunne prioritere ideelle, private barnehager foran kommersielle når det gjelder å bygge ut nye barnehager, skal få lov til å prioritere det, eller er det fortsatt forbudt for dem å skulle skille mellom kommersielle og ideelle barnehager i framtiden?

Statsråd Trine Skei Grande [14:49:21]: Til det siste spørsmålet først: Vi har hørt begrepet «ideelle» i en av de høringene vi har sendt ut for å få noen klarere definisjoner, for det er klart at Moxnes' definisjon, som er at alle som ikke er AS, er ideelle, og alle som er AS, er kommersielle, er en feil definisjon. Det er det ganske bred enighet om. Men det å finne den riktige definisjonen på dette er noe av det som er hørt, og det er vanskelig å finne en klar definisjon på det.

Så handler det om hvor langt ned man kan flytte makta, for man kan selvfølgelig flytte makt ned til kommunene, men det er også interessant å flytte makt ned til foreldrene, slik at de får bestemme hvilke barnehager som skal drives ut fra at vi nå i noen kommuner må bygge ned kommunetilbudet fordi det blir færre barn.

Så – avslutningsvis: Barnehager er en av de viktigste utdanningsinstitusjonene vi har. Vi vet at barn som går i barnehage, lykkes bedre på skolen. De har mindre frafall, og de tar høyere utdanning. Dette er en av de viktigste innsatsfaktorene vi har for å bekjempe sosial ulikhet i Norge. Det er derfor denne regjeringa har innført gratis kjernetid og nedsatt pris for dem med dårligst råd. Det er også derfor vi har sørget for en bemanningsnorm som sikrer at vi får god kvalitet på den barnehagen folk skal bruke. Og foreldre er kjempefornøyde med det tilbudet vi har. Jeg håper at vi i framtida også kan begynne å spørre barn om de er fornøyde med det tilbudet de har, slik at vi også kan måle utviklingen av det.

Da er det viktig å ha kontroll, og det er viktig å ha systemer som sørger for at kvaliteten er god framover. Det gjør vi gjennom normer, det gjør vi gjennom andre typer krav, men vi gjør det også med tilsyn, sånn som eksempelet fra Oslo, som ble vist fram her, at tilsynet kan slå ned på de barnehagene som bruker pengene feil. Det viser at systemet fungerer. Men det gjelder da kommuner som Oslo, som er så store og har så tung faglig kapasitet at de faktisk kan gjøre det.

Så til slutt: Jeg må si at det bildet som skapes her om at 140 000 barn går i barnehager der ansatte drar på spa, kjøper Porsche og ferieleiligheter, er et feil bilde. Punktum. Det er så mange der ute som står på og jobber hardt for å få til gode barnehager, og som er i en helt annen virkelighet enn det bildet som skapes fra denne talerstolen i dag. Jeg skjønner at mange av de barnehagene føler stor usikkerhet med et Senterparti som er imot alle typer innstramminger som denne regjeringa har sendt på høring, et Arbeiderparti som bare er store i retorikken,

men som ikke har noen konkrete forslag, og et SV og et Rødt som snakker som om barnehagene eies av folk som drar i Porsche på spa eller kjøper ferieleiligheter. Jeg skjønner at usikkerhet skapes i et samfunn der man ser en så sprikende opposisjon.

Presidenten: Debatten i sak nr. 9 er da omme.

Sak nr. 10 [14:52:38]

Interpellasjon fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde til kunnskaps- og integreringsministeren:

«Aftenposten hadde 8. desember 2019 og 17. januar 2020 lengre reportasjer om barn som sliter med skolevegring og alvorlig skolefravær. Det er om lag 12 000 barn som lider av skolevegring, og bak disse tallene er det mange bekymrede familier som ønsker hjelp og veiledning. I dag opplever flere foreldre at det er mangelfull kompetanse og rutiner i kommunene for å forebygge og håndtere skolevegring. Det tar for lang tid før skolen og kommunen avdekker høyt fravær, og i flere tilfeller igangsetter man uhensiktsmessige tiltak. Barn som av ulike grunner ikke klarer å dra på skolen, opplever isolasjon, lav selvfølelse og at det blir store kunnskapshull. Mindre problem og mindre fravær kan vokse seg større over tid.

Hva tenker statsråden vi bør gjøre for å følge opp elever som av ulike årsaker sliter med langtidsfravær og skolevegring i grunnskolen?»

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [14:53:40]: Skolen skal tilpasse seg elevene. Klasserommet skal være en inkluderende arena i barns oppvekst. Alle barn skal ha en venn på skolen, og de skal oppleve at læreren tror på dem, har forventninger til dem og tror at de kan mestre fagene.

Vi har en jobb å gjøre før dette blir en realitet, og jeg er derfor veldig glad for at vi får denne debatten på agendaen i dag, for rundt omkring i Norge finnes det flere tusen elever som er motiverte for skolearbeid, og som ønsker å gå på skolen, men som av emosjonelle årsaker ikke klarer det. Rundt dem er det tusenvis av foreldre som prøver å overtale dem hver morgen, kjører dem til skolen, prøver å få dem inn skoleporten, ber om hjelp og er fortvilte over at de ikke lykkes.

De siste månedene har jeg hatt mye kontakt med lærere, foreldre og ansatte i PPT om ufrivillig skolefravær. De forteller hvor store forskjeller det er på den oppfølgingen barna får mellom kommuner og mellom skoler. På Facebook-gruppen Skolevegring/ufrivillig skolefravær kan man lese tanker, refleksjoner og frustrasjoner fra dem som opplever dette på kroppen. Jeg anbefaler alle å gå inn på disse sidene og lytte til dem som opplever det.

Årsaken til ufrivillig høyt fravær er svært varierende. Vi mangler tilstrekkelig forskning om hva som utgjør hovedårsaken, men historier finnes det nok av. Det er f.eks. historien om han med høyt læringspotensial, en evnerikseksåring, som kjeder seg allerede i 1. klasse. Han får ikke en god relasjon til læreren, utagerer i frustrasjon over fellesskapet han ikke er en del av, blir tatt ut av klasserommet for å få kanskje en-til-en-tilpasset opplæring, som ofte er opplæring med lave forventninger, og med ufaglært assistent. Årene går, han lukker seg inn i seg selv, og traumer fra barneskolen gjør at han sliter mer og mer psykisk. Ved siden av står foreldre på sidelinjen.

Dette er selvfølgelig kanskje det verst tenkelige scenarioet, men det er en historie av flere. For selv om årsaken til det ufrivillige fraværet kan være ulik, er tilbagemeldingen fra dem som opplever sviktende oppfølging, ganske unison. De forteller at det er manglende kompetanse hos lærere, skoleledere, kommuner og PPT. Det kan være manglende kompetanse om hvordan man følger opp evnerike barn, hvordan man skaper et trygt og godt lærings- og skolemiljø, og manglende kompetanse om barn med nevropsykiatriske funksjonsnedsettelse som autisme, Asperger, ADHD og Tourettes.

Foreldre forteller også at det tar for lang tid før de får involvert PP-tjenesten, enten fordi det tar for lang tid fra skolen sender henvisning, til de får utarbeidet en sakkyndig vurdering, eller fordi det tar for lang tid før skolen ser faresignalene. PPT eller Statped blir ofte kontaktet først når fraværet er blitt for stort, og selv etter at de er blitt kontaktet og har lagt fram sine anbefalinger, mangler ofte skolene tilstrekkelig kompetanse og et støttesystem for å følge opp elevene med de anbefalingene som er blitt foreslått. Det er kanskje dette som er kjernen i problemet.

Fraværet starter ofte i det små og kan utvikle seg til å bli større. De elevene som på grunn av utrygghet, angst, lærevansker, mobbing – ikke minst – og fysisk og psykisk sykdom blir borte lenge fra skolen, opplever ikke bare at kunnskapshullene i fagene blir større, men at de faller utenfor det sosiale miljøet. Derfor er det helt avgjørende at skolene får rutiner på plass til å følge opp fraværet det øyeblikket det inntreffer. Da snakker jeg ikke om etter et par uker eller et halvt år; jeg snakker om det øyeblikket en elev er sporadisk borte i flere enkelttimer uten begrunnelse, det øyeblikket de er borte mer enn ti dager i semesteret, eller det øyeblikket de møter opp på skolen, men forlater skolen igjen. Dette er faresignalene.

Jeg er derfor glad for at statsråden nylig ga uttrykk for at vi trenger en nasjonal fraværstatistikk, og er spent på å høre mer om hvordan arbeidet med dette skal skje.

I Meld. St. 6 for 2019–2020, Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO, foreslår regjeringen at PPT skal jobbe mer forebyggende i

skolen, og at det skal strammes inn på bruk av ufaglærte assistenter. Dersom dette betyr at flere lærere får faglig veiledning i læringssituasjonene, og at de som jobber med barna i skolehverdagen, har mer kompetanse, vil det være et avgjørende grep som Høyre nasjonalt og lokalt har jobbet for.

Men for at dette skal lykkes, må flere ting på plass. Det må for det første stilles tydelig krav til skolen at de må oppsøke hjelp når en elev har alvorlig fravær, dersom de ikke har kompetanse til å følge opp. Skoleledere må rett og slett ta eierskap til problemet. Når det kommer til elever med tegn til skolevegring, lever dessverre vente-og-se-holdningen i norsk skole fremdeles. Ofte er avstanden fra skolen til PPT mye større enn det kilometeravstanden skulle tilsi.

Vi trenger for det andre økt kompetanse i alle ledd. Regjeringen har nylig innført et videreutdanningstilbud innenfor spesialpedagogikk. Det var svært mange lærere som søkte, men jeg håper statsråden vil se på muligheten for at flere kan få et slikt tilbud, og at også skoleledere får kompetanse i hvordan de skal følge opp elever som har behov for tilrettelagt opplæring, og skape en inkluderende kultur i skolen.

Sist, men ikke minst, er det helt nødvendig å bygge et bedre og mer tverrfaglig støttesystem på hver enkelt skole, eller – hvis ikke det lar seg gjøre – i hvert fall mellom skoler i et nettverk. I dag opplever mange foreldre at de er kateballer i systemet mellom skole, barnevern, Statped, BUP og PPT.

Jeg mener i all hovedsak at dette kan la seg gjøre dersom man tør å omorganisere tjenestene man har i kommunene – eller på tvers av noen kommuner – f.eks. PPT, til å jobbe i skolen med denne elevgruppen flere dager i uken i stedet for å være vekslende mellom kontor og skolen. Man kan også se for seg en type skolefraværsteam. I Stavanger har de forsøkt og testet ut et tverrfaglig team, og det fungerer som en støttefunksjon for skolene. Målet må uansett være at man klarer å bygge et bedre lag rundt elevene.

Vi må nok også snakke om elevsynet og holdninger til de elevene som faller utenfor vårt kanskje noe smale normalitetsbegrep i skolen. Det er flere utredninger om norsk spesialundervisning, senest NOU-en fra Nordahl-utvalget, som tyder på at norsk skole i for stor grad møter barn som faller utenfor, ved å lete etter feil hos barnet, og kanskje at man ofte forsøker å løse problemet ved å fjerne barnet fra det sosiale fellesskapet, f.eks. ved å bli sendt utenfor klasserommet, gjøre aktiviteter som gir veldig lite læring, og så opplever man at følelsen av stigmatisering øker over tid. Den løsningen er for indvidsentrert. Den tar ikke tak i det underliggende skolemiljøet.

Professor Marie-Lisbet Amundsen i spesialpedagogikk ved Universitetet i Sørøst-Norge har nylig gjennomført en studie der hun intervjuer flere foreldre. Mange opplever nettopp dette, at skolen ubevisst ofte plasserer skyld for vegringen på barnet og familien i stedet for å ha et kritisk og helhetlig perspektiv på egen skole og egen ledelse. Amundsen skriver at foresatte påpeker at det er et paradoks at når skolen framstår som utrygg for barna deres, blir de møtt med spørsmål om hva som er galt ved hjemmet.

Inkluderende skolemiljø handler selvsagt om tilrettelegging i klasserommet, i læringssituasjoner, men det handler ikke bare om det. Det handler ikke bare om å forbedre den allmennpedagogiske undervisningen, slik at flere barn som trenger tilrettelegging, kan bli inkludert. Det handler også om noe så enkelt og så vanskelig som at man har en venn i klasserommet. Gode venner styrker trivsel, det styrker selvtilit. Elever som har lengre fravær, kjenner ofte på dette. De har kanskje krav på hjemmeundervisning, men de har ikke krav på fortsatt å være en del av det sosiale miljøet dersom de er lenge borte. Som en far sa:

«Etter at min sønn ikke klarte å gå på skolen lenger, har også vennene han tidligere hadde her hjemme trukket seg tilbake.»

Faren fortalte videre at etter at sønnen kom tilbake, ville ingen

«ha ham med på gruppearbeid, og det var sårt. Han kom gråtende hjem flere ganger, og etter en tid klarte vi ikke å få ham til å gå på skolen. Situasjonen ble bare mer og mer håpløs.»

Jeg håper statsråden tar dette med seg videre i arbeidet. Skolene bør forsøke å strekke seg lenger for å sikre at også klassekamerater har kontakt med barna mens de er borte. Unge har rett til et tilpasset og inkluderende skolemiljø. Det står ingen steder at dette inkluderende skolemiljøet kun må tilrettelegges innenfor skolebygningens fire vegger.

Jeg ønsker å nevne en ting til slutt. Det skal varsles til barnevernet dersom det er grunn til å tro at det foreligger en form for omsorgsvikt som er alvorlig. Meldelikten er utrolig viktig. Offentlig ansatte skal ikke slutte å sende inn. Samtidig må vi også forstå at for mange foreldre med barn som lider av skolevegring, som har opplevd å bli varslet på, og til tross for at varselet veldig raskt blir lagt i skuffen av barnevernet, er det en ytterligere påkjenning, og det skaper også avmakt og mistro.

Mange undersøkelser viser at ungdommer som er engstelige, ofte har det bedre hjemme. Det burde også være et argument for at skolen i størst mulig grad ønsker og jobber med et godt samarbeid med hjemmet. Foreldre bør ikke oppleve det mange gjør i dag, nemlig at de mistenkeliggjøres. De er veldig ofte glad for at barnever-

net ikke setter spørsmål ved deres omsorgsevne, men de er samtidig veldig skuffet over at det ikke stilles spørsmål ved skolens ansvarsfraskrivelse.

Regjeringen har varslet at det skal innføres en plikt til å følge opp høyt fravær. Da håper jeg at kunnskapsministeren vil understreke viktigheten av et godt skole-hjem-samarbeid, at begge parter er ydmyke og viser gjensidig tillit til at man vil barnets beste.

Jeg har benyttet taletiden til å dele noen refleksjoner og tanker. Det er mange flere jeg kunne delt, for det er mange innspill og mange historier som er viktig for folk å formidle. Men jeg håper dette er innspill som statsråden vil ta med seg videre i arbeidet med stortingsmeldingen og oppfølgingen av den, men også når man nå vurderer innstramminger for kommunene i å føre oversikt over fravær.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Trine Skei Grande [15:03:50]: Tusen takk for en viktig interpellasjon.

Vi har fram til nylig visst altfor lite om elevfravær i grunnskolen. Nå har vi kunnskap som viser at fraværet er altfor høyt, og jeg er, i likhet med representanten Tybring-Gjedde, bekymret for disse elevene.

Mye fravær er ofte tegn på at noe er galt, og de som er mye borte fra skolen, går glipp av viktig faglig og sosial læring. Elever med høyt fravær i grunnskolen har i tillegg ofte høyt fravær videre i skoleløpet, noe som kan øke risikoen for at de ikke fullfører videregående. Alvorlig skolefravær har samtidig konsekvenser utover den enkelte elev – det berører i stor grad den nærmeste familien og skolen, i tillegg til støtteapparatet og kommunen.

Vi vet at trygge og inkluderende skolemiljøer fri for mobbing, god tilrettelegging og at elevene opplever faglig mestring og støtte, er en viktig universalløsning for å forebygge alle typer fravær.

Regjeringa la i fjor høst fram stortingsmeldinga Tett på, som har flere tiltak som skal bidra til tidlig innsats og inkluderende fellesskap både i barnehage, skole og SFO. Her framhever vi at arbeidet med inkluderende fellesskap handler om å få alle barn til å oppleve at de hører til og er verdifulle for fellesskapet. Lykkes vi i dette arbeidet, vil det sannsynligvis være lettere for de aller fleste å komme på skolen.

Reglene som skal bidra til å sikre et trygt og godt skolemiljø, ble skjerpet så sent som i 2017 og er nylig blitt evaluert. Evalueringen viser at reglene i stor grad fungerer godt, men at det fortsatt er ulik praktisering av regelverket og utfordringer i dokumentasjonsarbeidet på skolene. Vi jobber derfor med å forbedre veiledningen om reglene for å klargjøre hvordan regelverket skal praktiseres.

Samtidig vet vi at elever med høyt fravær er en sammensatt gruppe, og årsakene til fraværet er ofte både ulike og komplekse. Når fraværet varer over tid, øker også kompleksiteten. Skolene og kommunene har derfor et viktig ansvar for så tidlig som mulig å fange opp elever som står i fare for å få et høyt fravær. I samarbeid med hjemmet og støtteapparatet må de jobbe for å få innsikt i årsakene, slik at man får satt inn de riktige tiltakene for den enkelte.

Uavhengig av grunnen til fraværet er det også sentralt at skolene har gode rutiner, både for å fange opp elever med fravær, for å følge dem opp når de er borte fra skolen, og for å ivareta dem på en god måte når de kommer tilbake igjen.

Vi har nylig gjennomført en spørring i Skole-Norge der dette temaet ble belyst. Av de som har svart på spørringen, ser vi at nesten alle skolelederne i grunnskolen har rutiner for å følge opp fravær.

I underkant av halvparten rapporterer imidlertid at de har rutiner spesielt rettet mot å ivareta elever som kommer tilbake etter lengre tids fravær. Tallene viser også at det er relativt store variasjoner mellom kommunene. Det skal vi ta tak i.

For å hjelpe skolene og kommunene i dette arbeidet vil vi i løpet av kort tid publisere nytt og oppdatert veiledningsmaterieill til skolene. Målet med veiledningen er å øke skolenes kompetanse i hvordan de kan forebygge fravær, avdekke årsakene til fraværet og ikke minst følge opp elever med høyt fravær, bl.a. som følge av skolevegring.

Vi har også besluttet at vi vil innføre en tydeligere oppfølgingsplikt som i større grad skal forplikte skoler og kommuner til å forebygge og forhindre langvarig fravær i grunnskolen.

Mange av de utfordringene som enkelte elever sliter med, kan ikke løses hver for seg. Det krever en samordnet innsats fra ulike tjenester. I 2018 ble det derfor slått fast i opplæringsloven at skolen har plikt til å samarbeide med relevante kommunale tjenester om oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker.

I stortingsmeldinga Tett på presenterer vi flere viktige og helhetlige grep som skal sørge for at riktig kompetanse kommer nærmere elevene. Blant annet vil vi styrke skolenes og støttesystemenes kompetanse til å fange opp og følge opp barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging.

Vi foreslår også å presisere PP-tjenestens ansvar for å arbeide forebyggende og med tidlig innsats og å harmonisere og styrke bestemmelsene om tverrfaglig samarbeid for barn og unge i sektorlovene. I dette arbeidet vil vi også se på hvordan vi kan sikre helhetlige og koor-

dinerte tjenester til barn og unge og dermed samarbeidet mellom velferdstjenestene.

Alle som jobber i og med skolen, må gjøre det som er mulig for å skape gode rammer for elevene. Barn og deres foreldre skal føle at skolen er et trygt og godt sted å være. Det er i skolen det daglige forebyggende arbeidet mot fravær må skje. Det er også ofte i møtet mellom den enkelte skole og den enkelte elev at utfordringer best kan fanges opp og følges opp.

Kommunene har på sin side et overordnet ansvar for at elevenes grunnlovfestede rett til skolegang blir oppfylt, og at hensiktsmessige rutiner og kompetanse er på riktig sted og til riktig tid.

Fra nasjonalt hold må vi sørge for at vi har et godt kunnskapsgrunnlag, et treffende regelverk og tilstrekkelige og tilgjengelige veiledningsressurser for å bistå kommunene og skolene i deres møte med en mangfoldig elevgruppe.

Jeg mener tiltakene som nå er i gang, vil være viktige i arbeidet med å bedre og tidligere fange opp og følge opp barn som av ulike grunner sliter med langtidsfravær og skolevegring i grunnskolen. Jeg vil spesielt framheve oppfølgingsplikten og nytt veiledningsmaterieill.

Samtidig vil vårt langsiktige arbeid med å skape en best mulig skole for barn og unge være avgjørende på dette området: en fortsatt innsats for å sikre trygge skolemiljøer, styrking av det tverrfaglige samarbeidet og et varig kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [15:10:22]: Tusen takk for et konkret og godt svar. Jeg er glad for at det pekes på helt konkrete grep som skal tas for å sikre at situasjonen blir bedre, og at det ikke er så store forskjeller mellom kommunene. Særlig oppfølgingsplikten tror jeg kan være viktig, men det er klart at i veiledningen av kommunene er det viktig at man får kompetanse, slik at man kan følge opp disse elevene, for det er åpenbart mange ulike årsaker. Ofte er dette også et spørsmål for det spesialpedagogiske støttesystemet om hvordan de skal kunne få en bedre og mer inkluderende skolehverdag. Det forutsetter også at man i større grad klarer, som også statsråden var inne på, å samordne og kanskje omorganisere tjenestene, slik at PPT er mer til stede i skolene. Jeg håper at statsråden i det videre arbeidet kan se noe nærmere på Nittedal kommune, som har en utarbeidet en veileder, en hjemmebesøkshåndbok med navnet «Hver dag teller!», som prøver å bruke nettopp de ressursene de har i kommunen, til å skreddersy en bedre modell for å bygge et lag rundt elevene.

Det var veldig interessant å høre at det er så mange skoler som ikke har rutiner for å følge opp barn som har vært lenge borte og kommer tilbake, når vi vet at det er så stor risiko. Jeg vil gjerne trekke fram et poeng som jeg

håper statsråden kan ta med seg videre, og det er at flere foreldre og elever som sliter med skolevegring eller annet langtidsfravær, forteller at selv om de har dokumentert fravær fra spesialisthelsetjenesten eller fastlegen, opplever de ofte når de kommer tilbake til skolen, at de ikke har krav på mer tilrettelagt opplæring. PPT vurderer at de ikke har lærevansker, men kunnskapshullene har blitt så store at det bare er med på å forsterke følelsen av utenforskap hvis de ikke får tilpasset og tilrettelagt opplæring, f.eks. i lesing, skriving og regning. Den plikten som regjeringen innførte for å følge opp 1.–4. klasse i lesing, skriving og regning, håper jeg bidrar til at man faktisk får intensiv opplæring i det øyeblikk man er tilbake med store kunnskapshull. Men jeg er nok litt bekymret for at denne lovfestede retten ikke følges opp på alle skoler, og at det kanskje særlig gjøres for lite for dem som ikke har lærevansker, men som kommer tilbake til skolen og hadde trengt en mer intensiv hjelp tidlig. Det tror jeg også er viktig for å føle inkludering i timen, særlig fordi man ofte har falt ut av det sosiale fellesskapet i tillegg.

Så er det viktig at vi lytter til foreldrene. Selv lærere og fagpersoner med stor og grundig, god kompetanse må se den iboende verdien i å lytte til foreldre, høre på deres erfaringer og tanker. Og vi må ikke minst lytte til elevene, som jeg vet at statsråden er opptatt av. Skolene og PPT må jobbe med relasjonsbygging. Jeg har tidligere tatt til orde for hjemmebesøk. Det er ikke fordi skyld skal tillegges foreldrene, men fordi det kan være lurt å gå til en arena der barna føler seg trygge, for å bygge tillitsrelasjoner før barna går inn på skolen.

Statsråd Trine Skei Grande [15:13:27]: Vi må lytte til alle dem som jobber bra på dette feltet, for det er ikke bare det at vi fram til for to år siden ikke hadde noe kunnskap om fraværet, vi har også lite kunnskap om grunnlaget for fraværet. Man kan komme i en situasjon der læreren tenker at det er ingenting feil på skolen, så da må feilen være hjemme, eller foreldrene tenker det motsatte, men kanskje er det ingen av disse svarene som egentlig er knyttet til skolevegring. Det kan være veldig sammensatte og veldig ulike grunner til det. Det kan faktisk være helt på det nivået at barnet ikke forstår hvorfor det skal være på skolen, og at man ikke klarer å finne motivasjon av den grunn. Så dette er veldig sammensatt. Vi må ha mer kunnskap om det, og vi må lære av dem som får gjort noe med det.

Så mener jeg at vi bør lage bedre systemer for alle elever som er lenge borte, om de er borte fordi de har blitt plassert i utlandet en periode, om de har vært hjemme fordi de har hatt en alvorlig sykdom, eller om de har hatt alvorlig syke foreldre som gjør at de har vært lenge borte fra skolen.

Vi må se på hvordan vi kan bruke teknologi. Vi ser det skjer en god del innovasjon innenfor dette nå, med No Isolation-roboter og andre ting som kan gjøre at unger som blir lenge borte fra skolen, f.eks. av helsegrunner, likevel kan unngå å få de store kunnskapshullene.

Vi må lage gode systemer for dem som er borte av ulike grunner, også gode systemer for å unngå de store hullene i utdanningen som man får ved lengre tids fravær. Her har vi mye nybrottsarbeid som må gjøres, og da er det klart at de skolene som har gjort en bra jobb, må legge standarden for den jobben vi gjør videre.

Nina Sandberg (A) [15:15:46]: For det barnet og den familien som rammes, har skolevegring ikke bare negative konsekvenser her og nå, det kan også være ødeleggende på sikt. Barn og unge blir isolert, de mister kontakten med nettverket sitt, de minster sosial trening, og de går glipp av utdanning. Forskning antyder også at skolevegrere som voksne ofte har lavere utdanningsnivå, mer problemer i arbeidslivet og dårligere livskvalitet. Av hensyn til både individet og samfunnet er det helt åpenbart at skolevegring er en utfordring som må løses.

Nå nevnes ikke skolevegring særskilt mye i Meld. St. 6 for 2019–2020. Det er jo vesentlig at man forstår problemet i sin helhet og ikke overforenkler det, sånn jeg opplever at representanten Tybring-Gjedde til dels gjør når hun peker på mangler i skolenes og kommunenes rutiner.

«Det tar for lang tid før skolen og kommunen avdekker høyt fravær, og i flere tilfeller igangsetter man uhen-siktsmessige tiltak», sa representanten til Aftenposten da hun solgte inn sin interpellasjon, som vi i dag debatterer.

Høyres representanter i både Stortinget og regjeringen er i det hele tatt ganske ofte ute med pekefingeren og fordeler skyld og ansvar til kommunen – ber dem om å prioritere bedre og skjerpe seg. Det vi ser i denne saken, og som både denne og andre saker viser, er at kommunene og skolene trenger en hjelpende hånd fra den regjeringen som har ansvaret for de nasjonale rammevilkårene for elevenes oppvekstvilkår i stort, for dette er ikke bare et skoleproblem. Kommunene har nå de strammeste budsjettene på 15 år.

Skolevegring er et sammensatt problem med ulike faktorer. Det handler om både kjennetegn ved eleven, kjennetegn ved familien og kjennetegn ved skolesituasjonen. Over tid leder disse ulike faktorene til en tilbake-trekking fra skolen.

Representanten Tybring-Gjedde er opptatt av at kommunene må ha fraværsprotokollrutiner og sjekke fraværet ofte. Min erfaring som tidligere representant for kommunen, som kommunal skoleeier, er at det er

nødvendig å følge med på fraværet, men at det er helt utilstrekkelig for å løse den kompliserte problematikken dette er. Dette er ikke bare sammensatt, men utfordringene starter ofte mye lenger i forveien, før barna starter i skolen.

I en artikkel i Dagsavisen i juli påpekte ansatte i Statped nettopp dette innfløkte årsaksforholdet bak alvorlig skolefravær og skolevegring. De møter mange skolevegrere, og flere av dem har tegn som er tydelige allerede i barnehagealderen. Man vet at barn med nevroutviklingsforstyrrelser er overrepresentert blant skolevegrerne, og at elevene ofte har tilleggsvansker, som lærevansker, adferdsvansker, depresjon og angst. Legger man til at konfliktnivået mellom elev, foreldre, skole og hjelpeinstanser ofte er høyt og preget av maktesløshet, ser man problematikken i det.

Statped understreker noe som er viktig, og som salen bør merke seg, nemlig at det i dagens system er uklart hvilke instanser som har ansvaret for å følge opp og koordinere arbeidet rundt skolevegring. Denne uklarheten er noe regjeringen bør ta utfordringen med å bidra til å avklare. Oppfølgingsplikt til kommunene og fraværsføring er neppe nok for å løse dette.

I tillegg vil jeg peke på en artikkel fra Psykologforeningen, som drar fram dette med at nettopp kompleksiteten i problemene tilsier – eller krever – at skole, hjem og hjelpeinstanser bruker tid sammen med eleven for å forstå hva som ligger bak, og at de i fellesskap lager en plan rundt eleven for å komme ut av uføret. Det er altså viktig å skynde seg langsomt. Det er en helt annen anbefaling enn et nærsynt fokus på fraværsføring, handlingsplaner og foreldreveiledning, som trolig vil ha ganske begrenset effekt på skolevegring. Skolevegring er sjelden noe skolen plutselig oppdager når man begynner å føre fravær. Dette er innfløkte problemer som krever helt andre typer tiltak enn man iverksetter til vanlig.

Da jeg var ordfører i Nesodden, erfarte vi en bølge med skolevegring. Vi gikk grundig og tverretattlig til verks for å løse problemet. Et av tiltakene var et lavterskeltilbud i regi av Uteskolen, som en alternativ opplæringsarena som ikke var lovpålagt, men som kommunistyret prioriterte (presidenten klubber). Vellykket var det, men det får jeg si en annen gang.

Mona Fagerås (SV) [15:21:06]: Jeg må få takke representanten for en viktig interpellasjon.

Ofte er det komplekse årsaker til høyt fravær. Det kan handle om manglende motivasjon, mistrivsel, psykiske problemer eller en vanskelig familiesituasjon. Disse elevene trenger nærvær, motivasjon, hjelp til livsmestring og tilrettelagt undervisning på skolen.

Men vi kan ikke ta denne debatten uten å snakke om høyt fravær også i videregående skole. Da mener jeg at

dagens fraværsgrense dessverre kan være til hinder for at disse elevene blir på skolen. Når forskere advarer mot økt polarisering og frafall, må det tas på største alvor. Da må vi forvente av hele landets nye kunnskapsminister at hun også ser på måten fraværsgrensen i dag praktiseres på.

I mai foreslo vi en rekke justeringer på hvordan fraværsgrensen kunne være med og motvirke dette. For det første hadde jeg håpet på at ministeren hadde vært villig til å snakke om fraværsgrensen og tiltak på kort og lang sikt som kan ivareta de elevene som har risiko for å falle fra. Videre tror jeg at vi ved å øke rektors skjønnsrom kunne fått justert fraværsgrensen for udokumentert fravær på en slik måte at fraværsgrensens uheldige konsekvenser ble redusert. Foreldre burde få myndighet til å attestere fravær, og i tillegg vil vi utrede om attestering av fravær er en oppgave som vi kunne ha gitt til helsesykepleierne. Til slutt: Videregående skoler burde ha mulighet til å innføre lokale ordninger med fleksibel skolehverdag der det er ønskelig fra skolens side, og der det ikke medfører store ulemper.

Dessverre har vi sett at den tidligere kunnskapsministeren, Jan Tore Sanner, med nebb og klør har forsvart fraværsgrensen. Han slo fast at fraværsgrensen var bra for alle elever, og at vi i SV burde legge den diskusjonen død. Jeg er nødt til å minne om at det var to mål med å innføre fraværsgrensen. Den skulle bidra til økt tilstedeværelse på skolen, og den skulle redusere frafallet.

Fafo kom med en delrapport om fraværsgrensen i fjor. Den viste oss at bare det ene målet var nådd. Fraværet er redusert, og det er viktig, men samtidig fører fraværsgrensen til at flere elever får «ikke vurdert» i ett eller flere fag, og sannsynligheten for frafall øker. Det bekymrer meg sterkt, og det håper jeg også bekymrer den nye kunnskapsministeren.

Jeg håper at den nye kunnskapsministeren tar Fafos forskning på alvor. Da er den eneste holdbare konklusjonen at fraværsgrensen er for rigid, og at den ser ut til å ramme nettopp de utsatte gruppene som vi ser at både Høyre og Venstre er opptatt av her i dag. Fafos rapport viser at SVs bekymringer knyttet til en statisk fraværsgrense har vært høyst reell, og at det er behov for ytterligere endringer.

Jeg er glad for at Høyres Sveinung Stensland nylig uttalte til media at han nå var i ferd med å ville vurdere sitt rigide forhold til fraværsgrensen. Det kan tyde på at Høyre kanskje er på vei i denne saken. Da SV så sent som i mai i fjor foreslo å utrede om attestering av fravær var en oppgave som kunne gis til helsesykepleierne, stemte Sveinung Stensland og Høyre imot, men jeg har nå et håp om at det skal være mulig å få til noe som sørger for at alle elever med høyt fravær får gjennomført sitt skoleløp på en best mulig måte.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:25:54]: At så mye som 12 000 barn sliter med skolevegring, er alvorlig. Det er et skremmende høyt antall, og det viser at vi som brenner for skole, har en jobb å gjøre.

Alle elever skal oppleve mestring og læring i skolen. Alle skal ha lik rett til utdanning og skal få utløp for sitt faglige og sosiale potensial. Senterpartiet mener at opplæringen skal være tilpasset den enkelte innenfor rammen av fellesskapet. Det skal likevel være rom for å organisere undervisningen og oppfølgingen ulikt basert på hver enkelt elevs behov for tilpasset opplæring. For mange elever vil det å få anerkjennelse og utløp for praktiske ferdigheter være en viktig motivasjon for å lære. Vi må fortsette arbeidet med å gjøre hele skoleløpet mer praktisk, variert og relevant for livet elevene skal leve. Det er ikke greit at skolen er ensidig innrettet mot akademiske karriereveier, den må forberede de unge på et variert yrkesliv.

Alle elever har rett på tilpasset undervisning ut fra egne forutsetninger. Vi har over flere år sett en tiltakende målstyring i skolen og i offentlig sektor for øvrig. Dette skaper problemer. Det som måles, er det som får oppmerksomhet. Det som ikke måles – eller ikke kan måles – blir nedprioritert.

Senterpartiet frykter at skolene presses til å konsentrere seg om gode testresultater framfor god undervisning. Det handlingsrommet som er ment å være i skolen lokalt og hos den enkelte lærer, er i realiteten kraftig strammet inn, bl.a. på grunn av et omfattende skolebyråkrati. Overordnet vil jeg peke på at i henhold til opplæringsloven er det ikke skoleplikt i Norge, men opplæringsplikt, noe foreldrene kan oppfylle ved at elevene går i offentlig skole, i privat skole med eller uten offentlig finansiering eller har hjemmeundervisning. Det er viktig å være bevisst på hvordan loven blir fulgt, og at barn i skolealder får den opplæringen de har krav på. Her bør Meld. St. 6 for 2019–2020, Tett på – tidlig innsats, være full av virkemidler.

Det kan være mange årsaker til at elever i grunnskolen er borte. Fravær deles gjerne inn i fem kategorier: sykdom, diffuse helseplager, permisjon, skolevegring og skulk. Senterpartiet oppfatter press og stress som en sentral del av dette. Dessverre er Meld. St. 6 uklar når det gjelder å svare på problemstillinger knyttet til nettopp press og stress i skolen. Høye forventninger om svar på hva løsningen knyttet til barns oppvekst er, blir besvart med gjenkjennelig høyrepolitikk og lovnad om flere utredninger.

Senterpartiet er skuffet. Meldingen staker ut kursen videre for en prestasjonsorientert skole – ikke en læringsorientert skole. Meldingen skulle være et svar på vedtak om evaluering av 6-årsreformen med manglende lek i skolen, gutters tidlige stagnasjon, stress og press

for elevene m.m. Dette tar meldingen ikke opp og problematiserer det ikke videre. Samtidig anerkjenner regjeringen nå, til tross for at vi for to år siden vedtok det i Stortinget, at det trengs en ekstern evaluering av 6-årsreformen og hvordan de yngste barna har det – bedre sent enn aldri.

Senterpartiet mener en del av løsningen handler om å redusere testingen. Regjeringen derimot ønsker økt testing og datainnhenting for å kjøre statistiske analyser på våre barns opplæring. Dette er vi kritiske til. Regjeringen skriver bl.a. at de vil innføre en plikt til å vurdere alle barns norskkunnskaper før skolestart og nedsette et ekspertutvalg som skal foreslå skoleutvikling basert på skolebidragsindikatorene. Samtidig vet vi at Høyres programkomité vurderer om staten skal komme inn og ta over driften av skoler dersom de ikke leverer resultater på de standardiserte testene, kartleggingene og kravene. Dette er et snevert kunnskapssyn og vil ikke hjelpe elevene som sliter med skolevegring på sikt. Konkret er veiledere om skolevegring og praktisering av regler riktig veg å gå. Det er bl.a. skrevet bøker om temaet, og det har akkurat kommet en ny doktorgrad. Vi trenger mye mer forskning på feltet. Samtidig er det viktig å høre på hva barn og deres foreldre melder om. Elevorganisasjonen mener vi må fokusere på kravene som blir stilt, og grunnen til fraværet, heller enn å stille flere krav.

Jorodd Asphjell (A) [15:31:16]: Det er godt at Høyre reiser en interpellasjon til egen regjering etter sju år for å slå alarm om hvordan utviklingen i skolen er med tanke på fravær og skolevegring. Jeg synes ikke svarene statsråden har gitt så langt, kan berolige verken interpellanten eller dem som har falt ut av skolen.

Det er en krise ikke bare for samfunnet, men for den enkelte, for familien, søsken og besteforeldre at barn og ungdom faller ut av skolen. Det må oppleves som: Hva har vi mislyktes med? Det må oppleves som skyldfølelse.

Så ser vi at representanten peker på kommunene – det er kommunenes ansvar – og peker nedover i systemet, i stedet for å ta ansvar etter sju år i regjering. Ofte har skolevegring blitt møtt av skoler og hjelpeapparat med en tanke om at det er barnet og ungdommen, eventuelt familien, som er problemet. Det tror jeg kanskje er blitt kommunisert i mange møter mellom skole og barn og familie.

Etter hvert er det også mer og mer tydelig at faktorer knyttet til skolen spiller en rolle ved skolevegring. Det innebærer at skolevegring er et sammensatt problem med mange mulige årsaker, og at hver enkelt elev ikke er en statistikk, men hver enkelt elev må ses som et individ og tas på alvor.

For barn og unge med skolevegring handler det ofte om å skynde seg sakte, sa representanten Sandberg. For

hver dag som går med fravær, blir det vanskeligere å komme tilbake, komme tilbake til skolegården, klasserommet sammen med medelever og andre. Samtidig har skole, hjelpetjenesten og foresatte et behov for å forstå hva det er som forårsaker og opprettholder skolevegring. Det er ikke godt for noen å sende et barn på skolen hvis det utsettes for mobbing når det kommer dit. Ved utrygghet er det behov for å se hver enkelt, ikke bare i skolegården, men på tur til skolen og ikke minst på tur hjem fra skolen og i fritiden, å prøve å finne ut hva som gjør at hun eller han ikke vil eller klarer å gå på skolen. Har det skjedd noe som gjør dette? Man må spørre om barnet har noen å være sammen med på skolen, være så konkret som mulig når en spør, og bruke god tid på det.

Det å føre statistikk over fravær er den enkleste måten å følge opp hvem som er til stede på skolen – hver dag, hver uke, hver måned gjennom året. Det forbedrer jo ikke situasjonen for den enkelte som sliter. Vi må ta tak i problemene til den enkelte eleven, familiene og se på hvilke tiltak som må iverksettes.

De fleste ungdommer som ikke gjennomfører videregående skole, kommer seg i jobb og klarer seg bra, men noen blir værende utenfor utdanning og vanlig arbeidsliv en lang periode. Representanten Mona Fagerås var inne på dette. Det handler ikke bare om grunnskole. Det handler like mye om videregående skole. Det starter i tidlig alder, helt fra barnehagen, småtrinnskolen, ungdomsskolen og videregående skole.

Hva er ungdommenes egen forklaring? Omfattende forskning fra mange land viser at frafall i skolen påvirkes av fire hovedfaktorer: Det handler om skoleprestasjoner, familiebakgrunn, skoleengasjement og skolekontekst.

Gro Hilde Ramsdal ved Institutt for vernepleie har sammen med andre forskere ved Universitetet i Tromsø intervjuet de ungdommene som strever mest med å komme seg tilbake på sporet etter at de har sluttet på videregående skole. Her forteller ungdommene hvordan de selv opplever og forstår sine frafallsprosesser, prosesser som strekker seg fra barnehagen til siste året på videregående. Ungdommenes beskrivelser er på mange måter overraskende, og de bidrar med andre innfallsvinkler enn funnene fra kvantitativ forskning.

Arbeiderpartiet er opptatt av tidlig innsats med stor faglig kvalitet. Alle må starte i barnehagen og i småtrinnet og gjennom ungdomsskolen. Tverrfaglig samarbeid trengs. Det må være tydeligere innsats på barnetrinnet, fra 1. til 4. klasse, med flere lærere, ha en lese-, skrive og regnegaranti som gjør at ungdommene føler at de presterer og håndterer skolehverdagen. Trygge barn lærer best. Det handler om en inkluderende skolegård. Vi må styrke skolehelsetjenesten. Vi må ha tilpasset læring i skolen, en praktisk skolesekk bl.a., med mindre testing – og ikke mer testing, som Høyre står for. Mer testing vil

gi mer press og mer vegring. Nærskoleprinsippet er også avgjørende for at folk skal lykkes – ikke en sentralisering, men en desentralisering av skolen. Stramme, trygge rammevilkår der en bor, er viktig for å kunne trives på skolen.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [15:36:35]: Jeg er glad for at det var mange som ønsket å diskutere dette problemet, men jeg synes det er litt trist at opposisjonen bestemmer seg for å stå her oppe og slå billige politiske poeng og harselere med regjeringen, istedenfor faktisk å komme med noen konkrete tiltak om hva vi bør gjøre. Jeg har faktisk nesten ikke sett at noen i denne sal, verken de siste to-tre årene eller i perioden før det, har tatt opp denne problemstillingen, at det er nesten 12 000 barn som på ulikt vis sliter med ufrivillig skolefravær.

Jeg kjenner meg heller ikke igjen i at jeg overforenkler. Jeg synes faktisk jeg prøvde å basere meg ganske mye på forskning og også de innspillene og tilbakemeldingene som har kommet fra foreldre som opplever dette på kroppen. Når jeg f.eks. nevner at det er uklare ansvarsforhold – at barnevernet sier at det ikke er deres ansvar, men skolens ansvar, og at foreldre opplever at BUP har ansvar for eventuelt å hjelpe til hvis barna har angstproblematikk, men ikke hvis de lider av skolevegring, og foreldre blir kasteballer – så er ikke det ansvarsfraskrivelse eller en forenkling. Snarere tvert imot mener jeg det er en ganske viktig beskrivelse. Vi må vite hva problemet er for å kunne løse det på en bedre måte.

Jeg er helt enig i at fraværplaner og fraværsprotokoll ikke i seg selv er nok, men det er nok en forutsetning for at kommunene kan følge opp de skolene som åpenbart har større utfordringer, både med skolemiljø og med læremiljø, som gjør at elevene ikke ønsker å gå der. Jeg synes nettopp det at vi har kommet med en melding om tidlig innsats og inkluderende fellesskap, at vi har denne debatten, og at vi skal innføre en plikt til å følge opp fravær, er et eksempel på at man tar politisk ansvar. Men det er ikke en kvikkfix. Her må man gjøre noe på mange områder, rett og slett fordi problemet er så komplekst, og årsakene til skolevegring er sammensatt.

Så må jeg si jeg synes det er litt trist å høre særlig representanten Fagerås i denne debatten begynne bare å diskutere fraværsgrensen på videregående, istedenfor å ha noe slags interesse og tiltak for problemet med skolevegring. Det gjeler barn gjennom ti år på skolen, og det verste er at mange av disse barna har jo falt fra for lengst. De har falt fra nesten med en gang de går inn porten på videregående, fordi problemet har vært der gjennom alle de ti årene. Det er jo der vi må være.

Jeg synes det er verdt å nevne at Agathe Steen, en jente som skrev i Si ;D forleden, skrev at hun slet veldig

på skolen, hun klarte ikke å stå opp om morgenen. Fraværgrensen var grunnen til at hun dro på skolen. Akkurat da følte hun at fraværgrensen var synderen, men nå i etterkant ser hun at det kunne vært redningen fordi hun faktisk ble møtt, og at noen ønsket at hun skulle være der.

Så vil jeg si raskt til Senterpartiet: Det er ingen motsetning mellom å være opptatt av lesing, skriving og regning og det å være opptatt av at elever skal trives. Snarere tvert imot; de to er helt avhengig av hverandre. Elever som sliter med skolevegring, har ofte fått lave forventninger til seg selv, lave forventninger til sin mestring, og de hadde nettopp trengt at man var tydelig på at de skal bli inkludert i det faglige fellesskapet i skolen, og at de da skal oppleve mestring.

Statsråd Trine Skei Grande [15:39:56]: Jeg tror jeg har respekt for Stortinget sjøl om jeg sier at det ble en litt rar debatt. Jeg var invitert til å svare på spørsmål om barn som sliter med skolevegring i grunnskolen, og da å få en kjempelang debatt om fraværgrensa var jeg ikke helt forberedt på. Men jeg kan gjerne svare på det som SV her fokuserer på.

Da fraværgrensa ble innført, hadde man en veldig tett evaluering, og nå skal vi få den endelige gjennomgangen av fraværgrensa og dens virkninger. Så det skal vi nok få en ordentlig evaluering av og en ordentlig tilbakemelding på.

Det er sant at det har vært en debatt om at kanskje også annet helsepersonell skal kunne gå god for at en er syk, og at en ikke trenger å gå til lege, men dette har det også vært stor motstand mot i noen av disse helsefaggruppene. Jeg syns det er viktig å ha respekt for disse faggruppene og ha en ordentlig prosess og ikke bare vedta det over hodet på de faggruppene som skal jobbe i skolen.

Arbeiderpartiet sier at dette har vi aldri brydd oss noe om, og at det er først nå en slår alarm. Ja, det er først nå vi har en regjering som har ønsket å ha informasjon om dette, for dette har aldri før blitt målt. Arbeiderpartiet har styrt skolepolitikken i mange tiår, og de har ikke engang brydd seg om å måle dette. 2018 var første gang vi fikk offentlig statistikk om denne typen fravær. Det var første gang en fokuserte på det. Nå har vi levert en stortingsmelding som heter «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO», som handler nettopp om dette. Vi endret også opplæringsloven nettopp på dette feltet allerede i 2017. Så dette har vi jobbet lenge med. Vi har også brydd oss med å få gjort tallene offentlig, så vi kan få en offentlig debatt om dette.

For meg har denne debatten bevist at vi trenger mer kunnskap om hva som er bakgrunnen for det. Vi har f.eks. ikke noe faktakunnskap som tilsier at de som reiser langt, får mer skolevegring enn dem som reiser kort,

som er en av de påstandene som har blitt framsatt her. Vi trenger mer kunnskap om hva som er bakgrunnen for skolevegring. Det er heller ikke sånn at en får skolevegring i 1. og 2. klasse på grunn av testregimet i norsk skole. Det er ikke derfor seksåringen ikke vil gå på skolen. Det er helt andre grunner til det.

Her trenger vi mer fakta og litt mindre synsing, og vi trenger mer forskning og mer oppfølging. Vi trenger også litt ulike svar, for dette er ulike barn med ulike grunner til at man ikke har lyst til å gå på skolen.

Presidenten: Debatten i sak nr. 10 er dermed avsluttet.

Sak nr. 11 [15:42:40]

Interpellasjon fra representanten Mona Fagerås til kunnskaps- og integreringsministeren:

«De siste seks årene, hvor Høyre har hatt kunnskapsministeren, er det lagt ned 162 offentlige skoler i Norge. Samtidig er det innvilget oppstart av 65 nye privatskoler i landet. Kunnskapsministeren har også godkjent flere private skoler i tilfeller hvor kommunene har motsatt seg denne utviklingen. Denne privatiseringen av skolevesenet skjer i hele landet, og utviklingen er alarmerende fordi fellesskolen har hatt og burde også i fremtiden ha en trygg og sentral plass i Norge. I en tid hvor forskjellsutviklingen i samfunnet øker, er fellesskolen nøkkelen til at alle barn skal ha like muligheter til å lykkes. Sosialistisk Venstreparti er også redd for en utvikling hvor flere private skoler trekker ressurser ut av den offentlige skolen.

Kan statsråden redegjøre for om utviklingen med å gi et så stort antall nye private skoler plass i landet er en villet utvikling fra statsrådets side, er statsråden overhodet ikke redd for en utvikling hvor fellesskolen mister sin sentrale plass i landet, og hvordan arbeider statsråden for at ikke de mange nye skolene skal trekke ressurser ut av fellesskolen?»

Mona Fagerås (SV) [15:43:54]: Mine tidligere elever har ved mange anledninger måttet synge Halvdan Sivertsens sang med teksten:

«Hver gang vi møtes, har vi det bra

Vi e venna før livet

Sånne e gode å ha»

– for eksempel hvis det hadde vært krancling i et friminutt, eller vi trengte en pause eller bare hadde litt ekstra tid før skoleklokka ringte.

Det er med en viss stolthet jeg ser tilbake på mine tidligere elever. Det har vært elever fra alle verdensdeler, fra finere funkishus på Utsikten, elever fra høyblokka, fra byen og bygda, løvetannbarn, ivrige og av og til litt late barn, alle sammen eksepsjonelt flinke på sine ting, elever som har gått i samme klasse og på samme skole

på tross av hudfarge, religion og sosial status – og blitt venner for livet. Det er noe av det fineste i det norske samfunnet.

Bakgrunnen for at jeg la inn denne interpellasjonen, var tallene SSB kom med i januar i år. I fjor var det 261 private skoler her i landet, det høyeste tallet noen gang. Gjennom det siste tiåret har tallet økt med 62 pst. Av alle elever i grunnskolen i 2019 gikk 4,2 pst. – altså 27 000 elever – på private skoler. Det er en økning fra 2,6 pst. i 2009 – alt dette ifølge SSB.

Det er lagt ned 162 offentlige skoler under Erna Solbergs regjeringstid. Samtidig har det kommet 65 flere privatskoler. Privatiseringen har skutt fart under dagens regjering. Privatiseringen av skolevesenet skjer over hele landet. Siden 2013 har 118 av de nye, sammenslåtte kommunene fått færre offentlige skoler. I samme periode har 77 kommuner fått flere private skoler.

Det er en rekordøkning i antall privatskoler. I SV er vi redd for denne utviklingen. Vi mener den truer fellesskolen. Fellesskolen står sterkt i Norge. Den har hatt og burde også i framtiden ha en trygg og sentral plass, for dette er en bra ting. Men når fellesskolen blir truet, reagerer vi. En inkluderende fellesskole skal sikre at alle barn og unge får et godt opplæringstilbud og tilpasset opplæring, uavhengig av hvor en bor og hvilken økonomisk bakgrunn en kommer fra. Vi tror også det er en verdi i seg selv for alle barn, uansett sosial eller kulturell bakgrunn og hvilken tilknytning de har til religion, at fellesskolen, det å møtes på den lokale fellesskolen, er et gode. I en tid med økt polarisering og mangfold er det viktigere enn noen gang å sikre skolen som en felles arena der elevene møtes på tvers av bakgrunn. Det er viktig å hegne om den inkluderende fellesskolen. Det gir mulighet til bedre læring og til å fremme gjensidig respekt og toleranse mellom mennesker med ulik bakgrunn og ulike måter å leve på. Det handler rett og slett om å bygge samfunn og om å bygge fellesskap.

Forskjellsutviklingen i samfunnet ellers øker. En sterk offentlig fellesskole er viktig for at barn skal ha like muligheter til å lykkes. Dette er noe SV og Venstre tidligere har stått sammen om i skolepolitikken. Ministeren snakket i et tidligere innlegg i dag om at Venstres første oppgave var å få en offentlig skole for absolutt alle barn i Norge – en viktig oppgave. I likhet med Venstre er ikke SV imot privatskoler som tilbyr alternativ pedagogikk, sånn som vi ofte får høre, men utviklingen i antall privatskoler er nå så stor at den truer fellesskolen. Tallene fra SSB viser at det foregår en privatisering av skolen som – om den får fortsette – på sikt vil undergrave den offentlige skolen.

Fra Sverige har vi sett at konsekvensene av dette blir mer segregering, økende forskjeller og flere skolenedleggelse. Vi har også sett hvordan konkurser i private

skoler har rammet svenske elever. Sånn kan vi ikke ha det i Norge.

Jeg har fått tilbakemeldinger fra norske kommuner som ikke ønsker seg denne utviklingen. Da blir det også et angrep på lokaldemokratiet når de tidligere Høyrekunnskapsministrene har fortsatt å godkjenne så mange private skoler, spesielt når kommunene motsetter seg denne utviklingen. Aftenposten avdekket i november i fjor at Kunnskapsdepartementet har overprøvd både lokalpolitikere og fagfolk 14 av 23 ganger de siste årene. Dette skjer mens vi i veldig mange andre sammenhenger fra de samme partiene blir møtt med at det er lokaldemokratiet som skal få bestemme. Forstå logikken her, den som kan.

I juni 2015 ble privatskoleloven nok en gang endret, sånn at det som tidligere ble omtalt som privatskoler, nå skal kalles friskoler. I realiteten er skolene det samme som tidligere – private alternativ til den offentlige skolen. En friskole som blir godkjent etter dagens friskolelov, er en skole som tilbyr grunnskole og/eller videregående opplæring på et såkalt særskilt grunnlag. Skoler godkjent etter friskoleloven har også rett til statstilskudd, og skolene får godkjenning for et visst antall elever, som de senere kan søke om å utvide. Med endringene i privatskoleloven ble kommunene og fylkeskommunene gitt en innsigelsesrett når skolene søker om å starte opp eller ønsker å utvide elevtallet. I loven heter det «at godkjenning ikke skal gis dersom godkjenningen får negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet».

Kommunene har altså en innsigelsesrett når skoler søker om å starte opp eller om å utvide elevtallet. I mange kommuner og fylkeskommuner har godkjenningen av friskoler skapt store utfordringer for det offentlige skoletilbudet. Jeg og mange politikere i kommunene og fylkeskommunene våre mener derfor at dagens praktisering fra Kunnskapsdepartementets side står i veien for de folkevalgte mulighet til å gjøre de valgene de mener er best for sine elever. Dette er en reell problemstilling mange steder. I en liten kommune kan godkjenning av en friskole skape store utfordringer for det offentlige skoletilbudet.

Selv om en kommune nekter oppstart av en privatskole, ofte med utgangspunkt i kommuneøkonomien, godkjenner altså Kunnskapsdepartementet søknadene uten noen form for betenkeligheter. I mange tilfeller ser vi at Kunnskapsdepartementet også overkjører Utdanningsdirektoratet, som på lik linje med kommunene ikke ønsker disse private skolene.

Et av resultatene kan man se i Overhalla, en kommune jeg tror ministeren kjenner godt til, der departementets ja til en privatskole kan bli dyrt for kommunen. Overhalla kommune fikk 4–5 mill. kr mindre å rutte med etter at Montessoriskolen der så dagens lys. Snart

starter jobben med å kutte åtte–ni årsverk i tjenestene til innbyggerne. Det er mulig at dette er innenfor lovens rammer, men det er uansett et vedtak som jeg mener er fattet på ideologisk basis.

Svaret fra den forrige kunnskapsministeren var at man ønsker valgfrihet i skolen. Men dette gir ikke frihet – det gir ufrihet til en kommune som plutselig ikke har økonomi til å opprettholde en trygg og god fellesskole.

Jeg mener det er naivt å tro at framveksten av privatskoler bare er et hyggelig supplement til den offentlige skolen. For hver elevplass som opprettholdes i en privat skole, trekkes det ressurser ut fra den offentlige skolen.

Statsråd Trine Skei Grande [15:53:38]: Jeg fikk lyst til å kommentere Overhalla først: Den friskolen som kom i Overhalla, kom fordi Senterpartiet la ned en grendeskole. Ei lita grend hadde veldig lyst til å opprettholde skolen sin og valgte å starte en Montessori-skole der i stedet. Det tror jeg er et godt bilde på mye av det som skjer rundt omkring i Skole-Norge, for vi ser at folk er opptatt av sine grendeskoler og det tilbudet de gir.

Som utgangspunkt mener jeg at regjeringas viktigste jobb er å sikre den offentlige skolen og sette den i stand til å løfte alle elever, uansett bakgrunn. Regjeringas fremste prioritering i skolepolitikken er å sørge for at elever får sikret kloke, gode og kunnskapsrike lærere, og den offentlige fellesskolen har alltid vært den sentrale delen av det norske skolesystemet – helt siden Venstre grunnla det.

Samtidig er regjeringa opptatt av å sikre at foreldre og elever som ønsker et alternativ til den offentlige skolen, skal få det, noe de også har krav på ifølge menneskerettighetene. Jeg mener at de offentlig finansierte friskolene bidrar til økt mangfold og læring mellom skoler og tar vare på de menneskerettsforpliktelsene Norge har som nasjon. Offentlig finansierte friskoler bidrar også til å sikre den enkeltes generelle mulighet til å velge en friskole. Hvis ikke ville den menneskerettigheten vi skal ivareta, bare vært forbeholdt dem med god råd. Valgfrihet skal ikke være forbeholdt ressurssterke mennesker. Alle som ønsker å velge et alternativ til norsk skole, skal ha muligheten til det. Friskoler er åpne for alle som fyller vilkårene for inntak, og loven gir klare begrensninger for hvor mye skolen kan kreve i egenbetaling fra hver enkelt elev.

Friskoler har et viktig samfunnsansvar. Helt siden den første loven om private skoler kom i 1970, har samfunnsoppdraget vært å tilby et supplement og et alternativ til den offentlige skolen. Det stilles strenge krav for å få godkjenning som friskole, og vi har et tydelig regelverk og krav til saksbehandlingen som i størst mulig grad skal sikre at elevene og deres foreldre skal være trygge på at friskolen de velger, kvalitativt holder mål.

Friskolen skal tilby en opplæring som er jevn god med den som gis i offentlig skole, og skolens læreplaner krever offentlig godkjenning.

Samtidig skal etablering av friskoler ikke gå ut over de elevene som velger å gå på den offentlige skolen. Friskoleloven slår tydelig fast at godkjenning ikke skal gis dersom det får negative konsekvenser for vertskommunen eller vertsfylket. Vertskommunen og vertsfylket har rett til å uttale seg om dette før det gis godkjenning etter friskoleloven. Uttalelsen er relevant for vurderingen av om det skal gis godkjenning eller ikke, men er ikke alene avgjørende for utfallet av søknaden. Regelverket danner grunnlaget for at det blir gjort grundige og konkrete avveininger, der hensynet som taler for etablering av en friskole, veies mot hensynene til den offentlige skolen og driften av den. Jeg mener dagens regelverk gir en rimelig balanse mellom hensynet til vertskommunene og vertsfylket på den ene siden og muligheten til å velge mellom forskjellige skoler på den andre siden.

Utdanningsdirektoratet avgjør søknaden om godkjenning av nye friskoler, mens departementet er klageinstans. I det store flertallet av klagesaker under Solberg-regjeringa har departementet opprettholdt Utdanningsdirektoratets vedtak. I de tilfellene departementet har omgjort vedtaket til Utdanningsdirektoratet, er det fordi departementet har brukt det skjønnet loven åpner for, annerledes enn Utdanningsdirektoratet. Det betyr ikke at Utdanningsdirektoratet har anvendt loven feil, og muligheten for omgjøring er i tråd med forvaltningslovens regler om klagebehandling.

Som sagt er min og regjeringas viktigste jobb å styrke den offentlige skolen. Det store flertallet av norske elever går i den offentlige skolen. Samtidig må det være rom for å velge et alternativ til den offentlige skolen, og friskolen bidrar til mangfold og valgfrihet.

Stortinget endret i 2015 friskoleloven etter forslag fra Solberg-regjeringa. Et utgangspunkt for lovendringen var at flere offentlig finansierte friskoler kan bidra til å øke mangfoldet og læringen mellom skolene. Endringene i loven gikk bl.a. ut på å innføre to godkjenningsgrunnlag – videregående yrkesfagskoler og profilskoler, som f.eks. idrettsungdomsskoler og realfagskoler.

Økningen i antallet søknader om å etablere friskoler er liten, og det er bare 3,2 pst. av grunnskoleelevene og 7,2 pst. av elevene i videregående skole som går i friskole. De aller fleste elever i Norge går i offentlig skole. Det kommer de også til å gjøre i framtida.

Mona Fagerås (SV) [15:59:11]: Jeg er glad for at ministeren mener at hennes viktigste oppgave er å styrke den offentlige skolen, men jeg tror ikke ministeren tar utviklingen og tallene fra Statistisk sentralbyrå helt inn

over seg når hun er så rolig med hensyn til den utviklingen vi ser, og den privatskoleøkningen vi har hatt under denne regjeringen.

Til nå i debatten har jeg konsentrert meg om private grunnskoler, men dette problemet gjelder også i våre videregående skoler og i våre fylkeskommuner. Høsten 2015 ble det klart at Hordaland fylkeskommune ville legge ned Fana gymnas og Garnes videregående skule. Årsaken var mange ledige skoleplasser i fylket som følge av et stort antall private videregående skoler. 16 pst. av Hordalands videregående elever går på private skoler, mens blant sentrumselvene i Bergen by er andelen om lag 50 pst. – 50 pst. går på private skoler i Bergen.

Fordi de private skolene er gitt godkjenning for et visst antall elevplasser, var det ikke mulig for fylkespolitikkerne i Hordaland å redusere antall elevplasser i de private skolene. Det gjorde at det eneste alternativet de hadde, var å kutte i det offentlige tilbudet. Lovverket står dermed i veien for de folkevalgte mulighet til å gjøre de valgene som de mener er best for elevene i sitt fylke. Sånn som lovverket er utformet, står også dette i motsetning til kommunenes og fylkeskommunenes innsigelsesrett, sånn som den er utformet i friskoleloven.

SV har foreslått, og hadde i høst inne et forslag om, å endre lovverket sånn at det skulle bli mulig å redusere de private elevplassene dersom det var nødvendig med tanke på det helhetlige, samlede utdanningstilbudet i en fylkeskommune. Denne lovendringen skulle utformes på en måte som gir nødvendig forutsigbarhet i utdanningstilbudet til de elevene vi har innenfor utdanningen.

Så min neste utfordring til statsråd Skei Grande blir: Er kunnskapsministeren enig med meg i at det ansvaret fylkene har for våre videregående skoler, blir vanskelig å forvalte når private videregående skoler står i veien for at man skal kunne ha et desentralisert tilbud i hele fylket, sånn som eksempelet fra Hordaland viser?

Statsråd Trine Skei Grande [16:02:25]: Jeg har bare lyst til å gjenta tallene: I grunnskolen er det 3,2 pst. av elevene som går på friskoler, og i videregående skole er det 7,2 pst. I de seks siste årene i regjering har man hatt 14 omgjøring av innstillinger fra Utdanningsdirektoratet, det er 2,3 i året, mens man i samme periode har gitt 53 avslag på søknader om å åpne friskoler. Så proporsjonene på dette feltet henger ikke helt sammen med ordbruken.

Diskusjonen her er om man skal øke kommunens valgfrihet, eller om foreldre og elevers valgfrihet faktisk skal bety noe. Dette er ikke en stor del av norsk skole. Det er ikke engang så mye at det er en ingrediens i skoleretten. Jeg mener at det bare er et krydder som bidrar,

men det er klart at for noen smaker det krydderet – som er alternativet til det offentlige – veldig vondt.

Så er det noen steder der man ser at andelen blir større, som representanten viste til her. Det mener jeg må være et varsko for den offentlige skolen, hvis det er sånn at så mange velger et alternativ som både er dyrere og bruker mindre penger. Dette er et skoleslag som ikke får dekket opp like mye penger som det offentlige gjør på de samme skoleplassene, og det er et skoleslag som det koster å delta på. Når man likevel velger det, mener jeg at da må det være et varsko for skolen i den regionen, der man virkelig må jobbe med de tilbudene som det offentlige har, og kanskje lære noe av de skolene som klarer å tiltrekke seg flere elever.

Jeg tror mye av det oppsvinget vi har sett i grunnskolen, som kanskje er på 1 pst., har handlet om at mange legger ned mindre grendeskoler fordi man enten ikke klarer å gi et bra nok tilbud, eller man ser at man kan ha mer styrke til en skole som krever både mer faglighet og spesialkompetanse enn det skolen gjorde for kort tid tilbake. Da skaper det aktivitet og glede over å opprettholde små skoler, som da fører til at vi får noen flere friskoler. Men vi har en skole som har blitt profesjonalisert veldig sterkt de siste årene, og som har mye bedre faglighet. Og da har også det å ha litt større enheter vært viktig for mange kommunestyre, tror jeg, for å opprettholde tilbudet med spesialundervisning, med spesialkompetanse – alle de spesielle delene som vi vet at vi trenger å styrke skolen med framover.

Torstein Tvedt Solberg (A) [16:05:30]: Det er i hvert fall to ting vi kan slå fast ved å se utover denne salen. Det første er at den nye statsråden har arvet talepunktene til den gamle statsråden; det blir ingen endring i perspektivet på den økte privatiseringen med Venstre i regjering. Det var kanskje ikke så overraskende. Det andre er at interessen fra regjeringspartiene for å diskutere denne saken i denne salen er lik null. Høyre og representanten Mathilde Tybring-Gjedde har tidligere i dag satt likhetstegn mellom engasjement for en sak og deltakelse i debatt i stortingssalen. Da er det bare å se utover denne salen og slå fast at verken Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre eller Kristelig Folkeparti, som har flertall til å styre dette landet, og hvor tre av partiene sitter i regjering, har noen interesse for dette spørsmålet. Det synes jeg er synd. Kanskje burde statsråd Skei Grande, som den eneste representanten fra disse partiene, innføre en slags fraværsgrense for sine kolleger, for nå sitter hun ganske alene i denne salen – i en viktig debatt.

Jeg skal ikke gjøre dette til en diskusjon om prosenter og prosentregning, men vi er nok uenig i bildet av hvor galt dette er. Med Høyre i regjering de siste 6–7 årene har

det vært en enorm snikprivatisering. Antallet elever i privatskoler har økt med 40 pst. Det har vært stabile andeler med elever som har gått på privatskoler. Nå har vi sett en massiv økning. Hvis en legger til de tildelte plassene, altså de skolene som har blitt godkjent, men der elevene ennå ikke har startet, er tallene helt annerledes enn det som statsråden framstiller og påstår.

Jeg vil også oppfordre statsråden til å se litt over listen sin, for mitt inntrykk er at den storstilte nedleggingen av grendeskoler er historie. Det var en periode en kunne peke på det som det viktigste forklaringspunktet, men nå ser en et annet bilde. Nå er det endringen som denne regjeringa har gjort i loven, som har gjort at en får en framvekst av det jeg vil kalle kommersielle profilskoler. Det en har sett lite til, er de innovative, nye yrkesfagsskolene, men det har altså blitt en enorm framvekst i de store byene av profilskoler, som i all hovedsak ikke tilbyr noe særlig annerledes enn den offentlige skolen. De konsentrerer seg om å være internasjonale skoler eller idrettsskoler, f.eks., noe som jeg synes er veldig uheldig.

Arbeiderpartiet mener at det burde være en lokal vetorett, der kommunene selv kan bestemme. De er best skikket til å styre sin lokale skolestruktur. Jeg merker meg at statsråden trekker fram at det finnes en mulighet for kommunene til å klage og få medhold, men Aftenpostens avsløringer i høst viser jo at det er nesten umulig for en kommune å få medhold når en lokalt ikke ønsker opprettelse av en privatskole. Jeg synes det er synd at heller ikke denne statsråden har lyst til å se alvoret i de sakene som Aftenposten har avslørt. Departementet har sett bort fra de faglige rådene og de lokale ønskene, og en står igjen med at det er kun ideologi som er regjeringas argument for å opprette disse privatskolene, og at en ikke har lyst til å endre denne praksisen. Det er en helt åpenbar svakhet i lovverket, som regjeringa burde være villig til å se på.

Det er fascinerende å høre hvordan høyresida – eller høyresidas eneste representant i denne debatten i dag i hvert fall – argumenterer. Det er liksom ikke så farlig med disse privatskolene, og at det er en så stor økning. Da vil jeg oppfordre statsråden til å se til Sverige. I Sverige har de allerede forsøkt dette. På 1990-tallet hadde de en massiv privatisering. De har nå hatt tid til å forske på dette, og dette har ført til økt segregering og økte forskjeller. Ikke minst har det også ført til økte kostnader, mer byråkrati og et veldig rigid system, samtidig som svenske elever nå leverer dårligere resultater, fordi den gode svenske fellesskolen har blitt rasert.

Så bare ved å se til Sverige synes jeg og Arbeiderpartiet at det er nok argumenter for å si nei til den snikprivatiseringen som skjer. Jeg må bare beklage at regjeringa, med ny statsråd på feltet, fortsatt ikke ønsker å ta de nødvendige grepene for å få snudd denne utviklingen.

Martin Henriksen (A) [16:10:31]: I likhet med representanten Tvedt Solberg vil jeg påpeke at det er interessant at den eneste representanten fra regjeringspartiene som befinner seg i salen når Stortinget skal diskutere veksten i privatskoler, er den representanten fra regjeringspartiene som faktisk må være her, nemlig statsråden. Dersom man skulle brukt Høyre-representantenes argumenter om at dersom man ikke er til stede under en interpellasjonsdebatt i et gitt tema, er man ikke interessert i temaet, er det helt åpenbart hvor regjeringspartienes interesser ikke ligger i dag: verken på skolevegning eller på privatskoler.

Framveksten av privatskoler – som vi i Arbeiderpartiet også har kalt snikprivatisering – er et viktig spørsmål for norsk skole. Statsråden sier at det dreier seg kun om et lite krydder som kanskje smaker ille for noen, men det er jo forskjell på om det er salt eller hjortetakksalt, og det er forskjell på om det er kanel eller chilipepper man har i middagen sin.

Under denne regjeringa har det, som forrige representant viste til, vært 40 pst. økning i antall elever i privatskoler, altså siden 2013. Hver femte videregående skole i Norge er nå en privatskole, og i veldig mange saker får kommunene nei på sin henvendelse – kommunene sier nei, de ønsker ikke opprettelse av privatskoler, men det blir opprettet mot deres vilje. Da har vi ikke lenger kun en debatt om privatskoler som et supplement til den offentlige skolen, men det går lenger.

For å se tilbake på historien: Under Bondevik II-regjeringa, da Kristin Clemet var utdanningsminister, endret stortingsflertallet – mot Arbeiderpartiets stemmer, for øvrig – den såkalte privatskoleloven og gjorde den om til en friskolelov. Det ble et frislipp av privatskoler så stort at det lå hundrevis – ja, tusenvis – av privatskoleplasser klare til å godkjennes høsten 2005 som den rød-grønne regjeringa måtte fryse, og det var stor diskusjon, stor uenighet og konflikt i privatskoledebatten i Norge. Den rød-grønne regjeringa inngikk et forlik, privatskoleforlik, med Kristelig Folkeparti i 2007, som sikret statsstøtte til privatskoler basert på alternativt livssyn eller alternativ pedagogikk, altså et supplement til den offentlige skolen på pedagogisk eller religiøst grunnlag, bl.a. Det skapte ro rundt privatskolene igjen.

Så har denne regjeringa Høyre-Fremskrittsparti-regjeringa sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti – endret privatskoleloven igjen ved å åpne for såkalte profilskoler og privat yrkesfagopplæring. Selv om formen er mildere og ordbruken mildere, er resultatet ganske klart: Med de to nye grunnlagene som denne regjeringa nå opererer på, er de så vage og så vide at det i realiteten åpner for at skoler som konkurrerer direkte med fellesskolen, får statsstøtte. Såkalte profilskoler – og jeg håper statsråden går nærmere inn på det – er skoler

som skal tilby fordypning i f.eks. realfag, idrett, kunst eller musikk, og daværende kunnskapsminister, Torbjørn Røe Isaksen, trakk fram ønsket om såkalte realfagsgymnas som en av årsakene til at man endret privatskoleloven. Fasiten er at vi ikke har fått realfagsgymnas, vi har heller ikke fått veldig mange private videregående skoler som tilbyr yrkesfag, men vi har fått en vekst i profilskoler og i idrettsskoler. Profilskoler kan være nesten hva som helst, og de trenger ikke å skille seg fra den offentlige skolen med mer enn to timer i uka – faginnholdet trenger altså bare å skille seg fra den offentlige skolen med to timer i uka. Da er det direkte konkurranse med fellesskolen.

Hvis man ser på resultatet, har det blitt 20 000 nye privatskoleplasser, 147 nye privatskoler, i Norge under Erna Solbergs ledelse. I Hordaland er hver fjerde videregående skole privat. Opptil 16 pst. av elevene går der på privatskole. Veldig mange av disse privatskolene er, helt eller delvis, eid av samme eier.

Det går i en veldig tydelig retning, og selv om vi ikke skal slå alarm akkurat nå, er utviklingen alarmerende. Jo flere elever man får i private skoler, jo større trussel er det mot fellesskolen og mot folkevalgt styring av skolestrukturen i kommunene. Man svekker også den viktigste arenaen vi har for at elevene kan lære om felles verdier, på tvers av sosial, etnisk og økonomisk bakgrunn.

Mona Fagerås (SV) [16:15:43]: President, nå er vi snart ferdig, og du holder vel på å gjøre deg klar til ManU-kamp i kveld, så jeg skal gjøre det raskt.

Det var tre spørsmål som var utgangspunkt for dagens interpellasjon.

Kan statsråden redegjøre for utviklingen med et stort antall nye private skoler i landet? Det var det første spørsmålet. Dette ble bagatellisert av ministeren, selv om tallenes tale fra Statistisk sentralbyrå er ganske entydige. Jeg må si jeg blir litt skuffet over henne som tidligere i dag har stått her på talerstolen og slått seg på brystet og sagt at hennes parti er fellesskolens mor – at hun ikke tar denne utviklingen mer på alvor.

Det andre spørsmålet var om statsråden ikke var redd for utviklingen. Det var det tydelig at hun ikke var. Jeg kan bare riste på hodet og si, som representanten Torstein Tvedt Solberg også var inne på, at de har hatt en utvikling i nabolandet vårt. Regjeringspartiene har jo tidligere vært veldig opptatt av svenske tilstander. Det burde de også være når det gjelder skolepolitikken som er blitt ført i Sverige, for det er en utvikling vi ikke vil ha.

I denne byen ser vi at det blir opprettet skoler basert på religion. Det tror jeg er et tap for norske elever fordi de ikke får møte elever som har en annen kulturell og religiøs bakgrunn, i sin skolehverdag.

Jeg tror vi har mye å lære av hverandre, og det mangfoldet som vi har i fellesskolen, må vi ta vare på. Men da må vi verne om det. Da må vi ha en politisk ledelse i landet som ønsker å verne om dette. Det så jeg ingen klare tegn til fra statsrådets side at hun var villig til. Det må jeg si var skuffende av Venstres nye statsråd.

Heller ikke eksempelet fra Overhalla gjorde inntrykk – en kommune som altså har fått flere millioner mindre å rutte med fordi de har fått en privatskole. Dette er det som kommunene rundt omkring i Norge står med begge føttene plantet godt i. Det er en utvikling som jeg håper at ministeren ikke bagatelliserer i framtiden, men er villig til å se nærmere på. Det har jeg ikke fått store forhåpninger om i dag, men jeg vil likevel anmode henne om å se på disse tallene en gang til.

Statsråd Trine Skei Grande [16:18:56]: Jeg vil begynne med å trygge Tvedt Solberg med at jeg kommer i hvert fall hver gang. Jeg skal være her og diskutere dette, men jeg tror nok kanskje det symboliserer at man ikke akkurat syns det er den største utfordringen i norsk skole akkurat nå, at vi har noen private. Jeg syns man har et litt rart forhold til tall når det i løpet av seks år er 14 ja og 52 nei, og man framstiller det som et rush. Selvfølgelig går det an å framstille en økning fra 2 pst. til 3 pst. som enorm. Jeg er tross alt partileder i Venstre. Jeg vet at det kan være en enorm økning, men det blir fortsatt bare 3 pst., samme hvor mye man vrir og vender på det.

Jeg syns også det er spesielt å sammenligne oss med Sverige, for vi har aldri hatt en lov som har lignet på den svenske lovgivningen når det gjelder friskoler. De har hatt et helt annet lovverk, et helt annet kontrollsystem. På samme måte har dansk lovgivning vært annerledes, og de har også hatt et veldig annerledes kontrollsystem knyttet til sin skole. Danmark har hatt et friskolesystem der bare foreldre foretar kvalitetskontrollen, og der man ikke har den kontrollen som vi har med godkjenning av læreplaner og andre ting. Så dette er å sammenligne veldig ulike faktorer, hvis vi skal sammenligne oss med de nordiske landene.

Ja, Venstre har vært fellesskolens mor. Det er vårt prosjekt. Det har alltid vært vårt prosjekt å jobbe for dannelse og at alle skal ha et likt utgangspunkt i skolen, men vi har også vært et parti som har løftet menneskerettighetene høyt. Det er helt grunnleggende at folk skal ha rett, i et hvilket som helst regime, også i et demokrati som Norge, til å velge en annen skole enn den staten tilbyr. Det er en menneskerettighet som jeg vil kjempe for, om det er i Kina, Russland, Norge, Sverige eller hvor det skal være. Det er en grunnleggende rett som enhver forlder har i vårt lovverk.

Jeg vil avslutte med å si at det legges fram noen stereotyper om hvordan friskoler er, som i hvert fall ikke stemmer på alle. I Oslo var en av de første religiøse skolene St. Sunniva, den katolske skolen. Den begynte på 1920–1930-tallet da vi fikk de første italienske innvandrerne til Oslo. Den er blant de mer flerkulturelle skolene vi har, og blant de mer flerreligiøse. Det er en klart katolsk skole som verdsetter veldig sterkt å ha ulike livssyn i hvert klasserom, og der de verdsetter at alle

sammen skal lære seg å tolerere ulike livssyn og ulik tro. Det er ikke så kategorisk og så stereotyp som SV her prøver å framstille det som.

Presidenten: Debatten i sak nr. 11 er dermed avsluttet.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? Så synes ikke.

– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.23.

